Alessandro Baricco

Ocean Mare Lui Molii, iubita mea prietenă

CUPRINS:

Cartea întâi Hanul Almayer…7
Cartea a doua Pântecele mării…109
Cartea a treia Cântecele întoarcerii.137
Postfaţă (Adrian Popescu).243

CARTEA ÎNTÂI.

Hanul Almayer.

Nisip cât vezi cu ochii, între ultimele coline şi mare – marea – în aerul rece al unei după-amieze ca şi trecute şi binecuvântate de vântul care suflă întotdeauna dinspre nord.

Plaja. Şi marea.

Ar putea fi perfecţiunea – imagine pentru ochii divini – lumea care există şi gata, mută existenţă de apă şi de pământ, operă încheiată şi exactă, adevărul – adevărul – dar încă o dată se află salvatorul grăunte al omului, cel care pune beţe în roate acestui paradis, o inerţie care ajunge, singură, să desfiinţeze întreg aparatul inexorabilului adevăr, un lucru de nimic, dar, plantat în nisip, imperceptibila smulgere din suprafaţa acelei sfinte icoane, minuscula abatere ocupând perfecţiunea plajei distruse. Văzută de departe, ea n-ar părea decât un punct negru: în gol, nimicul unui om şi cel al unui şevalet de pictor.

Şevaletul este încă ancorat cu corzi subţiri şi cu patru pietre aşezate în nisip. Oscilează imperceptibil în vântul care suflă întotdeauna dinspre nord.

Bărbatul poartă cizme înalte şi o haină largă de pescar. Stă în picioare cu faţa la mare, răsucind între degete o pensulă subţire. Pe şevalet, o pânză.

E ca o santinelă – trebuie să înţelegem lucrul acesta – gata să apere acea bucată de lume de invazia tăcută a perfecţiunii, crăpătura subţire Care strică spectaculoasa scenografie a fiinţei. Cu toate că e mereu aşa, ajunge licărirea unui om ca să

rănească liniştea care ar deveni într-o clipă adevăr şi ea, dimpotrivă, se preschimbă imediat în aşteptare şi întrebare, prin simpla şi infinita putere a acelui om care este o fantă şi o ferestruică, o portiţă pe unde răzbat istorii şi fluvii şi cumplitul repertoriu a ceea ce ar putea fi, ruptura infinită, rana miraculoasă, cărare sub paşii nenumăraţi, unde nimic nu va putea fi adevărat, dar totul va fi – întocmai cum sunt paşii acelei femei înfăşurate într-o pelerină violetă, cu creştetul acoperit, o femeie care măsoară cu paşi lenţi plaja, mergând de-a lungul resacului mării şi trasând linia de-a dreapta şi de-a stânga a, de-acum, pierdutei perfecţiuni a marelui tablou, consumând distanţa care o separă de bărbat şi de şevaletul său, până când ea ajunge la câţiva paşi de el, unde devine un nimic, acolo oprindu-se şi, tăcând, priveşte.

Omul nici măcar nu se întoarce. Continuă să fixeze marea. Tăcere. Din când în când înmoaie penelul într-o ceaşcă de cupru şi schiţează pe pânză câteva trăsături lejere. Smocul penelului lasă în urma sa umbra unei obscurităţi extrem de palide, pe care vântul o usucă de îndată, readucând la suprafaţă albul de dinainte. Apa. În ceaşca de cupru se află numai apă. Iar pe pânză, nimic.

Nimic care să se poată vedea.

Vântul suflă întotdeauna dinspre nord şi femeia se strânge în pelerina ei violetă.

— Plasson, sunt zile şi zile de când lucraţi aici jos. Ce vă împinge să preparaţi toate acele culori, dacă nu aveţi curajul să le folosiţi?

Cuvintele par să-l fi trezit brusc. L-au rănit.

Se întoarce să privească faţa femeii. Şi când vorbeşte, nu o face pentru a-i răspunde.

— Vă rog să nu vă mişcaţi, îi spune.

Apoi apropie penelul de faţa femeii, ezită o clipă, îl sprijină de buzele ei şi, lent, îl plimbă de la un colţ la altul al gurii. Părul pensulei se îmbibă de un roşu carmin. El contemplă penelul, îl cufundă uşor în apă şi îşi înalţă privirea spre mare. Pe buzele femeii rămâne umbra unui gust care o obligă să-şi murmure, „apă de mare, acest om pictează marea cu marea” si-i un gând care-i dă fiori.

Ea s-a întors de-acum şi măsoară iar plaja imensă cu matematicul rozariu al paşilor săi, iar când vântul trece pe

deasupra pânzei, să o usuce, răbufneşte o lumină roză, liberă să plutească în alb. Ai putea sta ore întregi să priveşti marea, cerul şi totul, dar nu ai găsi nimic din culoarea aceea. Nimic din ce s-ar putea vedea.

Fluxul, în părţile acelea, urcă înainte de lăsarea serii. Puţin înainte, apa îl înconjoară pe bărbat împreună cu şevaletul său, îi izbeşte, încet, dar precis, ei rămân acolo, şi unul şi altul, impasibili, ca o insulă în miniatură, sau o epavă cu două capete.

Plasson, pictorul.

Vine să-l ia, în fiecare seară, o mică barcă, puţin înainte de apus, când apa i-a şi ajuns până la piept. Asta vrea şi el. Urcă în barca uşoară, îşi încarcă şevaletul şi celelalte lucruri şi se lasă purtat spre casă.

Santinela pleacă. Şi-a făcut datoria. Primejdia a trecut, în amurg se stinge icoana care nici de Data asta n-a reuşit să devină sacră. Totul pentru omuleţul acela şi pensulele lui. Şi acum s-a dus, nu mai e timp. Întunericul şterge totul. Nu-i nimic care să poată deveni, în întuneric, adevărat.

Uneori doar, şi într-un anumit mod în care unii, văzând-o, se trezeau vorbind cu voce scăzută.

— Nu va muri sau

— Nu va muri ori

— Nu va muri şi în fine

— Nu va muri.

De jur împrejur, coline.

Ţinutul meu, se gândea baronul de Carewall.

Nu e propriu-zis o boală, ar putea fi, dar e ceva mai puţin, dacă are un nume, ar trebui să fie foarte uşoară, îi spui numele şi ea a şi dispărut.

— Când era fetiţă, într-o zi veni un cerşetor şi începu să cânte ceva monoton şi funebru, cântecul sperie o mierlă care-şi luă zborul…

— Sperie o turturică ce-şi luă zborul şi freamătul aripilor…

— Aripile care freamătă, un zgomot de nicăieri…

— Va fi fost acum zece ani…

— Turturica trece prin faţa ferestrei, aşa, şi ea îşi ridică ochii de la joc şi eu nu ştiu, simte în spate o spaimă, dar o spaimă albă, vreau să spun că nu era ca atunci când ţi-e frică, era ca atunci când cineva e gata să dispară…

— Freamătul aripilor…

— Cineva care îi fura inima…

— Mă crezi?

Credeau că dacă va creşte totul va trece. Dar, cu toate acestea, întindeau covoare prin tot palatul, deoarece, e clar, înşişi paşii ei o înspăimântau, peste tot covoare albe, o culoare care să nu-i facă rău, paşi fără zgomot şi culori oarbe, în parc, cărările erau circulare, cu singura excepţie, îndrăznită de câteva alei, care şerpuiau inelând moi curbe ordonate – psalmi – şi acest lucru este mult mai rezonabil, de fapt, ajunge un pic de sensibilitate pentru a înţelege că fiecare colţ orb e o cursă posibilă, şi două străzi care se intersectează o violenţă geometrică şi perfectă, suficientă să înspăimânte pe oricine este seriosul posesor al unei adevărate sensibilităţi şi cu atât mai mult ea, care nu posedă, propriu-zis, un suflet sensibil, dar pentru a o spune în termeni exacţi, era posedată de o sensibilitate a sufletului incontrolabilă, explodând mereu în nu ştiu care moment al vieţii sale secrete – o viaţă de nimic, neînsemnată cum era – şi apoi, urcând pe căi invizibile în inimă şi în ochi şi în mâini şi în toate, asemeni unei boli, care nici boală nu era, ci ceva mai puţin, dacă ea are un nume trebuie să fie foarte uşor numele, îl spui şi el a şi dispărut.

Motiv pentru care, în parc, potecile erau circulare.

Nu trebuie să uităm istoria lui Edel Trut, care în toată Ţara nu avea rival la ţesutul mătăsii şi de aceea fu chemat de baron, într-o zi de iarnă, când zăpada era înaltă cât un stat de copil, şi era un frig de pe altă lume, ca să ajungă până acolo a fost un adevărat infern, calul scotea aburi, Iar copitele orbecăiau prin zăpadă şi sania din spate se căţăra trasă pe pietre, dacă nu ajung în zece minute poate mor, aşa cum e adevărat că mă cheamă Edel, mor, ca să ajung fără măcar să ştiu ce naiba e atât de important încât trebuie să mă vadă baronul…

— Ce vezi, Edel?

În camera fiicei sale, baronul stă în picioare cu faţa la peretele lung, fără ferestre, şi vorbeşte încet, cu o blândeţe de demult.

— Ce vezi?

Ţesătura de Burgundia, lucru de calitate, şi peisaje ca multe altele, o muncă bine făcută.

— Nu sunt peisaje oarecare, Edel. Sau cel puţin nu sunt pentru fiica mea.

Fiica sa.

E un soi de mister, dar trebuie să încercăm să-l înţelegem, punându-ne la treabă fantezia, şi uitând ce ştim, astfel ca imaginaţia să poată hoinări liber, alergând departe înăuntrul lucrurilor, până când vede că sufletul nostru nu e mereu un diamant, ci, câteodată, un văl de mătase – asta pot să o înţeleg – imaginează-ţi un văl transparent de mătase, orice l-ar putea sfâşia, chiar şi o privire, gândeşte-te la mâna care îl apucă, o mână de femeie – da – se mişcă alene şi-l strânge între degete, dar o strângere e deja prea mult, îl ridică de parcă nu ar fi fost o mână, ci o adiere de vânt, şi-l strânge între degete, ca şi cum n-ar fi fost degete, ci… ca şi cum n-ar fi fost degete, gânduri. Aşa. Această încăpere e mâna aceea şi fiica mea e un văl de mătase.

Da, am priceput.

— Nu vreau cascade, Edel, ci pacea unui lac, nu vreau stejari, ci mesteceni şi munţii aceia din Fundal trebuie să devină coline şi ziua amurg, vântul o adiere, oraşele – sate, castelele – grădini. Şi dacă trebuie, neapărat, să fie şoimi, să-i faci în zbor şi departe.

Da, am priceput. Ar mai fi ceva: oamenii?

Baronul tace. Priveşte toate personajele enormei tapiserii, unul câte unul, ca şi cum le-ar asculta părerile. Trece de la un perete la celălalt, dar niciunul nu-i răspunde. Era de aşteptat.

— Edel, există un mod de a-i închipui pe oameni care să nu-ţi facă rău?

Poate că şi Dumnezeu i-ar fi cerut asta, într-un moment favorabil.

— Nu ştiu. Dar voi încerca.

În atelierul lui Edel Trut se lucrează, de câteva luni, kilometrii firelor de mătase cu care baronul îi aprovizionează. Lucrează în tăcere, deoarece, spunea Edel, tăcerea ne introduce în povestea ţesăturii. Era şi un fir ca altele, acolo, numai că, deşi nu-l vedeai, el exista. Aşa că lucrau în tăcere.

Luni de zile.

Apoi, într-o zi, sosi o căruţă la palatul baronului şi în ea se afla capodopera lui Edel. Trei enorme suluri de stofă ce apăsau ca nişte cruci în procesiune. Le purtară sus pe scări şi, după aceea, de-a lungul coridoarelor şi, din uşă în uşă, până în inima palatului, în camera care le aştepta. Cu o clipă înainte de a le rostogoli, baronul murmură

— Şi oamenii?

Edel zâmbi.

— Dacă trebuie neapărat să fie şi oameni, măcar să fie în zbor şi departe. Baronul alesese lumina amurgului pentru a o lua de mână pe fiica sa, ca să o conducă în noua ei cameră. Edel zice că ea intră şi roşi, de îndată, de uimire, iar Baronul se temu o clipă că surpriza ar putea fi prea puternică, dar nu fu decât o clipă, deoarece de îndată se făcu auzită irezistibila tăcere a acelei lumi de mătase, unde un pământ milostiv se odihnea prealiniştit şi nişte omuleţi, suspendaţi în aer, măsurau cu paşi lenţi azurul palid al cerului.

Edel povesteşte – şi asta nu o va putea uita – că ea privi îndelung împrejur şi apoi, întorcându-se, surâse.

Se numea Elisewin.

Avea o voce foarte plăcută – catifelată – şi când mergea parcă aluneca prin aer, încât nu te mai saturai s-o priveşti. Uneori, fără motiv, îi plăcea să o rupă la fugă, de-a lungul coridoarelor, spre nu ştiu ce ţintă, pe aceste înspăimântătoare covoare albe, înceta să mai fie umbra care era şi alerga, dar numai câteodată şi, astfel încât, în acele clipe, unii, văzând-o, se trezeau zicând, cu voce scăzută…

La hanul Almayer se putea ajunge pe jos, urcând pe cărarea care venea de la Capela Sfântului Amand, dar şi în trăsură, pe strada Quartel, sau pe o plută, coborând pe fluviu. Profesorul Bartleboom ajunse acolo din întâmplare.

— Acesta-i Hanul Păcii?

— Nu.

— Hanul Sfântului Amand?

— Nu.

— Hotelul Poştei?

— Nu.

— Heringul regal?

— Nu.

— Bine. Aveţi o cameră?

— Da.

— O iau.

Registrul cu semnăturile oaspeţilor aştepta deschis pe un pupitru de lemn. Un pat de hârtie abia refăcut ce aştepta visele altor nume. Tocul profesorului se strecură cu voluptate în aşternuturi.

Ismael Adelante Ismael prof. Bartleboom Cu volănaşe şi celelalte. Un lucru bine făcut.

— Primul Ismael e tatăl meu, cel de-al doilea bunicul.

— Şi acela?

— Adelante?

— Nu, nu acela de acolo… Acesta.

— Prof.?

— Eh!

— Profesor, nu? Adică profesor.

— Ce nume nătâng!

— Nu e un nume… Eu sunt profesor, predau, înţelegeţi? Trec pe stradă şi lumea-mi zice: Bună ziua, profesore Bartleboom, bună seara, profesore Bartleboom, dar nu e nume, e ceea ce fac eu, îi învăţ pe alţii.

— Nu e un nume.

— Nu.

— Bine, mă numesc Dira.

— Dira.

— Da, merg pe stradă şi lumea îmi zice: Bună ziua, Dira; Noapte bună, Dira; Eşti frumoasă azi, Dira; Ce haine frumoase ai, Dira; Nu l-ai văzut cumva, din întâmplare, pe Bartleboom?

Nu, e în camera sa, la etajul întâi, ultima la capătul coridorului. Astea-s prosoapele, ţineţi, se vede marea, sper să nu vă plictisiţi.

Profesorul Bartleboom – din clipa aceea, simplu, Bartleboom – îşi luă în primire prosoapele.

— Domnişoară Dira!

— Da?

— Pot să vă întreb ceva?

— Adică?

— Dumneata câţi ani ai?

— Zece.

— Aşa.

Bartleboom – de câteva clipe ex-profesorul Bartleboom – îşi luă valizele şi se-ndreptă spre scări.

— Bartleboom…

— Da?

— Domnişoarele nu se întreabă câţi ani au.

— Adevărat, scuzaţi-mă.

— Etajul întâi. Ultima cameră la capătul coridorului.

În camera de la capătul coridorului (etajul întâi) se găseau: un pat, un dulap, două scaune, o sobă, un scrin mic, un covor (albastru) două tablouri identice, un lavabou cu oglindă, o laviţă şi un copil: aşezat pe pervazul ferestrei (deschise)

Cu spatele spre cameră şi cu picioarele bălăbănind în gol.

Bartleboom îşi manifestă prezenţa printr-o măsurată criză de tuse, ca să facă un zgomot oarecare.

Nimic.

Intră în cameră, îşi lăsă jos valizele, se apropie să privească tablourile (egale, incredibil), se aşează pe pat, îşi scoase pantofii cu vădită uşurare, se ridică iar, merse să se privească în oglindă, constată că era tot el (nu se ştie niciodată), aruncă o ocheadă dulapului, îşi agăţă pelerina şi se apropie de geam.

— Faci parte din mobilier sau eşti aici din întâmplare?

Copilul nu se clinti nici un milimetru. Dar îi răspunse:

— Mobilier.

— Ah!

Bartleboom se-ntoarse spre pat, îşi desfăcu nodul cravatei şi se întinse. Pete de umezeală pe tavan, ca nişte flori tropicale, desenate în alb şi negru, închise ochii şi adormi. Visă că l-au Chemat să o înlocuiască pe femeia-tun de la Circul Bosendorf şi el, ajuns pe pistă, o recunoscu, în primul rând de scaune, pe mătuşă-sa, Adelaide, o doamnă elegantă, dar cu o reputaţie îndoielnică, ea sărută mai întâi un pirat, apoi o doamnă ce-i semăna şi, în sfârşit, statuia de lemn a unui sfânt, care nu era statuie, de vreme ce, pe neaşteptate, începu să umble şi o porni drept spre el, Bartleboom, strigând ceva ce nu reuşeai să înţelegi prea bine dar care, totodată, trezi dispreţul întregului public, încât îl obligă pe el, Bartleboom, să fugă de să-i scapere picioarele, renunţând până şi la sacrosancta răsplată convenită cu directorul circului, adică 128 de bani, pentru exactitate. Se trezi, şi copilul era tot acolo.

Dar acum se întorsese spre el şi-l privea. Mai mult, îi vorbea.

— Aţi fost vreodată la Circul Bosendorf?

— Poftim?

— V-am întrebat dacă aţi fost vreodată la Circul Bosendorf.

Bartleboom se îndreptă de spate, tot aşezat pe pat.

— Ce ştii tu despre Circul Bosendorf?

— Nimic. Doar că l-am văzut, a trecut pe-aici anul trecut. Erau animale şi celelalte. Era şi femeia-tun.

Bartleboom se întrebă dacă n-ar fi cazul să-i ceară noutăţi despre mătuşa Adelaide. E drept că ea era moartă de câţiva ani, dar copilul acela părea să ştie multe. La sfârşit preferă să coboare din pat şi să se apropie de fereastră.

— Te deranjează? Aş avea nevoie de un pic de aer.

Copilul se mută puţin mai departe pe pervazul ferestrei. Aer rece şi vânt dinspre nord. În faţă, infinită, marea.

— Ce faci tot timpul aşezat aici?

— Privesc.

— Nu-s prea multe de privit...

— Glumiţi?

— Ei, e marea, de acord, dar marea e mereu aceeaşi, mereu egală, mare până la orizont, dacă toate merg bine trece o navă, dar nu-i sfârşitul lumii.

Copilul se întoarse spre mare, apoi spre Bartleboom, după care se întoarse iar spre mare, şi, încă o dată, spre Bartleboom.

— Cât veţi sta aici? Îl întrebă.

— Nu ştiu. Câteva zile.

Copilul coborî de pe pervaz, se-ndreptă spre uşă, se opri în prag, rămase o clipă să-l studieze pe Bartleboom.

— Îmi sunteţi simpatic. Măcar atunci când veţi pleca veţi fi mai puţin imbecil.

În Bartleboom creştea curiozitatea de-a şti cine i-a educat pe copiii ăia. Un fenomen, evident.

Seară. Hanul Almayer. Cameră la primul etaj, la capătul coridorului. Birou, lampă cu petrol, tăcere. Un halat gri cu Bartleboom înăuntru. Doi pantofi gri cu picioarele lui înăuntru. Hârtie albă pe birou, toc şi călimară. Scrie Bartleboom. Scrie.

Adorata mea, Am ajuns la mare. Vă scutesc de oboseala şi mizeriile călătoriei: ce contează e că sunt acum aici. Hanul e primitor: simplu, dar primitor. Se află pe vârful unei mici coline, chiar în faţa plajei.

Seara creşte mareea şi apa ajunge aproape până sub fereastra mea. E ca şi cum ai fi pe o navă.

V-ar plăcea. Eu n-am fost niciodată pe o navă.

De mâine îmi încep cercetările. Locul mi se pare ideal. Nu-mi scapă dificultăţile acţiunii mele, dar dumneavoastră ştiţi –

numai dumneavoastră în lumea toată – că am motive să-mi închei opera, pe care ambiţia mea a conceput-o şi a iniţiat-o, într-o zi norocoasă, acum doisprezece ani. Îmi place să-mi închipui că sunteţi sănătoasă şi cu bucurie în suflet.

Efectiv, nu m-am gândit niciodată până acum: dar, într-adevăr n-am fost niciodată pe o navă.

În singurătatea acestui loc departe de lume, mă însoţeşte certitudinea că nu veţi dori, în depărtare, să pierdeţi amintirea celui care vă iubeşte şi care va fi mereu al dumneavoastră, Ismael A. Ismael Bartleboom Puse tocul jos, împături foaia şi o vârî într-un plic. Se ridică, luă din cufăr o cutie de mahon, îi dădu la o parte capacul, lăsă scrisoarea să cadă înăuntru, deschisă şi fără adresă, în cutie se află sute de scrisori la fel. Deschise şi fără adresă.

Are 38 de ani Bartleboom. Crede că undeva, în lumea asta, va întâlni într-o zi o femeie care să fie pentru totdeauna a lui. Uneori regretă că destinul se încăpăţânează să-l facă să aştepte cu atâta nedelicată perseverenţă, dar cu vremea a învăţat să ia lucrurile cu seninătate. Aproape în fiecare zi, de-acum sunt ani, ia tocul în mână şi scrie. Nu are nume şi nici adrese de scris pe plicuri, ci o viaţă de povestit. Şi cui oare s-o spună, dacă nu ei? Se gândeşte că atunci când o Va întâlni, va fi frumos să-i aşeze în poală o cutie de mahon plină cu scrisori şi să-i spună

— Te aşteptam.

Ea va deschide cutia şi, încet-încet, când va dori, va citi scrisorile una câte una, şi, uitându-se la firul kilometric de cerneală albastră, va socoti anii – zilele, clipele – pe care bărbatul acela, mai înainte de a o cunoaşte, i le dăruise. Sau, poate, mai simplu, va răsturna cutia şi, stând uimită dinaintea acelei nostime ninsori de scrisori, îi va zâmbi, spunându-i acelui bărbat.

— Eşti nebun!

Şi-l va iubi pentru totdeauna.

— Părinte Pluche!

— Da, baroane!

— Fiica mea va împlini mâine cincisprezece ani.

— Nu aţi vindecat-o!

— Nu! '

— Trebuie să se mărite!

— Va trebui să părăsească deci castelul, să vadă lumea.
— Va trebui să aibă copii şi...
— In fine, va trebui să-nceapă să trăiască odată şi odată.
— Părinte Pluche, fiica mea trebuie să se însănătoşească.
— Da!
— Găsiţi-mi pe cineva în stare să o vindece.
Şi duceţi-o la el!

Cel mai vestit doctor al ţinutului se numea Atterdel. Mulţi îl văzuseră înviind morţii, oameni Din diferite locuri, oameni cândva sănătoşi şi care au ajuns la el, într-adevăr incurabili, şi el i-a întors din infern şi i-a redat vieţii; dar a vrea să-i redai vieţii era un lucru şi mai încurcat, de multe ori inoportun, dar se-nţelegea că asta era meseria lui, şi nimeni nu ştia să procedeze ca el;

Cu îngăduinţa prietenilor şi a părinţilor, morţii înviau toţi, iar rudele erau constrânse să refacă totul, de la capăt, şi să-şi amâne lacrimile şi moştenirile pentru momente mai potrivite, măcar altădată se gândeau la timp şi se adresau unui medic obişnuit, unul dintre aceia care-i ucidea pe bolnavi şi gata, nu ca ăsta, care-i punea pe picioare, numai pentru că este cel mai vestit din ţinut. Şi-i cel mai scump, mai ales.

Aşa reflecta părintele Pluche despre doctorul Atterdel. Nu că ar fi avut mare încredere în medici, asta nu, dar în tot ceea ce o privea pe Elisewein era obligat să cugete cu mintea baronului, nu cu a sa. Şi mintea baronului gândea că unde dă greş Dumnezeu, putea reuşi ştiinţa. Dumnezeu dăduse greş.

Era rândul lui Atterdel.

Acesta sosi la castel într-o trăsură neagră şi lăcuită, arăta destul de funebră, dar şi foarte scenografică. Urcă repede scara şi, ajuns în faţa părintelui Pluche, fără să-l privească măcar, îl întrebă:

— Sunteţi baronul?
— Bine-ar fi.

Era ceva tipic pentru părintele Pluche. Nu reuşea să se abţină. Niciodată nu spunea ce ar fi trebuit să spună, îi venea altceva în minte, mai repede. O clipă mai înainte. Dar era mai mult decât suficient.

— Atunci, sunteţi părintele Pluche?
— Da.
— Dumneavoastră mi-aţi scris?

— Da.

— Ei, aveţi un mod ciudat de-a scrie.

— În ce sens?

— Nu era nevoie să-mi scrieţi totul în versuri.

Aş fi venit oricum.

— Sunteţi sigur?

De pildă, acum lucrul potrivit era:

— Scuzaţi-mă, era un joc prostesc dar de fapt fraza ieşi perfect modelată din mintea părintelui Pluche, frumoasă, liniară, curată, dar cu o fracţiune de întârziere, acel nimic însă ajungea să o facă să alunece sub o stupidă rafală de cuvinte care, abia ivită la suprafaţa tăcerii, se cristaliza în incontestabila strălucire a unei întrebări complet nepotrivite.

— Sunteţi sigur?

Atterdel îşi ridică privirea spre părintele Pluche. Era mai mult decât o privire. Era un examen medical.

— Sunt sigur!

Au ceva bun oamenii de ştiinţă: sunt siguri.

— Unde-i copila aceea?

„Da… Elisewin… aşa mă cheamă Elisewin.” „Da, doctore.” „Nu, serios, nu mi-e frică, aşa vorbesc întotdeauna. E vocea mea. Părintele Pluche spune că…” „Mulţumesc, domnule!” „Nu ştiu. Ciudate lucruri. Dar nu e frică, chiar frica… Este puţin altceva… Frica vine din exterior, asta am înţeles-o, tu eşti aici şi simţi frica în Spatele tău, eşti tu şi este ea… Aşa-i… E ea şi sunt şi eu, şi, dimpotrivă, ceea ce mi se-ntâmplă mie e că, deodată, eu nu mai sunt, e numai ea… Care totuşi nu e frică… Eu nu ştiu ce-i. Dumneavoastră ştiţi?” „Da, domnule!” „Da, domnule!” „E ca şi cum ai simţi că mori. Sau dispari.

Asta-i, dispari. S-ar zice că ochii îţi alunecă de la locul lor şi mâinile tale devin mâinile altuia, şi-atunci te gândeşti ce mi se întâmplă? Şi totuşi inima îţi bate înăuntru de vrea să-ţi spargă pieptul, nu te lasă-n pace… Şi peste tot simţi că eşti din bucăţi care te părăsesc, nu le mai simţi…

În fine, eşti pe punctul de-a muri şi-mi zic: trebuie să te gândeşti la ceva, trebuie să te agăţi de un gând, dacă reuşesc să mă fac mică în gândul acela totul va trece, e nevoie doar să rezist, dar de fapt… E ceva oribil cu adevărat… Nu mai ai gânduri în nici o parte din tine, nu mai ai gânduri, ci doar senzaţii, înţelegeţi? Senzaţii… Şi, ce e mai rău, o febră infernală,

o miasmă insuportabilă, un miros al morţii aici în gât, o febră şi o strânsoare, ceva care muşcă, un demon care te muşcă, te face bucăţele, o…" „Scuzaţi-mă, domnule!" „Da, de multe ori e mult mai… Simplu, vreau să spun, simt că dispar, dar cu blândeţe, încet, încet… Şi emoţia, părintele Pluche îmi spune că e emoţia, spune că nu am nimic care să mă apere de emoţie, ca şi cum lucrurile mi-ar intra direct în ochi şi în…" „în ochii mei, da!" „Nu, eu nu-mi amintesc. Ştiu că nu mi-e bine, dar…

Câteodată sunt lucruri care nu mă înspăimântă, vreau să vă spun că nu o duc mereu aşa, în noaptea trecută a fost o furtună teribilă, fulgere, vânt… Dar eu eram liniştită, într-adevăr, nu-mi era frică, nu, nimic. Apoi e destul şi o culoare, sau forma unui obiect sau… Sau figura unui om care trece, asta-i, feţele… Feţele pot fi cutremurătoare, nu-i aşa? Sunt unele feţe câteodată atât de adevărate, că par să-mi sară în spate, sunt feţe care urlă, înţelegeţi ce vreau să zic? Îţi urlă în spate, e oribil, nu ai cum te apăra, nu-i…

Chip."

J^ubirea?" „Părintele Pluche îmi citeşte, uneori. Asta nu-mi face rău. Tata n-ar dori, dar, în fine, există şi povestiri emoţionante, înţelegeţi? Cu oameni care ucid, care mor… Dar poţi să asculţi orice, dacă e dintr-o carte, lucru ciudat, reuşesc şi să plâng şi e ceva plăcut, nu mai e la mijloc acea miasmă de moarte, plâng, asta-i tot şi părintele Pluche continuă să-mi citească, şi-i foarte frumos, dar asta tatăl meu nu trebuie s-o ştie, nu o ştie, şi poate-i mai bine că…" „Sigur că-mi iubesc tatăl. De ce?" „Covoarele albe"?

„Nu ştiu!" „Pe tata l-am văzut într-o zi dormind. Am intrat în cameră şi l-am văzut. Tatăl meu. Dormea ghemuit tot, precum copiii, pe o parte… N-o să-1

Uit niciodată… Tatăl meu… Baronul de Carewall.

Dormea aşa cum dorm copiii, înţelegeţi? Cum să nu-ţi fie frică dacă până si… Cum să faci dacă şi…" „Nu ştiu. Aici nu ajunge nimeni. „ „Uneori, îmi dau seama, da. Vorbesc încet, când sunt cu mine, şi-mi par că se mişcă mai…

Mai încet, ca şi cum le-ar fi frică să nu rupă ceva.

Dar nu ştiu…" „Nu. Nu e greu… E diferit, nu ştiu, şi cum să… „ „Părintele Pluche îmi spune că în realitate eu trebuia să fiu un fluture de noapte, dar a intervenit o greşeală, şi aşa am ajuns aici, dar nu e exact unde trebuiau să mă lase, aşa că de

multe ori îmi vine ceva mai greu, şi, fireşte, totul îmi face rău, trebuie să am multă răbdare şi să aştept, e un lucru complicat, se-nţelege, să transformi un fluture într-o femeie…” „Bine, domnule!” „E un soi de joc, nu e un lucru chiar adevărat, dar nici propriu-zis fals, dacă l-aţi cunoaşte pe părintele Pluche…” „Desigur, domnule!” „O boală?” „Da!” „Nu, nu mi-e teamă, de acel lucru nu mi-e teamă, într-adevăr!” „O s-o fac!” „Da!” „Da!” „Atunci, adio.” „ „Domnule!” „Domnule, scuzaţi-mă!” „Domnule, voiam să vă spun că ştiu că mă simt rău şi nu reuşesc să ies măcar de-aici, uneori, şi să alerg este pentru mine un lucru prea…” „Vreau să vă spun că eu doresc viaţa, vreau să trăiesc, aş face orice ca să pot trăi, tot ce există, că şi înnebuneşti, nu contează, pot să şi înnebunesc, dar viaţa aceasta nu vreau să mi-o Pierd, o doresc, cu adevărat, trebuia să fac şi un rău de moarte, dar să trăiesc e ceea ce vreau. Am s-o fac, adevărat?

„Adevărat că ai s-o faci?”

Deoarece ştiinţa e ciudată, un animal ciudat, care-şi caută vizuina în locurile cele mai absurde, şi lucrează după planuri meticuloase care din exterior nu pot fi considerate decât de nepătruns, ba uneori chiar ridicole, ce par o vană vagabondare, dar, în realitate, ele, dimpotrivă, sunt geometrice poteci de vânătoare, capcane, răspândite cu o înţeleaptă artă, strategice bătălii, în faţa cărora se-ntâmplă să rămâi uluit, cam cum i se-ntâmplă şi baronului de Carewall, când doctorul ăla îmbrăcat în negru îi vorbi, la sfârşit, privindu-l în ochi, cu o siguranţă rece, dar şi, s-ar putea spune, cu un văl de duioşie, lucru cu totul absurd, cunoscându-i pe oamenii de ştiinţă şi pe doctorul Atterdel, în particular, dar nu ar fi fost ceva cu totul de neînţeles, dacă ai fi fost în stare să intri chiar în mintea doctorului Atterdel, şi, în special, înlăuntrul ochilor lui, unde imaginea acelui om enorm şi puternic – nimic mai puţin decât baronul de Carewall, în persoană – aluneca mereu spre imaginea unui om ghemuit în patul lui, dormind acolo, ca un copil, marele şi puternicul baron şi copilul cel mic, unul înăuntrul celuilalt, până nu-i mai pot distinge nici chiar oamenii de ştiinţă, aşa cum era, incontestabil, el, doctorul Atterdel, în clipa în care, cu o siguranţă rece şi, totuşi, cu un văl de duioşie, îl privi în ochi pe baronul de Carewall şi-i spuse: Eu pot s-o salvez pe fiica dumneavoastră – el poate să-mi salveze fiica – dar nu va fi simplu şi într-un fel Va fi şi înspăimântător de riscant – riscant? –

este un experiment, nu ştiu precis ce efecte pot apărea, credem că poate fi de folos în cazuri ca acesta,

—am văzut de multe ori, dar nimeni nu poate să spună cu adevărat... Iată, capcana geometrică a ştiinţei, nepătrunsele-i cărări de vânătoare, o partidă pe care omul acela în negru o va juca împotriva bolii insinuante şi inexpugnabile a unei fete prea sensibile pentru a trăi şi prea vie pentru a muri, boală fantastică, dar care are un adversar al ei, şi acela e înspăimântător, un leac riscant, dar fulgerător, complet absurd, la o adică, până acolo încât omul de ştiinţă îşi coboară vocea, în momentul precis în care-i pronunţă numele în faţa ochilor imobili ai baronului, nimic decât un cuvânt, dar e cel care o va salva pe fiica sa, ori o va ucide, cel mai probabil o va salva, un singur cuvânt, dar infinit, în felul său, chiar magic, de o simplitate de nesuportat.

— Marea?

Rămân imobili ochii baronului de Carewall.

Până la marginea pământurilor sale, nu există în acea clipă o uluire mai cristalină decât cea care şovăie, suspendată, în sufletul lui.

O veţi salva pe fiica mea cu marea?

Singur, în mijlocul plajei, Bartleboom privea.

Cu picioarele goale, cu pantalonii suflecaţi pentru a nu-i uda, cu un caiet uriaş sub braţ şi cu o pălărie de lână pe cap. Uşor aplecat înainte, privea: în pământ. Studia punctul exact în care valul, după ce se rotea, vreo zece metri mai în spate, se alungea – devenind larg, şi oglindă şi pată de ulei – urcând din nou delicatul clin al plajei şi, în fine, se oprea – tiv extrem împodobit de un delicat perlage – pentru a ezita o clipă şi, la sfârşit, învins, încerca o elegantă retragere, lăsându-se să alunece înapoi, de-a lungul unui traseu aparent facil dar, în realitate, pradă destinată spumegândei lăcomii a nisipului, care, până aici timid, se trezea brusc şi scurta cursă a apei rotite se evapora în nimic.

Bartleboom privea.

În cercul imperfect al universului său optic perfecţiunea acelei mişcări oscilatorii formula promisiuni prin care irepetabila unicitate a fiecărei, solitarei, unde marine era condamnată să nu dureze. Nu era chip să opreşti această continuă alternare a creaţiei şi a distrugerii. Ochii lui căutau adevărul descriptibil şi

riguros al unei imagini sigure şi complete: şi sfârşeau, dimpotrivă, printr-o alergare după mobila indeterminare a unui du-te-vino, pe care orice privire ştiinţifică o lua în râs.

Era terminat. Trebuia să facă orice. Bartleboom închise ochii, îşi îndreptă privirea spre picioare, încadrând un fragment de plajă mut şi imobil.

Şi se hotărî să aştepte. Era cazul să înceteze să mai alerge după leagănul acela istovitor. Dacă Mahomed nu vine la munte, etcetera, etcetera, reflectă. Mai devreme ori mai târziu ar fi intrat – în cadrul acelei priviri pe care şi-o imagina memorabilă în ştiinţifica ei răceală – profilul exact, tivit cu spumă, al valului aşteptând. Şi aici, valul s-ar fi fixat, ca un sigiliu, în mintea lui. Şi el l-ar fi înţeles. Acesta era şi planul. Cu o totală abnegaţie, Bartleboom se instala într-o imobilitate lipsită de sentimente, transformându-se, pentru a spune astfel, într-un neutru şi infailibil instrument optic. Abia de mai respira, în cercul fix, decupat de privirea sa, se lăsă o linişte ireală, de laborator. Era asemeni unei capcane, imperturbabilă şi răbdătoare, îşi aştepta prada. Şi prada sosi, agale. Două încălţări de femeie, înalte, dar de femeie.

— Dumneavoastră trebuie să fiţi Bartleboom!

Bartleboom într-adevăr aştepta un val. Sau ceva asemănător, îşi ridică privirea şi văzu o femeie, strânsă într-o elegantă pelerină violetă.

— Bartleboom, da, profesorul Bartleboom!

— Aţi pierdut ceva?

Bartleboom îşi dădu seama că rămăsese aplecat înainte, încă înţepenit în ştiinţificul profil al instrumentului optic în care se preschimbase. Se îndreptă de spate, cu tot firescul de care era în stare. Firav.

— Nu! Lucrez!

— Lucraţi?

— Da, fac… Fac cercetări, ştiţi, cercetări…

— Ah!

— Cercetări ştiinţifice, vreau să zic…

— Ştiinţifice?

— Da!

Pauză. Femeia se strânse în pelerina ei violetă.

— Cochilii, licheni, lucruri de felul acesta?

— Nu, valuri!

Aşa: valuri.

— Adică… Vedeţi aici, unde ajunge apa… Urcă pe plajă, apoi se opreşte… Iată, chiar în acel punct, unde se opreşte… Durează numai o clipă… Priviţi, de pildă aici… Vedeţi că durează numai o clipă, apoi dispare, dar dacă ar reuşi cineva să oprească clipa aceea… Asta studiez. Unde apa se opreşte.

— Şi ce-i de studiat?

— Ei, e un punct important… De multe ori nu contează, dar dacă te gândeşti bine, aici se întâmplă ceva extraordinar.

— Adevărat?

Bartleboom se îndreptă uşor spre femeie. Ai fi zis că are un secret de împărtăşit când i se adresă:

— Aici se termină marea!

Marea imensă, oceanul mare, care, infinit, aleargă dincolo de orice privire, enorma mare atotputernică – are şi ea un loc unde se sfârşeşte şi o clipă – imensa mare, un locşor şi o clipă de nimic. Asta dorea să spună Bartleboom.

Femeia îşi aruncă rapid privirea spre apa ce aluneca nepăsătoare, înainte şi înapoi, pe nisip.

Când îşi ridică ochii spre Bartleboom erau nişte ochi care surâdeau.

— Mă numesc Arm Deveria!

— Onorat!

— Stau şi eu la hanul Almayer.

— E o veste minunată!

* Sufla, ca întotdeauna, vântul dinspre nord.

Cele două încălţări de femeie traversară ceea ce fusese laboratorul lui Bartleboom şi se îndepărtară câţiva paşi. Se opriră, apoi. Femeia se întoarse.

— Luaţi ceaiul cu mine, nu-i aşa, în după-amiaza asta?

Anumite lucruri Bartleboom le văzuse numai la teatru. Şi la teatru se răspundea mereu:

— Plăcerea va fi de partea mea.

— O enciclopedie a limitelor?

— Da… Titlul întreg ar fi Enciclopedia limitelor întâlnite în natură, cu un supliment dedicat limitelor facultăţilor omeneşti.

— Şi dumneavoastră tocmai o scrieţi?

— Da!

— De unul singur!

— De unul singur!

— Lapte?

Îl lua totdeauna cu lămâie, Bartleboom, ceaiul.

— Da, mulţumesc… Lapte!

Un nor.;

Zahăr.

— Linguriţa.

> Linguriţa care amestecă în ceaşcă.

— Linguriţa care se opreşte.

Linguriţa pe farfurioară.

Ann Deveria şezând în faţa lui, să-l asculte.

— Natura are o perfecţiune a sa, surprinzătoare, şi acesta-i rezultatul unei însumări a limitelor. Natura e perfectă pentru că nu-i infinită. Dacă pricepe cineva limitele, pricepe cum funcţionează mecanismul. Totul e să-nţelegi limitele. Să luăm fluviile, de pildă. Un fluviu poate fi Lung, foarte lung, dar nu poate fi infinit. Pentru ca sistemul să funcţioneze, el trebuie să aibă un sfârşit. Eu studiez cât poate să se-ntindă el, fluviul, înainte de a se termina. 864 de kilometri. E Unul dintre cuvintele pe care le-am redactat deja:

Fluvii. Mi-a luat ceva timp, se înţelege.

Ann Deveria înţelegea.

— Să spunem, frunza unui arbore, dacă o priviţi atent, e un univers extrem de complicat:

Dar finit. Frunza cea mai mare se găseşte în China; lăţimea sa de 22 de centimetri, lungimea aproape dublă. Enormă, dar nu infinită. Şi există o logică precisă în aceasta: o frunză mai mare ar putea creşte doar într-un arbore imens şi, dimpotrivă, arborele cel mai înalt, care se înalţă în America, nu depăşeşte 86 de metri, o înălţime considerabilă, desigur, dar cu totul insuficientă să susţină un număr, chiar limitat, de frunze, bineînţeles că ar fi limitat şi mai mult, dacă ar fi frunze mai mari decât cele care se găsesc în China.

Vedeţi logica?

Ann Deveria o vedea.

— Sunt studii obositoare şi dificile, nu se poate nega, dar e important să înţelegem. Să descriem.

Ultimul cuvânt pe care l-am redactat a fost Apusuri, înţelegeţi, e genial acest lucru: zilele se termină. E un sistem genial. Zilele şi apoi nopţile.

Şi iarăşi zilele. Pare o simplă repetiţie, dar e genial. Şi acolo unde natura hotărăşte să-si pună propriile limite, explodează spectacolul. Apusurile. Le-am studiat săptămâni întregi. Nu e uşor să înţelegi un apus. Are timpul său, dimensiunile sale, culorile sale. Şi pentru că nu există, spune cineva, un apus identic cu altul, omul de ştiinţă trebuie să ştie să discearnă amănuntele şi să Izoleze esenţa, astfel încât să poată spune acesta e un apus, apusul. Vă plictisesc?

Ann Deveria nu se plictisea. Adică nu mai mult decât de obicei.

— Aşa că deseori ajung la mare. Marea. Se termină şi ea, ca toate celelalte, dar, vedeţi, şi aici e puţin cam aşa cum e la apusuri, dificultatea e să izolezi ideea, vreau să zic, să rezumi kilometri şi kilometri de recife, ţărmuri, plaje, într-o unică imagine, într-un concept ca să fie sfârşitul mării, ceea ce poţi scrie în câteva rânduri, ce poate figura într-o enciclopedie, pentru ca, după aceea, lumea, citind-o, să poată înţelege că marea se sfârşeşte şi, independent de tot ce se întâmplă înjur, independent de…

— Bartleboom…

— Da?

— Intrebaţi-mă de ce sunt aici. Eu.

Linişte. Stânjeneală.

— Nu v-am întrebat, nu-i aşa?

— Întrebaţi-mă acum!

— De ce sunteţi aici, doamnă Deveria?

— Ca să mă tratez.

Altă încurcătură, altă tăcere. Bartleboom pune mâna pe ceaşcă, o îndreaptă spre buze. Goală. Ca şi când nu s-ar fi întâmplat nimic. O pune la loc.

— Să vă trataţi de ce?

— E o boală stranie. Adulter.

— Poftim?

— Adulter, Bartleboom. Mi-am înşelat soţul.

Şi soţul meu s-a gândit că atmosfera marină îmi va amorţi pasiunea, că vederea mării îmi va stimula simţul etic, solitudinea mării mă va face să-l uit pe amantul meu.

— Într-adevăr?

— Într-adevăr ce?

— Într-adevăr l-aţi înşelat pe soţul dumneavoastră?

— Da.

— Puţin ceai?

Situat pe ultima cornişă a lumii, la un pas de locul unde sfârşeşte marea, hanul Almayer lăsa ca întunericul, şi în acea seară, să-i stingă, încet-încet, culorile zidurilor: a întregului pământ şi a întregului ocean. Părea – aici, aşa de singuratic – aproape uitat. Ca şi cum o serie de localuri de orice soi şi de orice vârstă ar fi trecut pe-aici, perindându-se, urmând conturul mării şi, dintre toate, s-ar fi desprins unul, şi, datorită oboselii, defilând alături de tovarăşele lui de drum, el ar fi decis să se oprească pe acel semn al colinei, predându-se propriei slăbiciuni, plecându-şi capul şi aşteptându-şi sfârşitul. Astfel era hanul Almayer. Poseda frumuseţea de care doar învinşii sunt în stare. Şi limpezimea lucrurilor vulnerabile. Singurătatea, perfectă, a lucrurilor pierdute.

Plasson, pictorul, se întorsese de curând, ud până la piele, cu pânzele şi culorile lui, aşezat la prora bărcii, conduse, cu lovituri de vâslă, de un băieţandru cu păr roşcat.

— Mulţumesc, Doi! Pe mâine!

— Noapte bună, domnule Plasson!

Cum de nu murise încă de pneumonie Plasson era un mister. Cine poate sta ore în şir în vântul nordului, cu picioarele în apă, cu marea udându-i pantalonii, fără ca, mai devreme ori mai târziu, să dea ortul popii!

— Mai întâi trebuie să-şi isprăvească tabloul, decretase Dira.

— Nu-l va isprăvi niciodată! Răspundea doamna Deveria.

— Atunci nu va muri niciodată!

În camera numărul 3, la primul etaj, o lampă cu petrol îşi arunca lumina plăcută, făcând să se întrezărească, de jur împrejur, în seară, misteriosul, frumosul devotament al profesorului Ismael Bartleboom.

Adorata mea, Numai Dumnezeu ştie cât îmi lipsesc, în acest ceas melancolic, încurajările iscate de prezenţa şi mângâierea surâsurilor dumneavoastră. Munca mă oboseşte şi marea se răzvrăteşte împotriva obstinatelor mele tentative de a o înţelege. Nu mă gândisem că ar putea fi aşa de greu s-o observi. Si-i dau ocol cu instrumentele şi caietele mele, fără să găsesc începutul a ceea ce caut, semnul unui răspuns oarecare. Unde începe să se termine marea? Sau, de-a dreptul: ce

spunem când spunem mare? Numim imensul monstru capabil de orice lucru sau valul acela care se face spumă la picioare? Apa ce o poţi ţine în căuşul mâinii sau abisul pe care nimeni nu-l poate vedea? Spunem totul cu un singur cuvânt sau într-un singur cuvânt ascundem totul? Stau aici la doi paşi de mare şi nici nu reuşesc să o înţeleg unde se află. Marea. Marea.

Azi am cunoscut o femeie splendidă. Dar să nu fiţi geloasă. Eu trăiesc numai pentru dumneavoastră.

Ismael A. Ismael Bartleboom Scria cu o uşurinţă senină Bartleboom, fără a se opri, şi cu o încetineală pe care nimic nu ar fi Putut-o tulbura, îi plăcea să-şi închipuie că, în acelaşi fel, într-o bună zi, l-ar fi mângâiat şi ea.

În penumbră, cu nişte degete lungi care l-ar fi făcut să-şi piardă minţile şi pe un înger, Ann Deveria îşi prefira perlele colanului – rozariu al dorinţei – cu gestul neconştientizat cu care era obişnuită să-şi aline propria tristeţe. Privea cum agonizează flăcăruia lămpii, spionându-şi din timp în timp, în oglindă, propriul chip redesenat de micile luciri disperate. Ajutată de ultimele pâlpâiri luminoase, se apropie de pat, unde, în aşternuturi, o copilă dormea neştiutoare de orice şi frumoasă-foc. Ann Deveria se uită la ea, dar cu o asemenea privire, încât a privi e deja prea mult spus – o privire miraculoasă care nu cerea nimic, privea şi atât – ceva ca două lucruri care se ating – ochii şi imaginea – o privire care nu ia, ci primeşte, în tăcerea absolută a minţii, unica privire care într-adevăr ne-ar putea salva – virgină de orice întrebare, încă nedeformată de viciul de a st i – singura inocenţă ce-ar putea preveni rănile provocate de lucruri, când ele pătrund din exterior în cercul sentimentelor noastre – a vedea – a simţi – pentru că nu ar fi nimic mai mult decât a sta dinaintea lucrurilor, noi şi ele, şi, în ochi, să ţi se dăruiască lumea toată – a primi – fără întrebări, chiar fără uimire – a primi – doar – a primi – înăuntrul ochilor – lumea. Aşa ştiu să vadă numai ochii madonelor, sub arcadele bisericilor, îngerul coborât din cerurile de aur, în ora Bunei vestiri.

Beznă. Ann Deveria se cuibăreşte lângă corpul fără haine al copilei, în taina patului ei, plin de aşternuturi uşoare asemeni norilor. Degetele ei explorează pielea aceea incredibilă şi buzele cercetează în cutele cele mai ascunse lânceda Mireasmă a somnului. Are gesturi lente Ann Deveria. Un dans cu încetinitorul care face să se topească ceva în minte, între gambe şi peste tot.

Nu există dans mai precis decât acela dansat cu somnul, pe parchetul nopţii.

Ultima licărire, la ultima fereastră, se stinge.

Numai maşinăria fără odihnă a mării continuă să-şi extragă liniştea din ciclica explozie a valurilor nocturne, amintiri îndepărtate ale furtunilor somnambule şi naufragii de vis.

Noaptea a cuprins hanul Almayer.;

Nemişcata noapte.

Bartleboom se trezi obosit şi prost dispus.

Visase ore întregi că negociase cumpărarea catedrei din Chartres cu un cardinal italian, obţinând la sfârşit o parte a mănăstirii din Assisi, la preţul, odios, de şaisprezece mii de coroane şi o noapte cu Dorothea, vară-sa, şi un sfert din hanul Almayer. Tratativele, pe deasupra, s-au desfăşurat pe un mic vas, lăsat periculos în voia valurilor, comandat de un gentilom ce pretindea că e soţul doamnei Deveria şi râzând – râzând – admitea că nu pricepe nimic din treburile mării. Se trezi, sleit de oboseală. Nu se mai miră văzându-1, călare pe pervaz, pe obişnuitul băieţandru, care privea, nemişcat, marea. Dar se simţi încurcat, auzindu-1, adresându-i-se, fără ca măcar să se întoarcă:

— Eu pe ăla l-aş face să-şi tragă mănăstirea după el!

Bartleboom coborî din pat fără nici un cuvânt, îl luă de braţ pe băieţandru, smucindu-l jos din rama ferestrei şi după aceea pe uşă afară, şi, în sfârşit, pe scări în jos, strigând

— Domnişoară Dira!

În timp ce îl rostogolea pe scări şi finalmente acostă la parter unde

— DOMNIŞOARĂ DIRA!

În cele din urmă, găsi ceea ce căuta – recepţia – să-i spunem aşa – şi la capăt ajunse, ţinându-1

Bine strâns pe băieţandru, în faţa domnişoarei Dira, zece ani, niciunul în plus, unde se opri, la ţintă, încruntat şi mândru, dar cu o grimasă, zărind omenească slăbiciune a unei cămăşi de noapte, galbenă, şi mai serios boicotat de ţinuta sus-numitei, prevăzută cu o scufie de noapte, din lână, cu câteva numere mai mare. Dira îşi ridică privirea dintre calculele sale. Cei doi, Bartleboom şi băieţandrul, aşteptau, ochi şi urechi, în faţa ei. Vorbiră unul după celălalt, ca şi cum s-ar fi înţeles.

— Băieţandrul ăsta citeşte visurile!

— Omul ăsta vorbeşte în somn!

Dira îşi adânci iar privirea în registrele sale.

Nici măcar nu ridică vocea.

— Dispăreţi!

Dispărură.

Deoarece marea baronul de Carewall nu o văzuse vreodată. Proprietăţile sale erau pământ şi pietre, coline, mlaştini, câmpuri, râpe, munţi, păduri, luminişuri. Pământ. Marea nu era.

Marea era pentru el o idee. Sau, mai bine zis, un traseu al imaginaţiei. Ceva care se năştea în Marea Roşie – despărţită în două de mâinile lui Dumnezeu – se multiplica în ideea diluviului universal, se pierdea aici pentru a se regăsi în profilul plinuţ al unei arce şi de îndată se lega de ideea balenelor – niciodată văzute, dar deseori imaginate – şi de aici se revărsa, din nou, destul de clară, în câteva povestiri ajunse până la el, cu peşti monstruoşi, dragoni şi cetăţi sub ape, într-un crescendo de strălucire fantastică, brusc răsucindu-se în trăsăturile aspre ale unui strămoş al său – încadrat şi fixat peren într-o galerie anume – despre care se spunea că fusese aventurier în echipajul lui Vasco da Gama; în ochii săi subtil perfizi, ideea mării o pornea pe o cale greşită, ricoşa în câteva cronici incerte cu hiperbole piratereşti, se încurca într-un citat din Sfântul Augustin, ce socotea oceanul a fi lăcaşul demonului, se întorcea la un nume – Thessala – care era poate o navă naufragiată, poate o doică ce depăna istorii cu nave de război, pipăia stofe ajunse până aici din ţări îndepărtate şi, în cele Din urmă, reînflorea în ochii luminoşi ai unei femei de peste mări, întâlnită cu ani în urmă, niciodată văzută, pentru a se opri, într-un periplu asemănător al gândurilor, în parfumul unui fruct ce creştea, se spunea, doar pe ţărmul mării, în ţările Sudului; gustându-l, simţeai gustul soarelui.

Deoarece baronul de Carewall nu o văzuse niciodată, marea călătorea în mintea lui, ca un clandestin pe bordul unui velier oprit în port, cu pânzele strânse: inofensiv şi superfluu.

S-ar fi putut odihni aici pentru totdeauna.

Dar îl scoase din visare, într-o clipă, vocea unui bărbat îmbrăcat în negru cu numele de Atterdel, verdictul unui implacabil om de ştiinţă chemat să împlinească un miracol.

— Eu am să vă salvez fiica! Şi am s-o fac cu marea \par Înăuntrul mării. Era de necrezut! Contaminata şi putreda mare, receptacol de orori, antropofagul monstru abisal – antic şi păgân – dintotdeauna temut şi, deseori, pe neaşteptate te invită, ca la o plimbare, îţi comandă, deoarece e un tratament, te împinge cu o implacabilă curtoazie înăuntrul mării. E cura la modă, de-acum. Marea, de preferinţă rece şi foarte sărată şi agitată, pentru că valurile fac parte integrantă din tratament, de aceea aduce teama cu sine, tehnic de depăşit, moral de dominat, într-o provocare înfricoşătoare, dacă te gândeşti bine, înfricoşătoare. Totul cu certitudinea, să zicem, cu convingerea, că marele pântece marin poate să sfărâme involucrul bolii, să reactiveze căile vieţii, să multiplice Salvatoarea secreţie a glandelor centrale şi periferice, masaj ideal pentru hidrofobi, melancolici, impotenţi, anemici, singuratici, intriganţi, invidioşi şi nebuni. Ca şi nebunul pe care-l aduseră la Brixton, sub supravegherea strictă a doctorilor şi a savanţilor, şi care, cufundat cu forţa în apa îngheţată, zgâlţâită de valuri şi apoi scos de acolo, măsurându-i-se reacţiile şi contrareacţiile, din nou cufundat, cu forţa, bineînţeles, opt grade centigrade, cu capul sub apă, el care se scufundă iar cu un urlet şi cu forţa unui animal cu care se eliberează de infirmieri şi diferiţi oficianţi, cu toţii înotători experimentaţi, dar nu stă nimic împotrivă furiei oarbe a animalului, care scapă – scapă – fugind prin apă, gol, şi strigându-şi furia pedepsei mortale, ruşinea, teroarea, întreaga plajă îngheţată de agitaţie, în vreme ce animalul ăla fuge şi fuge, şi femeile de departe îşi întorc ochii, deoarece e clar că vor să privească şi cum mai vor să vadă bestia şi fuga sa, şi, s-o spunem, goliciunea lui, chiar aceea, dezlegata nuditate, care şovăie în mare, de-a dreptul frumoasă în lumina cenuşie, de o frumuseţe care străpunge ani de sfântă educaţie şi de colegii şi jene şi merge de-a dreptul acolo unde îi e locul, de-a lungul nervilor timidelor femei, în taina fustelor enorme şi albe femeile. Marea părea, la un semn, că le aştepta dintotdeauna. Să-i crezi pe medici, în asta era marea, de milenii, perfecţionându-se răbdătoare, cu unica intenţie de a se oferi ca unguent miraculos dăruit suferinţelor lor suflel teşti şi trupeşti. Aşa cum le repetau în saloane Impecabile, soţilor şi taţilor impecabili, impecabilii doctori bând ceai, cântărindu-şi cuvintele, pentru a explica, cu o paradoxală curtenie, că scârba de apa mării, şocul, şi teroarea,

erau, în realitate, o cură serafică, împotriva sterilităţii, anorexiei, epuizărilor nervoase, menopauzelor, supraexcitaţiilor, angoaselor, insomniilor. Ideală experienţă pentru a trata agitaţiile tinereţii şi pentru a te pregăti în vederea îndatoririlor matrimoniale.

Solemn botez inaugural al copilelor devenite femei.

Aşa că dorind sa-l uite pentru o clipă pe nebunul din Brixton

(nebunul continuă să fugă, dar spre larg, până nu se mai zăreşte, reper ştiinţific scăpând statisticilor Academiei Medicale şi încredinţându-se, spontan, pântecelui oceanului-mare)

Dorindu-1

Uitat (digerat de marele intestin acvatic şi niciodată restituit plajei, niciodată revomitat lumii, cum s-ar fi putut aştepta, redus la vezica informă şi lividă)

Te-ai putea gândi la o femeie – la o femeie – respectată, iubită, mamă, doamnă. Dintr-o raţiune oarecare – boală – dusă la o mare, pe care nu ar fi văzut-o altminteri niciodată şi care acum e cheia vindecării sale, cheie într-adevăr pe care o priveşte fără să înţeleagă. Are părul nepieptănat şi e desculţă, nu e un lucru de doi bani, e absurd, tunicuţa albă se asortează cu pantalonii ce îi lasă descoperite gleznele, îi poţi ghici şoldurile înguste, e absurd, numai odaia sa de soţie a văzut-o aşa, totuşi se află pe o plajă enormă, unde nu stagnează aerul colosal al unei camere nupţiale, ci suflă vântul Mării purtând edictul unei sălbatice libertăţi îndepărtate, uitate, asuprite, limitate, o viaţă întreagă, la a fi mamă soţie femeie iubită. E clar:

Nu poate să n-o simtă. Acel gol împrejurul său, fără pereţi şi uşi închise, stă singur înaintea ei, o imensă oglindă excitantă, de apă, ar fi suficientă ea numai pentru sărbătorea simţurilor, orgia nervilor şi încă trebuie să se întâmple totul, strânsoarea din apa îngheţată, teama, îmbrăţişarea lichidă a mării, contactul cu pielea, inima ce bate în gât...

O însoţesc spre apă. Pe chip îi coboară, sublimă ascunzătoare, o mască de mătase.

De altfel, nebunului din Brixton nu vine nimeni să-i reclame cadavrul. Asta-i de reţinut.

Medicii experimentau, e de înţeles. Se învârteau, pe-acolo, perechi incredibile, bolnavul şi doctorul său, suferinzi diafani, extrem de eleganţi, devoraţi de morbul unei lentori divine, şi

medici ca nişte şoareci într-o pivniţă, căutând indicii, probe, numere şi cifre: spionând mişcările bolii în fuga ei nebună, să scape din cursa unui tratament paradoxal. Bolnavii beau apa de mare, s-a ajuns până acolo, apa care era considerată, mai deunăzi, oroare şi scârbă şi privilegiul unei umanităţi neputincioase şi barbare, cu pielea pârlită de soare, o înjositoare mizerie. O sorbeau, de multe ori, înşişi divinii invalizi ce-şi trăgeau imperceptibil un picior pe mal,simulând, extraordinar, nobleţea unui şchiopătat, ce i-ar fi scutit de ordinarul dictat de a pune un picior în faţa celuilalt. Totul era tratament. Cineva îşi găsea o soţie, alţii scriau poezii, era lumea dintotdeauna – respingătoare de-aproape – transformată deodată, în scopuri exclusiv medicale, pe buza unui abis, urât de secole Şi acum considerat, prin alegere şi prin ştiinţă, drept promenadă a durerii.

Baie de valuri, îi spuneau doctorii. Exista chiar şi un atelaj, serios vorbind, un soi de litieră brevetată pentru a intra în mare, o foloseau doamnele, evident, doamne şi domnişoare, pentru a se feri de priviri indiscrete.

Ele urcau în litieră, închisă în toate cele patru laturi de perdele în culori estompate – culori neţipătoare, ca să spunem aşa – şi apoi erau purtate la mare, câţiva metri în larg, şi aici, cu litiera la firul apei, coborau şi se îmbăiau, un tratament, aproape invizibile în spatele perdelelor lor, fâlfâind în vânt, litiere ca tabernacole plutitoare, perdele ca odăjdiile unei ceremonii, inexplicabil rătăcită în apă, un spectacol, de admirat de pe plajă. Baia de valuri.

Numai ştiinţa poate anumite lucruri, acesta-i adevărul. Să arunci la gunoi secole de scârbă – oribila mare, pântece de corupţie şi moarte – şi să inventezi idila aceea, care, treptat, se răspândeşte pe toate plajele lumii. Vindecări ca nişte iubiri. Şi apoi: o zi pe plaja din Depper, valul aduce la mal o bărcuţă, o ruină, ceva mai mult decât o epavă. Şi ei, amăgiţii bolii, risipiţi pe kilometri de ţărm, consumându-şi fiecare îmbrăţişare marină, broderii elegante pe nisipul cât vezi cu ochii, fiecare cu pecetea sa de emoţii, lascivitate şi teamă. Cu aprobarea ştiinţei, ce-i convocase aici, toţi coborâseră din înaltul lor, cu paşi lenţi, spre epava aceea, care ezita să se împotmolească în nisip, ca un mesager înfricoşat de a fi ajuns. Se apropiară. O târâră pe uscat. Şi văzură.

Întins pe fundul bărcii, cu privirea îndreptată spre cer şi cu un braţ întins în faţă, ceva ce nu mai exista, îl văzură:

Un sfânt. Era din lemn, statuia.

Colorată. Pelerina-i cobora până la picioare, o rană-i despica gâtul, dar faţa nu ştia de nimic, se odihnea, blândă, într-o divină serenitate. Nimic altceva în barcă, numai sfântul. Singur. Şi toţi, instinctiv, îşi ridicară ochii, să caute pe suprafaţa oceanului profilul vreunei biserici, idee de înţeles, dar şi iraţională, nu erau biserici, nu erau cruci, nu erau poteci, marea e fără străzi, marea e fără explicaţii.

Privirile zecilor de invalizi şi de femei suferinde, preafrumoase, depărtate, medici ca nişte şoareci, ajutoare şi valeţi, bătrâni supraveghetori, curioşi, pescari, fetişcane şi un sfânt.

Rătăciţi, toţi şi el. Uimiţi.

Pe plaja din Depper, într-o zi.

Nimeni nu înţelese.

Niciodată.

— Duceţi-o la Daschenbach, e o plajă ideală pentru băi de valuri. Trei zile. O scufundare dimineaţa şi una după-amiaza. Întrebaţi de doctorul Taverner, vă va procura toate cele necesare. E o scrisoare de recomandare pentru el. Poftiţi!

Baronul luă scrisoarea fără s-o privească măcar.

— Va muri!

— E posibil! Dar foarte improbabil!

Numai marii doctori ştiu să fie atât de cinic exacţi.

Atterdel era cel mai mare.

— Să procedăm aşa, baroane: dumneavoastră o puteţi ţine pe fata aceasta aici, închisă, ani de Zile, să se plimbe pe covoare albe şi să doarmă printre oameni care zboară. Dar, într-o zi, o emoţie, pe care nu veţi reuşi să o prevedeţi, o va lua. Amen. Sau acceptaţi riscul, urmaţi prescripţiile mele şi puneţi-vă speranţa în Dumnezeu.

Marea vă va reda fiica. Moartă, poate. Dar dacă vie, vie într-adevăr.

În mod cinic, exact.

Baronul rămăsese nemişcat, cu scrisoarea în mână, la jumătatea drumului spre medicul îmbrăcat în negru.

— Dumneavoastră nu aveţi copii!

— Faptul nu are nici o importanţă!

Privi scrisoarea şi încet o depuse pe masă.

— Elisewin va rămâne aici!

Un moment de tăcere, dar numai atât.

— Nici în gând.

Acesta era părintele Pluche. În realitate, fraza care ieşise din mintea lui era mai complexă şi se apropia mai mult de una ca „Poate e cazul să amânăm orice decizie, după ce am reflectat, senini, la ceea ce…”: un lucru de acest gen. Dar „nici în gând” era în mod clar o propoziţie mai agilă şi mai rapidă, şi nu era mare lucru să o dezghioci din buclele celeilalte şi să o faci să se ivească la suprafaţa tăcerii ca un boa imprevizibil şi de neprevăzut.

— Nici în gând!

Era prima dată, în decurs de şaisprezece ani, când părintele Pluche îndrăznea să-l contrazică pe baron, într-o chestiune importantă privind viaţa Elisewinei. Încercă o ciudată beţie: ca şi cum tocmai s-ar fi aruncat pe geam. Era un om cu oarece spirit practic: de vreme ce se afla aici în aer, decise să încerce să zboare.

— Elisewin va merge până la mare. O voi duce eu. Şi, de va fi nevoie, vom rămâne luni, ani, până când va găsi forţa să înfrunte apa şi toate celelalte. Şi la sfârşit se va întoarce: vie.

Orice altă decizie ar fi o idioţenie, mai rău, o laşitate. Şi dacă Elisewin se teme, nu trebuie să ne temem noi, şi nu trebuie să-mi fie teamă. Ei nu-i pasă dacă moare. Şi să trăiască este ceea ce vrea.

Şi ce vrea, va avea.

Vorbea, de nu-ţi venea să crezi, părintele Pluche. Nu-ţi venea să crezi că este el.

— Dumneavoastră, doctore Atterdel, nu-i înţelegeţi pe oameni, pe părinţi, pe fii, nimic. De aceea, eu vă cred. Adevărul e întotdeauna inuman. Ca şi dumneavoastră. Eu ştiu că nu greşiţi. Sufăr din cauza dumneavoastră, dar vă admir cuvintele.

Eu, care nu am văzut niciodată marea, până la mare mă voi duce, pentru că m-au îndemnat cuvintele dumneavoastră. Este lucrul cel mai absurd, cel mai ridicol şi cel mai smintit care mi s-ar fi putut întâmpla. Nu există nimeni în tot ţinutul care să mă împiedice. Nimeni.

Reculese scrisoarea de pe masă şi o strecură în geantă. Inima i se zbătea nebuneşte în piept, îşi simţea mâinile

tremurând şi auzea un straniu bâzâit în urechi. Nici nu trebuia să se mai mire, se gândi: nu ţi se-ntâmplă, în fiecare zi, să zbori.

Orice se putea întâmpla în momentul acela, într-adevăr, există momente când omniprezenţa şi logica înlănţuire a secvenţelor cauzale cedează în faţa surprizelor vieţii şi coboară în arenă, amestecându-se cu publicul, pentru a lăsa pe scenă, sub luminile unei libertăţi ameţitoare şi neaşteptate, ca o mână să pescuiască, în infinitul pântece al posibilului, printre milioane de lucruri, unul Singur, care să fie lăsat, doar el, să se întâmple. În triunghiul silenţios al celor trei bărbaţi se derulară atâtea, milioane de lucruri ce-ar fi putut exploda, în şir, dar într-o străfulgerare, după ce s-ar fi risipit lumina orbitoare şi prăfăraia, un singur lucru mic se iveşte, în circumferinţa acelui loc şi a acelui timp, sforţându-se, cu o anumită pudoare, să se întâmple. Şi se întâmplă. Baronul – baronul de Carewall – începu să plângă, fără măcar să-şi ascundă faţa în palme, doar îndreptându-şi spatele către somptuosul spătar al scaunului, parcă învins de tristeţe, dar şi, parcă, eliberat de o greutate enormă. Ca un om terminat, dar şi ca unul salvat.

Plângea baronul de Carewall, Lacrimile lui.

Părintele Pluche, nemişcat.

Doctorul Atterdel, fără glas.

Nimic altceva.

Tot ce se întâmplase niciodată nimeni nu va şti, în ţinuturile lui Carewall. Dar toţi, fără excepţie, mai povestesc şi acum ce se întâmplase după. Blândeţea celor întâmplate după aceea.

— Elisewin...!

— Un tratament miraculos...

— Marea...

— E o nebunie...

— Se va vindeca, ai să vezi.

— Va muri!

— Marea!

Marea – văzu baronul în hărţile geografilor – era departe. Dar mai cu seamă – văzu în visele lui – era teribilă, exagerat de frumoasă, teribil de puternică, inumană şi o vrăjmaşă miraculoasă.

Şi mai erau culori felurite, mirosuri niciodată Simţite, sunete necunoscute, era o altă lume.

Privea Elisewin şi nu reuşea să-şi imagineze în ce fel s-ar putea apropia de toate acestea fără să dispară, în neant, dispersată într-o atmosferă de tulburare şi de surpriză. Se gândea la clipa în care s-ar fi întors brusc şi în ochi i-ar fi năvălit marea. Se gândi săptămâni la rând. Apoi înţelese.

Nu era greu, în fond. Era incredibil că nu se gândise mai înainte.

— Cum vom ajunge la mare? Îl întrebă pe părintele Pluche.

— Va veni el să vă însoţească!

Aşa că porniră, într-o zi de aprilie, străbătură sate şi coline şi la apusul celei de a cincea zile ajunseră pe malul unui fluviu. Nu era sat, nu existau case, nu era nimic. Dar pe apă se legăna tăcut un vas mic. Se numea Adel. Naviga, de obicei, în apele oceanului, transportând bogăţii şi mizerie, înainte şi înapoi, între continent şi insule. La prova, era prevăzut cu p figură sculptată, cu părul lung până la glezne. Pânzele strânseseră, înăuntrul lor, toate brizele ţărilor îndepărtate. Chila spionase, ani mulţi, pântecele mării. Înfiecare colţ, miresme necunoscute povesteau istorii pe care feţele marinarilor le aveau transcrise pe piele. Era o ambarcaţiune cu două catarge. Baronul de Carewall voise ca nava să urce, dinspre mare, cursul fluviului, până aici.

— E o idee nebunească! Îi scrisese căpitanul.

— Vă voi copleşi cu aur! Îi răspunsese baronul.

Şi acum ca o fantasmă, fugind de orice rută rezonabilă, nava cu două catarge, purtând numele Adel era aici. Sub micul pod, unde, de obicei, erau ancorate bărcuţe neînsemnate. Baronul îşi strânse fiica în braţe şi-i spuse:

— Adio!

Elisewin tace. Îşi trăsese pe faţă un văl de mătase, strecură în mâinile tatălui său o foaie de hârtie îndoită şi sigilată, se întoarse şi ieşi în întâmpinarea oamenilor care urmau s-o conducă pe vas. Era de-acum noapte. Dacă vreţi, era ca un vis.

Astfel, Elisewin coborî înspre mare în modul cel mai plăcut din lume – numai un părinte îl putea închipui – dusă de curent, de-a lungul dansului executat de curbe, pauze şi ezitări, pe care fluviul îl învăţase în veacuri de călătorie, el, marele înţelept, unicul care ştia calea cea mai frumoasă, mai dulce şi mai blândă pentru a ajunge la mare, fără să-ţi provoace dureri. Coborârâ, cu

acea încetineală hotărâtă, milimetric, de înţelepciunea maternă a naturii, strecurându-se, pas cu pas, într-o lume de mirosuri, de lucruri, care zi de zi îţi descopereau, încet-încet, prezenţa îndepărtată, apoi mereu mai apropiată, a enormului pântece care-i aştepta. Se schimbase aerul, se schimbaseră aurorele şi formele norilor, casele, păsările, zgomotele şi figurile oamenilor de pe ţărmuri şi vorbele de pe buzele oamenilor. Apa care aluneca spre apă, delicat-curtenitoare, ansele fluviului ca o cantilenă a sufletului. O călătorie imperceptibilă. Înmintea lui Elisewin, mii de senzaţii, însă uşoare ca o pană plutind.

Până şi azi, în ţinuturile lui Carewall, toţi povestesc călătoria. Fiecare în felul său. Toţi fără să fi luat parte la ea. Dar nu contează. Nu vor înceta să povestească. Pentru că niciunul nu poate uita cât de plăcut ar fi fost dacă, pentru orice mare care ne aşteaptă, ar exista un fluviu pentru noi. Şi cineva – un părinte, o iubire, cineva – în stare să Ne ia de mână şi să găsească fluviul acela, imaginându-1, inventându-1, şi în curentul său să ne aşeze, cu uşurinţa unui singur cuvânt, adio.

Ar fi un lucru într-adevăr miraculos. Ar fi plăcută viaţa, orice viaţă. Şi lucrurile nu ne-ar mai provoca durere, nu s-ar apropia vreodată aduse de curent, întâi le-am putea pipăi uşor, apoi, le-am atinge, şi numai la sfârşit ne-ar atinge. Ne-ar răni chiar. Ne-ar face să murim. Nu contează.

Dar totul ar fi, în cele din urmă, uman. Ar ajunge fantezia cuiva, un părinte, o iubire, cineva. El ar şti să inventeze o cale, aici, în mijlocul acestei tăceri, pe acest pământ care nu vrea să vorbească.

O cale milostivă şi plăcută. O cale de aici la mare.

Amândoi nemişcaţi, cu ochii aţintiţi la întinderea aceea imensă de apă. De necrezut. Serios vorbind. Ai fi rămas aici o viaţă, fără să înţelegi nimic, dar continuând să priveşti, înaintea ta marea, în spate un fluviu lung, pământul, la sfârşit, sub picioare. Şi ei, aici, nemişcaţi. Elisewin şi părintele Pluche. Ca într-o vrajă, fără un singur gând în minte, un gând adevărat, numai uimire.

Mirare. Şi după clipe şi clipe – o eternitate – Elisewin, în fine, fără să-şi desprindă ochii de la mare, să spună:

— Dar după aceea, la un moment dat, se termină?

La sute de kilometri în singurătatea uriaşului său castel, un om apropie o foaie de lumânare şi citeşte. Puţine cuvinte, un singur rând. Cerneală neagră.

Nu vă fie teamă. Mie nu-mi este. Eu care vă iubesc. Elisewin.

Trăsura îi va înghiţi, apoi, pentru că s-a făcut seară şi hanul îi aşteaptă. O scurtă călătorie.

Drumul de-a lungul plajei. De jur împrejur, nimeni. Aproape nimeni, în mare – ce face în mare?

— Un pictor.

În Sumatra, în faţa coastei nordice a Pangei, la fiecare şaptezeci şi şase de zile răsărea o insuliţă în formă de cruce, acoperită de o vegetaţie deasă, o insulă aparent nelocuită. Rămânea vizibilă pentru câteva ceasuri, apoi se scufunda iar în mare. Pe plaja de la Carcais pescarii satului găsiseră resturile vasului Davemport, naufragiat cu opt zile înainte, în cealaltă parte a lumii, în marea Ceylonului. Pe ruta spre Farhadhar marinarilor le apăreau stranii fluturi luminoşi, care le provocau buimăceală şi melancolie. Înapele Bogadorului dispăruse un convoi format din patru nave militare, înghiţit de un singur val apărut din neant, într-o zi de calm absolut.

Amiralul Langlais răsfoia încet documentele sosite din cele mai diferite părţi ale unei lumi care, evident, îşi urma nebunia ei. Scrisori, pagini zdrenţuite din jurnalele de bord, fragmente de ziare, procese-verbale ale interogatoriilor, rapoarte confidenţiale, depeşe ale ambasadelor. Erau de toate. Lapidara răceală a comunicatelor oficiale sau alcoolica mărturisire a marinarilor vizionari străbăteau indiferente lumea pentru a ajunge pe masa aceea unde, în numele împărăţiei, Langlais trasa, cu pana sa de gâscă, graniţa între ceea ce, în împărăţie, s-ar fi considerat adevărat şi ceea ce s-ar fi uitat ca fals. Din mările întregului glob, Sute de figuri şi de voci soseau în procesiune pe masa aceea, pentru a fi înghiţite de un verdict subtil, ca o linie de cerneală neagră, împodobind cu o grafie precisă cărţi legate în piele. Mâna lui Langlais era pântecele în care se depuneau călătoriile lor. Pana lui, tăişul căruia i se supuneau eforturile lor. O moarte exactă şi curată.

Prezenta ştire este considerată fără fundament si, ca atare, se interzice difuzarea ei sau citarea în referinţele şi în documentele împărăţiei.

O, pentru vecie, o limpede viaţă.

Prezenta ştire se reţine ca veridică, si, ca atare, va apărea în toate referinţele şi documentele împărăţiei.

Sta şi judeca Langlais. Confrunta probele, analiza mărturiile, cerceta izvoarele. Şi apoi hotăra. Trăia zilnic în mijlocul fantasmelor unei imenese fantezii colective, unde privirea lucidă a exploratorului şi cea halucinată a naufragiatului produceau imagini de multe ori identice şi istorii ilogic complementare. Trăia în miracol. De aceea, în palatul său domnea o ordine prestabilită şi maniacală: şi viaţa lui se scurgea după o imutabilă geometrie de habitudini, ce tindea la sacralitatea unei liturghii. Se apăra Langlais. Îşi ordona propria existenţă într-o reţea de milimetrice reguli, în stare să amortizeze vârtejul imaginarului căruia, în fiecare zi, îşi supunea propria minte.

Hiperbolele care ajungeau la el din toate mările lumii se domoleau la meticulosul dig plănuit de acele mărunte certitudini. Ca un paşnic lac, le Aştepta, un pas mai încolo, înţelepciunea lui Langlais. Imobilă şi dreaptă.

Prin ferestrele deschise se auzea ritmicul zgomot al foarfecelui de grădinar care curăţa trandafirii cu siguranţa unei justiţii pregătită să emită salvatoare verdicte. O rumoare ca oricare alta. Dar, în ziua aceea, şi în mintea amiralului Langlais rumoarea aceea recita un mesaj foarte precis. Răbdătoare şi încăpăţânată – prea aproape de fereastră pentru a fi întâmplător – ea îi aducea aminte că are de îndeplinit o însărcinare obligatorie. Langlais ar fi preferat să n-o audă. Dar era un om de onoare. Şi atunci lăsă la o parte paginile ce relatau despre insule, epave şi fluturi, deschise un cufăr, extrase de acolo trei scrisori sigilate şi le puse pe birou. Veneau din trei locuri diferite. Cu toate că purtau semnele distinctive ale poştei urgente şi speciale, Langlais le lăsase să se odihnească, din laşitate, câteva zile, într-un loc unde nici măcar nu le putea zări. Dar acum le deschise, cu un gest sec şi formal, şi, interzicându-şi orice ezitare, se puse pe citit. Notă pe o foaie câteva nume, o dată. Încerca să facă totul cu impersonala neutralitate a unui contabil al împărăţiei. Ultima notiţă pe care o luă se referea la:

Hanul Almayer, Quartel La sfârşit, strânse scrisorile în mână, se ridică şi, apropiindu-se de şemineu, le aruncă în flacăra prudentă, ce veghea asupra leneşei primăveri din acele

zile. În vreme ce contempla cum se răsuceşte preţioasa eleganţă a misivelor, pe care nu voise să le citească vreodată, percepu distinct o binevenită şi neaşteptată linişte intrată pe ferestrele Deschise. Foarfecele, până acum neobosit, ca acele de ceasornic, tăcea. Numai după un timp se sculptară în linişte paşii grădinarului care se îndepărtau. Era ceva aşa de precis în eliberarea aceea, că ar fi mirat pe oricine. Dar nu pe Langlais.

El ştia. Misterioasă pentru oricine altcineva, relaţia care-i unea pe cei doi bărbaţi – un amiral şi un grădinar – nu mai avea pentru ei taine. Uzanţa unei apropieri alcătuită din tăceri şi semnale personale ocrotea, de ani, singulara lor alianţă.

Există atâtea istorii. A lor venea de departe.

Într-o zi, acum şase ani, l-au adus înaintea amiralului Langlais pe un bărbat care spunea că se numeşte Adams. Înalt, voinic, păr lung lăsat pe umeri, piele arsă de soare. Ar fi putut fi luat drept un marinar ca atâţia alţii. Dar ca să-l ţină în picioare trebuiau să-l sprijine, nu era în stare să meargă. O dezgustătoare rană ulceroasă îi însemna gâtul. Sta absurd de nemişcat, ca paralizat, absent. Unicul lucru care amintea că el mai avea o fărâmă de conştiinţă era privirea.

Părea privirea unui animal în agonie.

„Are privirea unui animal la vânătoare”, reflectă Langlais.

Spuneau că îl găsiseră într-un sat din inima Africii. Mai erau şi alţi albi acolo: sclavi. Dar cu el se întâmplase ceva deosebit. Era animalul preferat al şefului de trib. Stătea în patru labe, împodobit, grotesc, cu pene şi pietre colorate, legat cu o frânghie de tronul acelui soi de rege.

Se hrănea cu resturile pe care i le aruncau. Avea corpul martirizat de răni şi lovituri, învăţase să latre într-un mod care îl distra grozav pe suveran.

Dacă era încă în viaţă, era numai din acest motiv.

— Ce ai de relatat? Îl întrebă Langlais.

— El? Nimic! Nu vorbeşte! Nu vrea să vorbească! Dar cei cu care era… Ceilalţi sclavi… Şi alţii care mai apoi au recunoscut, în port… în fine, relatau despre el lucruri extraordinare, ca şi cum s-ar fi aflat peste tot, acest om… E un mister…

Să crezi tot ceea ce spune…

— Ce spune?

El, Adams, nemişcat şi absent, în mijlocul încăperii. Şi în jur orgia memoriei şi a fanteziei explodând, zugrăvind atmosfera cu aventurile unei vieţi care, ziceau, e a sa/ trei sute de kilometri pe jos în deşert /jurau că l-au văzut transformându-se într-un negru şi apoi redevenind alb/

Deoarece făcea negoţ cu şamanul locului şi aici învăţase cum să facă pulberea aia roşie care/când i-au capturat, i-au legat pe toţi de un singur copac enorm şi aşteptau insectele să-i acopere în întregime, dar el începu să vorbească într-o limbă de neînţeles şi chiar acolo sălbaticii aceia, pe dată/jurând că el fusese în acei munţi unde lumina nu dispare niciodată, şi de aceea niciodată nimeni nu s-a întors întreg la minte, în afară de el, care, revenit, spuse doar/la curtea sultanului, unde fusese luat pentru că avea voce frumoasă, şi el, acoperit de aur, avea datoria să stea în camera de tortură şi să cânte în vreme ce ăia îşi făceau meseria lor, totul pentru că sultanul nu trebuia să audă plicticosul ecou al vaietelor, ci mai degrabă frumuseţea acelui cântec care / în lacul Kabalaki, care are adâncimea unei mări, şi aici credeau că ar fi marea, până când construiră o barcă făcută din frunze enorme, frunze de copac, şi în barca aia era el, ai fi putut să juri/să culeagă diamante din nisip; cu mâinile, înlănţuite şi goale, pentru că Nu putuseră să fugă, şi el era chiar la mijloc, aşa cum e adevărat că/toţi ziceau că era mort, că furtuna l-a târât, dar într-o zi, tăindu-i-se mâinile unuia, în faţa porţii Tesfa, unui hoţ de apă, şi l-am privit bine, era el, chiar el /de-aceea se numeşte Adams, dar a avut o mie de nume şi unul dintre ele era Ra Me Nivar, care în limba ţinutului voia să însemne omul care zboară, şi altă dată, pe ţărmurile africane/în cetatea morţilor, unde nimeni nu cuteza să intre, pentru că exista un blestem de veacuri, care făcea să le crape ochii tuturor celor care…

— Destul.

Langlais nici măcar nu-şi înălţă ochii de la tabachera pe care, de câteva minute, o tot răsucea nervos între degete.

— Bine! Duceţi-1!

Nimeni nu se mişcă.

Tăcere.

— Amirale… ar mai fi ceva…!

— Ce anume?

Tăcere.

— Acest om a văzut Tombuctu!

Tabachera lui Langlais se opri.

— Există oameni dispuşi să jure: a fost acolo.

Tombuctu. Perla Africii. Cetatea de negăsit şi uluitoare. Depozitara tuturor comorilor, reşedinţa tuturor zeilor barbari. Inima lumii necunoscute, fortăreaţa miilor de taine, împărăţia fantasmă a oricărei bogăţii, destinaţia pierdută a nenumăratelor călătorii, izvorul tuturor apelor şi visul oricărui cer. Tombuctu. Cetatea pe care nici un alb nu o găsise vreodată.

Langlais îşi ridică privirea, în încăpere toţi păreau a fi răpiţi de o neaşteptată nemişcare.

Numai ochii lui Adams continuau să rătăcească, gata să pândească o pradă invizibilă.

Amiralul îl interogă îndelung. Aşa cum îi sta în obicei, îi vorbi cu o voce severă, dar blândă, aproape impersonală. Nici o violenţă, nici o presiune specială. Numai un şir de întrebări scurte şi exacte. Nu obţinu vreun răspuns.

Adams tăcea. Părea pentru vecie exilat într-o lume aflată inexorabil în altă parte. Nici măcar o privire nu reuşi să pătrundă acolo. Nimic.

Langlais îl fixă, în tăcere, o vreme. Apoi făcu un gest care nu admitea vreo replică, îl ridicară de pe scaun pe Adams şi-l târâră afară. Langlais îl văzu îndepărtându-se – îşi târşea picioarele pe pardoseala de marmură – şi avu neplăcuta senzaţie că şi Tombuctu, în clipa aceea, aluneca şi mai adânc în aproximativele hărţi ale împărăţiei, îşi aminti, fără explicaţii, una din multele legende care circulau despre oraşul de acolo: cum că femeile, în acele locuri, îşi ţineau doar un ochi deschis, uimitor pictat cu luturi colorate. Se întrebase mereu de ce trebuiau să-l ascundă pe celălalt. Se ridică şi se apropie leneş de fereastră. Era pe punctul s-o deschidă, când o voce, în mintea lui, îl încremeni, pronunţând o frază netă şi exactă:

— Deoarece nici un om n-ar putea să le domine privirea, fără să înnebunească!

Langlais se întoarse ca împins de un arc. În cameră nu era nimeni. Se îndreptă, ca să privească pe fereastră. Pentru câteva clipe fu incapabil să se gândească la ceva. Apoi zări, pe strada de sub fereastră, desfăşurându-se micul cortegiu ce-l restituia pe Adams neantului. Nu se-ntrebă ce-ar fi trebuit să facă. Pur şi simplu o făcu.

După câteva clipe se afla în faţa lui Adams, înconjurat de stupoarea celor prezenţi şi gâfâind uşor din pricina cursei, îl privi în ochi şi cu o voce joasă i se adresă:

— Dar tu cum de ştii?

Adams păru că nici măcar nu-i sesizase prezenţa. Continua să se afle într-un loc straniu, la mii de kilometri depărtare de acolo. Totuşi, buzele i se mişcară şi toţi îi auziră vocea articulând:

— Pentru că eu le-am văzut!

Langlais se-ntâlnise cu multe cazuri precum cel al lui Adams. Marinari pe care o furtună sau cruzimea piraţilor îi aruncaseră pe o coastă oarecare a unui continent necunoscut, ostatici din întâmplare sau pradă celor pentru care omul alb era ceva mai puţin decât o specie de animal bizar.

Dacă moartea miloasă nu-i lua pe neaşteptate, venea oricum moartea atroce care-i aştepta în vreun colţ fetid sau miraculos al unor lumi neverosimile. Puţini scăpau cu viaţă, recuperaţi de niscaiva nave şi încredinţaţi din nou lumii civilizate, purtând în spatele lor semnele catastrofei ireversibile. Epave umane ieşite din minţi, resturi omeneşti restituite de necunoscut. Suflete pierdute.

Langlais ştia toate acestea. Şi totuşi, îl luă pe Adams la el. Îl răpi mizeriei şi-l aduse în palatul său. În orice loc şi-ar fi ascuns gândurile, el s-ar fi dus să le găsească. Şi l-ar fi întors în trecut.

Nu voia să-l salveze. Nu era chiar asta. Voia să salveze istorisirile care erau ascunse în el. Nu avea importanţă cât timp ar putea să dureze:

Dorea istorisirile acelea şi le-ar fi putut avea.

Ştia că Adams era un om distrus de propria-i viaţă, îşi închipuia sufletul lui ca un sat liniştit, Jefuit şi împrăştiat de invazia sălbatică a unei ameţitoare cantităţi de imagini, senzaţii, mirosuri, sunete, chinuri, cuvinte. Moartea la care te gândeai, văzându-1, era rezultatul paradoxal al unei existenţe care explodase. Un haos neînfrânat era ceea ce trosnea sub muţenia şi nemişcarea lui.

Langlais nu era medic şi nu salvase pe nimeni niciodată. Dar învăţase, din propria experienţă, imprevizibila putere a exactităţii. El însuşi, se poate spune, se trata exclusiv cu exactitate. Era medicamentul care, dizolvat în fiecare sorbitură

a vieţii, îndepărta veninul rătăcirilor. Se gândi că, aşa, inexpugnabila depărtare de Adams s-ar fi fărâmiţat numai printr-un exerciţiu cotidian şi răbdător al unei exactităţi oarecare. Simţea că trebuie să fie, în felul lui, de o exactitate amabilă, dar corectată de răceala unui ritual mecanic şi cultivată la căldura unei anumite poezii. O căută îndelung în lumea de lucruri şi de gesturi care îl înconjura. La sfârşit o găsi. Şi celui care se încumeta, nu fără sarcasm, să-l întrebe

— Pe ce leac miraculos vă bazaţi ca să-l salvaţi pe sălbaticul dumneavoastră?

Îi plăcea să-i răspundă

— Pe trandafirii mei.

Asemenea unui copil care ar fi pus o pasăre rătăcită în căldura artificială a unui cuib înjghebat din stofă, Langlais îl instala pe Adams în grădina sa. Mirabila grădină în care geometriile cele mai rafinate ţineau în frâu explozia numeroaselor culori şi disciplina de fier a simetriilor potolea spectaculoasa apropiere a florilor şi a celorlalte plante provenind din lumea largă. O grădină în care haosul vieţii devenea o figură dumnezeiesc de exactă.

Aici Adams îşi veni încet în fire. Luni întregi rămase tăcut, dar se supunea docil deprinderii miilor de reguli exacte. După absenţa sa, începu să devină o prezenţă discretă, marcată de scurte fraze rostite ici, colo, şi nu de încăpăţânata supravieţuire a unui animal ce tresare în el. După un an, nimeni nu s-ar fi îndoit că se află în faţa celui mai clasic şi perfect grădinar: tăcut şi imperturbabil, lent şi precis în gesturi, nepătruns şi fără vârstă. Dumnezeul milostiv al unei creaţii în miniatură.

În tot acel timp, Langlais nu-l întrebă aproape nimic. Schimbau câteva cuvinte, despre cum o duc stânjeneii, sau despre imprevizibilele variaţii ale temperaturii. Niciunul nu făcea vreo aluzie la trecut, oricare ar fi fost acela. Aştepta Langlais.

Nu se grăbea. Mai mult, gusta plăcerea aşteptării.

Ba chiar un absurd nor de supărare îl încercă, într-o zi, când, trecând pe o stradă învecinată cu grădina lui Adams, îl zări pe acesta ridicându-şi privirea de la o petunie de culoarea perlei, şi-1

Auzi pronunţând, distinct, aparent pentru nimeni, câteva cuvinte precise:

— Nu are ziduri Tombuctu, pentru că s-au gândit dintotdeauna că frumuseţea lui, ea singură,

—ar opri pe orice duşman. Apoi, Adams tăcu şi îşi coborî privirea la petunia de culoarea perlei.

Langlais îşi continuă, fără o vorbă, drumul. Nici Dumnezeu să fi fost acolo nu şi-ar fi dat seama de ceva.

Din acel moment, începură să iasă la lumină toate istorisirile dinăuntrul lui Adams. În momentele cele mai diferite şi după orare şi ritualuri de nepătruns. Langlais se limita să-l asculte. Nu-1

Întreba niciodată nimic. Asculta şi gata. Uneori, Erau simple fraze. Alteori, povestiri în toată legea.

Adams povestea încet, cu o voce caldă, îşi cântărea, cu o surprinzătoare artă, cuvintele şi tăcerile.

Avea ceva hipnotic în psalmodia lui de imagini fantastice, îl ascultai ca sub puterea unei magii.

Langlais era vrăjit.

Nimic din ce auzea în acele istorisiri nu se aduna în cărţoaiele lui legate în piele. Cu împărăţia, de data asta, nu avea de-a face. Acele istorisiri erau numai pentru el. Aşteptase ca ele să rodească din pântecele unui pământ violat şi mort. Acum le culegea. Era omagiul, rafinat, pe care hotărâse să-l ofere propriei sale solitudini.

Se închipuia îmbătrânind la umbra devotată a acelor istorisiri. Şi să moară, într-o bună zi, sub pleoape, cu imaginea, interzisă oricărui alt om alb, a celei mai frumoase grădini din Tombuctu.

Reflectă că totul şi pentru totdeauna ar fi fost de o uşurinţă magică. Nu putea să prevadă că de omul cu numele Adams îl va lega, în curând, ceva surprinzător de feroce.

Amiralului i se întâmplă ca, la puţin timp după sosirea lui Adams, să se găsească în banala şi plictisitoarea necesitate de a-şi risca viaţa într-un joc de şah. Împreună cu mica lui suită, a fost luat ca din oală, în plin câmp, de un bandit binecunoscut, din păcate, în ţinut, pentru dementa şi cruzimea faptelor sale. În acele împrejurări se arătă, însă, dispus să nu-şi trateze cu cruzime victimele, îl reţinu doar pe Langlais şi-i returnă pe toţi ceilalţi, cu însărcinarea de a obţine o sumă enormă pentru răscumpărare. Langlais ştia că e suficient de bogat pentru a-şi recâştiga libertatea. Ceea ce nu putea să prevadă era dacă

Banditul va fi destul de răbdător ca să aştepte sosirea întregului bănet. Simţi în coaste, pentru prima dată în viaţă, ascuţişul, mirosul morţii.

Trecură două zile, vreme în care, legat la ochi şi în lanţuri, zăcea într-o căruţă care nu se mai oprea din mersul ei. A treia zi îl siliră să coboare.

Când i-au smuls legătura de pe ochi, era aşezat în faţa banditului, între ei se afla o măsuţă. Pe măsuţă, o tablă de şah. Banditul i-a explicat lapidar, îi acorda o şansă. Dacă ar fi pierdut, l-ar fi ucis. Langlais încercă să-l facă să devină rezonabil. El, mort, nu valorează o centimă, de ce să azvârle pe fereastră o asemenea comoară?

— Nu v-am cerut să-mi spuneţi ce gândiţi!

V-am cerut să spuneţi da sau nu. Grăbiţi-vă!

O nebunie. Omul era nebun. Langlais pricepu că nu are de ales.

— Cum doriţi dumneavoastră, îi răspunse şi îşi coborî ochii asupra pieselor de şah. Nu-i trebui mult să constate că banditul cel nebun suferea de o nebunie brutal de şireată. Nu numai că şi-a rezervat piesele albe – ar fi fost stupid să-i pretindă partenerul său contrariul – dar juca, el, cu două regine, una aşezată, ordonat, în locul nebunului din dreapta. Curioasă variantă.

— Avem un rege – explică banditul, indicându-se pe sine – şi două regine, adăugă vesel, arătând spre cele două femei, e adevărat frumoase, care-i stăteau alături. Gluma stârni între cei prezenţi râsete dezlănţuite şi puternice urlete de satisfacţie. Mai puţin amuzat, Langlais privi în pământ, convins că va muri în curând în modul cel mai stupid cu putinţă.

Prima mutare a banditului provocă o linişte absolută. Făcu să avanseze regele cu două pătrate.

Era rândul lui Langlais. Ezită câteva clipe. Parcă ar fi aşteptat ceva, dar nu ştia nici el ce anume, înţelese doar când în tainiţele minţii lui auzi o voce scandând cu un calm magnific:

— Calul în coloana cu nebunul regelui.

De data asta nu se mai uitase în jur. Vocea aceea o cunoştea şi înţelegea că ea nu se află acolo. Dumnezeu ştie unde, dar sosea de la o mare depărtare, înşfacă deci calul şi-l deplasă în faţa nebunului regelui.

La a şaptea mutare, avea deja un mic avantaj.

La a opta, făcu rocada. La a unsprezecea stăpânea centrul tablei de şah. Două mutări mai târziu, sacrifică un nebun, lucru care-i aduse, la următoarea mişcare, regina adversarului pe tavă. Pe a doua o atrăsese în cursă printr-o combinaţie de care era conştient că nu ar fi fost niciodată în stare, fără indicaţiile punctuale ale vocii aceleia iraţionale. Pas cu pas, în vreme ce fărâmiţa rezistenţa pieselor albe, simţea crescând în bandit mânia şi ura feroce. Ajunse în punctul în care se temea să câştige, dar vocea nu-i dădea răgaz.

La a douăzeci şi treia mutare, banditul pierdu o tură, printr-o greşeală aşa de evidentă, încât părea o capitulare. Langlais era pe punctul de-a profita, fără să mai stea pe gânduri, când auzi vocea şoptindu-i, decisă

— Atenţie la rege, amirale!

Atenţie la rege? Langlais se bloca. Regele pieselor albe se afla într-o poziţie absolut inofensivă, în spatele resturilor unei rocade. Atunci, atenţie la ce? Se uită la tabla de şah şi nu înţelegea nimic.

Atenţie la rege!

Vocea tăcea.

Toţi tăceau.

Câteva clipe.

Apoi Langlais înţelese. Ceva, asemeni unui fulger, îi străbătu mintea, cu o secundă înainte ca banditul să scoată, de nu ştiu unde, un cuţit şi, cu o mişcare extrem de rapidă, să i-l înfigă în inimă. Langlais fu mai iute decât el. Îi pară braţul, reuşi să-i smulgă cuţitul şi, ca o încununare a acţiunii sale impetuos începute, îi despică gâtul.

Banditul se prăbuşi la pământ, îngrozite, cele două femei o rupseră la fugă. Toţi ceilalţi păreau împietriţi de uimire. Langlais rămase calm. Cu un gest pe care mai târziu nu ar fi ezitat să-1

Numească inutil de solemn, smulse regele alb şi-1

Culcă pe tabla de şah. După care, ţinând cuţitul strâns în pumn, se ridică şi se-ndepărtă fără grabă.

Nimeni nu mişca. Sări în spinarea primului cal ivit în cale. Mai dădu o ultimă ocheadă ciudatei scene de teatru popular şi o luă la goană. Aşa cum se întâmplă, deseori, în momentele cruciale ale vieţii noastre, se trezi în stare să închege doar un

singur gând, absolut neînsemnat, era prima dată când câştiga o partidă jucând cu piesele negre.

Când sosi la palat, Adams zăcea întins în pat, fără cunoştinţă, pradă unei febre cerebrale.

Doctorii nu ştiau ce să-i mai facă. Le ordonă

— Nu faceţi nimic. Nimic.

După patru zile, Adams îşi reveni. Langlais se găsea la căpătâiul lui. Se priviră. Adams închise din nou ochii. Langlais i se adresă cu voce scăzută:

— Îţi datorez viaţa.

— O viaţă, preciza Adams. Apoi deschise iar ochii şi-i aţinti în cei ai lui Langlais. Nu era privirea aceea a unui grădinar. Era a unui animal la vânătoare.

— De viaţa mea nu-mi pasă nici cât negru sub unghie. Alta e viaţa pe care o vreau.

Ce însemnase fraza rostită atunci Langlais înţelesese după o bună bucată de timp, când, de acum, era prea târziu pentru a o ignora.

Un grădinar, nemişcat, în picioare, în faţa biroului unui amiral. Cărţi şi hărţi peste tot. Dar ordonate. Ordonate. Şi candelabre, covoare, miros de piele, tablouri întunecate, perdele brune, hărţi, arme, monede, portrete. Argintărie. Amiralul îi întinde o foaie grădinarului, spunându-i:

— Hanul Almayer. Pe malul mării, aproape de Quartel.

— E acolo?

— Da.

Grădinarul împătureşte foaia de hârtie, o vâră în taşcă şi-i răspunde:

— Voi pleca în seara asta!

Amiralul îşi pleacă privirea, în vreme ce-l aude pe celălalt rostind cuvântul:

— Adio!

Grădinarul a ajuns aproape de uşă. Amiralul, fără măcar să-l privească, murmură:

— Şi apoi? Apoi, ce se va-ntâmpla?

Grădinarul se opreşte.

— Mai nimic!

Şi iese.

Amiralul rămâne mut.

În timp ce mintea lui Langlais rătăcea la rutele unei mici ambarcaţiuni luându-şi zborul, literalmente, din apele Malagarului şi Adams reflecta să se oprească înaintea unui trandafir de Borneo, pentru a iscodi efortul unei insecte Pregătită să-şi reînceapă urcuşul pe o petală, gata totuşi să renunţe la efortul său şi să-şi ia zborul, prin chiar acest lucru asemănătoare şi solidară cu ambarcaţiunea care a făcut dovada aceluiaşi instinct, urcând din nou în apele Malagarului, toţi fraţi în implicitul refuz al realului, prin alegerea acestei fugi aeriene, uniţi şi de faptul de a fi imagini simultane, fixate pe retina şi în memoria celor doi bărbaţi, pe care nimic nu i-ar mai fi putut despărţi, şi chiar cele două zboruri, de insectă şi de velier, se încredinţau, în aceeaşi clipă, spaimei înseşi, căutând savoarea aspră a sfârşitului şi făcând o tulburătoare descoperire, cât poate fi de tăcut destinul, pentru ca, nu peste mult timp, să explodeze.

La primul etaj al hanului Almayer, într-o cameră care dă spre coline, Elisewin se luptă cu noaptea. Nemişcată, sub aşternuturi, aşteaptă să vadă ce va veni mai repede, somnul ori spaima.

Se auzea marea, ca o avalanşă fără odihnă, tunet neîntrerupt al unei furtuni, fiică al nu ştiu cărui cer. Nu contenea o clipă. Nu cunoştea răgazul. Şi mila.

Dacă o priveşti, nici nu-ţi dai seama: ce vacarm produce. Dar, în întuneric… Tot infinitul acela devenea doar un huruit, un zid de sunete, un urlet mânios şi orb. Nu se stinge marea când arde în noapte.

Elisewin simţi că-i explodează în ţeastă o bulă de vid. Cunoştea bine explozia aceea tainică, invizibila durere de neînchipuit. Dar faptul de a o fi cunoscut nu o ajuta cu nimic. Cu nimic. O înhaţă răul acela insidios, viclean – părinte vitreg, obscen, îşi recupera ceea ce-i aparţinea.

Nu era atât frigul care se infiltra dinăuntru, nici măcar inima, înnebunită, sau transpiraţia ce-o cuprindea, din cap până în picioare, îngheţată, sau tremurul mâinilor. Cea mai rea era senzaţia de dispariţie, de ieşire din propria minte, de-a fi doar indistinctă panică şi zvâcnet de frică.

Gânduri ca nişte zdrenţe ale revoltei – fiori – faţa înţepenită într-o grimasă, ca să reuşească Să-şi ţină ochii închişi, să nu privească întunecimea, oroarea fără scăpare. Un război.

Elisewin reuşi să se gândească la uşa care, la câţiva metri de ea, dădea în camera părintelui Pluche. Trebuia să o facă. Acum, dacă s-ar ridica şi, fără să deschidă ochii, ar găsi-o, ar fi de ajuns vocea părintelui Pluche, doar vocea, şi totul ar trece – numai să se ridice de aici – să găsească puterea de a face câţiva paşi, să străbată camera, să deschidă uşa – să se ridice, să alunece afară dintre aşternuturi, să se prelingă pe lângă perete, să se ridice, să se pună în mişcare, să facă vreo câţiva paşi – să se ridice, să-şi ţină ochii închişi, să găsească uşa aceea, să o deschidă – să se ridice, să încerce să respire, şi apoi să se desprindă de pat – să se ridice, să nu moară – să se ridice de aici – să se ridice. Ce oroare. Ce oroare.

Nu erau câţiva metri. Erau kilometri, era o eternitate, aceeaşi care o despărţea de camera sa adevărată şi de obiectele ei, şi de tatăl său, şi de locul care era al ei. Totul era departe. Pierdut era totul.

Aşa nu se pot câştiga războaie. Şi Elisewin se predă.

Ca moartă, deschise ochii.

Nu înţelese de la început.

Nu se aştepta.

Era lumină în cameră. O lumină slabă. Dar peste tot. Caldă. Se-ntoarse. Pe un scaun, în dreptul patului şedea Dira, cu un cărţoi deschis pe genunchi şi cu un opaiţ în mână. O lumânare arzând. Flăcăruia alungând întunericul.

Elisewin rămase nemişcată, cu capul ridicat puţin de pe pernă, să privească. Părea altundeva, copila, totuşi se afla aici. Ochii fixaţi peste pagini, Picioarele, neatingând pământul, se balansau încet: pantofâorii oscilând susţineau două gambe şi o fustiţă.

Elisewin îşi lăsă iar capul pe pernă. Zărea flăcăruia lumânării scoţând fum, nemişcată. Şi camera, înjur, dormind în pace. Se simţi obosită, cuprinsă de o plăcută oboseală. Reflectă la timp:

— Nu se mai aude marea!

Apoi închise ochii. Adormi.

Dimineaţa găsi opaiţul singuratic, rezemat de scaun. Flacăra încă aprinsă. Ca şi cum ar fi vegheat o noapte lungă doar o clipă. Flăcăruie invizibilă în marea lumină care pătrundea pe fereastră să aducă înăuntrul camerei noua zi.

Elisewin se sculă. Stinse lumânarea dintr-o suflare. Din orice parte auzeai strania muzică a unui instrumentist. O mare rumoare. Un spectacol.

Revenise marea.

Plasson şi Bartleboom ieşiseră împreună în dimineaţa asta.

Fiecare cu instrumentele lui, şevalet, culori şi pensule pentru Plasson, caiete şi instrumente de măsurat pentru Bartleboom. Ai fi zis că au golit podul unui inventator nebun. Unul purta jambiere şi scurtă de pescar, celălalt frac de academician, o pălărie de lână pe creştet şi avea mănuşi fără degete, mănuşi de pianist. Probabil inventatorul nu era unicul nebun, pe-acolo.

În realitate, Plasson şi Bartleboom nici nu se cunoşteau. E adevărat că paşii li se încrucişaseră câteodată, pe coridoarele locandei, sau în sala de mese. Nu ar fi ajuns niciodată aici, pe plajă, îndreptându-se fiecare spre locul său de muncă, dacă nu ar fi decis aşa Ann Deveria.

— E uluitor! Dacă v-ar fi montat cineva împreună, pe voi doi, ar fi obţinut un nebun unic şi perfect. După părerea mea, Dumnezeu e încă aici, cu marele puzzle sub nas, întrebându-se unde-s cele două piese care se potriveau aşa de bine.

— Ce este un puzzle? Întrebase Bartleboom exact în acelaşi moment în care Plasson întreba

— Ce este un puzzle?

A doua zi se îndreptau spre ţărmul mării, fiecare cu instrumentele lui, dar împreună, spre birourile paradoxale ale muncii zilnice.

Plasson făcuse mulţi bani, în anii precedenţi, devenind portretistul cel mai iubit din capitală.

Se putea spune că nu fusese, în tot oraşul, o familie sincer avidă de bani care să nu aibă, în casă, un Plasson. Portrete, bineînţeles, numai portrete.

Proprietari de terenuri, soţii bolnăvicioase, fii umflaţi, unchi scorojiţi, industriaşi rubiconzi, domnişoare de măritat, miniştri, preoţi, primadone de la Operă, militari, poetese, violonişti, academicieni, întreţinute, bancheri, fii risipitori, de pe pereţii cumsecade ai capitalei te fixau, oportun încadrate, sute de chipuri mirate, fatal înnobilate de ceea ce în saloane se numea „tuşa Plasson„: curioasă caracteristică stilistică, altfel

explicabilă prin talentul, cu adevărat singular, cu care apreciatul pictor ştia să dăruiască un reflex de inteligenţă oricărei priviri, chiar şi unui viţel. „Chiar şi unui viţel” era o precizare la care, de obicei, în saloane, se renunţa.

Plasson ar fi putut continua aşa ani buni.

Figurile celor bogaţi nu se sfârşesc vreodată. Dar, optimist, într-o zi decise să lase totul. Şi să plece.

O idee foarte precisă, clocită de câţiva ani, care-1

Va face s-o ia din loc.

Să-i facă un portret mării.

Vându tot ce avu, îşi părăsi atelierul şi se lansă într-o călătorie, care, pe cât putea pricepe el, nu ştia când se va termina. Erau mii de kilometri de coastă, într-o călătorie în jurul lumii.

N-ar fi fost un lucru de nimic să găsească punctul exact.

Cronicarilor mondeni, care-l întrebau despre motivele acelui neobişnuit abandon, nu le vorbea despre mare. Voiau să ştie ce se ascundea în spatele renunţării celui mai mare maestru al sublimei arte a portretului. El le răspunse lapidar, cu o frază care nu înceta, în consecinţă, să se preteze multiplelor interpretări.

— M-am săturat de pornografie!

A plecat. Nimeni nu l-a mai găsit.

Toate acestea Bartleboom nu le cunoştea. Nu le putea şti. De aceea, aici, pe ţărmul mării, epuizate amabilităţile despre vreme, riscă să-1

Întrebe, e drept, pentru a menţine conversaţia:

— Pictaţi de mult?

Şi în această împrejurare, Plasson fu lapidar:

— N-am făcut niciodată altceva!

Oricine l-ar fi ascultat vorbind pe Plasson ar fi tras concluzia că existau numai două posibilităţi: sau că era insuportabil de trufaş, sau nerod. Dar şi atunci: era nevoie să înţelegi. Plasson avea această ciudăţenie când vorbea: nu sfârşea niciodată o frază. Nu reuşea să o încheie. Ajungea la sfârşit numai dacă ea nu depăşea şapte, opt cuvinte. Dacă nu, se pierdea la jumătate. De aceea, cu străinii se limita la propoziţii scurte şi incisive. Cu acestea, trebuie spus că dovedea talent. Desigur, rezulta că-i puţin cam previzibil şi plictisitor de laconic. Dar tot era mai bine Decât să-l considere oarecum

prost, lucru care se-ntâmpla de obicei când se lansa în fraze îndelung articulate sau chiar obişnuite: nu reuşea, vreodată, să le termine.

— Spuneţi-mi, Plasson: dar există ceva, în lume, pe care reuşiţi să-l duceţi la capăt? Îl întrebă într-o zi Ann Deveria, atingând cu obişnuitul cinism miezul problemei.

— Da, conversaţiile neplăcute! Ar fi răspuns el, ridicându-se de la masă şi intrând în cameră.

Avea talentul, cum s-a spus, de-a găsi răspunsuri scurte. Un adevărat talent.

Dar nici aceste lucruri Bartleboom nu le cunoştea. Nu le putea cunoaşte. Dar le înţelese în curând.

Sub soarele amiezii, el şi Plasson, aşezaţi pe plajă, mâncau din cele gătite de Dira. Şevaletul, înfipt în nisip, se găsea la câţiva metri de ei.

Obişnuita pânză albă pe şevalet. Obişnuitul vânt dinspre nord bătea peste toate.

BARTLEBOOM: Faceţi câte unul pe zi din tablourile astea?

PLASSON: într-un fel…

BARTLEBOOM: Aveţi camera plină…

PLASSON: Nu. Le arunc.

BARTLEBOOM: Le aruncaţi?

PLASSON: îl vedeţi pe cel de pe şevalet?

BARTLEBOOM: Da.

PLASSON: Aşa-s toate, mai mult sau mai puţin.

BARTLEBOOM:…

PLASSON: Le-aţi ţine?

Nori ce trec prin faţa soarelui. Se face răcoare când nu te aştepţi. Bartleboom îşi pune iar pe creştet pălăria de lână.

PLASSON: E greu!

BARTLEBOOM: Mie-mi spuneţi! Eu nu aş şti să desenez nici bucata asta de brânză. E un mister cum puteţi face lucrurile astea, pentru mine e un mister.

PLASSON: Marea e grea!

BARTLEBOOM…:

PLASSON: E greu să înţelegi de unde începe.

Vedeţi, pe când făceam portrete oamenilor, ştiam de unde să încep, priveam figurile şi ştiam exact…

(stop)

BARTLEBOOM:

PLASSON:

BARTLEBOOM:

PLASSON:...

BARTLEBOOM: Dumneavoastră le făceaţi portrete oamenilor?

PLASSON: Da!

BARTLEBOOM: Măi să fie, de câţi ani aş vrea să-mi facă cineva portretul, cu adevărat, acum, o să vi se pară un lucru prostesc, dar...

PLASSON: Când le făceam portrete oamenilor, începeam de la ochi. Uitam restul şi mă concentram asupra ochilor, îi studiam minute în şir, apoi îi schiţam cu creionul, şi aici era secretul, pentru că o dată ce ai desenat ochii...

BARTLEBOOM:

PLASSON:...

BARTLEBOOM: Ce se întâmplă, odată desenaţi ochii?

PLASSON: Se întâmplă că restul vine de la sine, ca şi cum toate celelalte componente s-ar îndrepta lin, singure, spre punctul acela iniţial, nici măcar nu e nevoie de... (stop).

BARTLEBOOM: Nici măcar nu e nevoie.

PLASSON: Nu. Cineva poate să nici nu privească modelul, totul vine de la sine, gura, curbura gâtului, până şi mâinile... Dar esenţial e să porneşti de la ochi, înţelegeţi? Şi în asta constă adevărata problemă, care mă face să înnebunesc, exact în asta... (stop)

BARTLEBOOM:...

PLASSON:...

BARTLEBOOM: Aveţi vreo idee în ce constă problema, Plasson?

De acord, totul era puţin cam mecanic. Dar funcţiona. Era vorba numai de a se debloca. De fiecare dată. Cu răbdare. Bartleboom, cum se putea deduce din viaţa lui sentimentală, era un om răbdător.

PLASSON: Problema e: unde naiba sunt ochii mării? Nu voi reuşi niciodată să încropesc ceva până nu-i voi descoperi, pentru că e principiul, pricepeţi? Principiul a toate, şi până nu voi înţelege unde este, voi continua să-mi petrec zilele privind blestemata asta de întindere de apă fără...

(stop)

BARTLEBOOM:...

PLASSON:…

BARTLEBOOM:…

PLASSON: Asta-i problema, Bartleboom:

Magia: de astă dată reîncepuse singur.

PLASSON: Asta-i problema: unde începe marea?

Bartleboom tace.

Trecea în sus şi-n jos soarele, de la un nor la altul. Bătea vântul dinspre nord, mereu vântul, cel care organiza silenţiosul spectacol. Marea continua imperturbabilă să-şi recite psalmii. Dacă avea ochi, în acel moment, nu era aici ca să privească.

Tăcere.

Tăcere preţ de câteva minute.

Apoi Plasson se-ntoarse spre Bartleboom şi-i zise dintr-o răsuflare

— Şi dumneavoastră… Dumneavoastră ce studiaţi, cu toate instrumentele astea ridicole?

Bartleboom surâse.

— Unde se termină marea.

Două piese de puzzle. Făcute una pentru alta.

Undeva, într-o parte a cerului, un bătrân Domn, în acea clipă îi regăsise, în sfârşit.

— Drace! Ţi-am spus Eu că nu puteau să dispară!

Camera e la subsol, de aici, a treia uşă pe stânga. Cheie nu există. Nu are nimeni aici. In registrul de colo trebuie să vă scrieţi numele. Nu e obligatoriu, dar toţi o fac aici.

Registrul cu semnături aştepta deschis pe o masă de lemn. Un pat de hârtie abia refăcut, în aşteptarea viselor altor nume. Tocul bărbatului îl atinse uşor.

Adams.

După aceea se odihni o clipă, nemişcat.

— Dacă vreţi să aflaţi numele celorlalţi, mi le puteţi cere mie. Nu-i un secret.

Adams îşi ridică ochii din registru şi zâmbi.

— E un nume frumos, Dira.

Copila rămase interzisă, aruncând o privire, instinctiv, în registru.

— Nu-i scris numele meu!

— Nu aici!

Era deja prea mult, dacă avea numai zece ani copila aceea. Dar dacă dorea, putea avea mii de ani în plus. Îşi fixă

privirea în ochii lui Adams şi Zise cu o voce tăioasă, care părea a unei doamne ce nu se afla aici.

— Adams nu e numele dumneavoastră!

— Nu?

— Nu!

— Şi de unde ştiţi?

— Şi eu ştiu să citesc.

Adams zâmbi. Se aplecă, îşi luă bagajul şi se-ndreptă spre camera lui.

— A treia uşă pe stânga, îl ajunse din urmă o voce care era iar de copilă.

Nu existau chei. Deschise uşa şi intră. Nu se aştepta la aşa ceva. Se aştepta ca măcar să-şi găsească liberă camera.

— Oh, scuzaţi, articula părintele Pluche, depărtându-se de la geam şi aranjându-şi automat hainele.

— Am greşit camera?

— Nu, nu… Eu sunt cel care… Ştiţi eu am camera de deasupra, la etajul următor, dar dă spre coline, de unde nu vezi marea: am ales-o din prudenţă.

— Din prudenţă?

— Lăsaţi, e o poveste lungă… În fine, voiam să ştiu ce se zăreşte de-aici, dar de-acum nu vă mai deranjez, n-aş fi venit dacă aş fi ştiut…

— Rămâneţi, dacă doriţi!

— Nu, acum plec. Aveţi o mulţime de treburi, abia aţi sosit?

Adams îşi puse bagajul jos.

— Ce prostie, bineînţeles că abia aţi sosit…

Ei, atunci mă duc… Ah, mă numesc Pluche, părintele Pluche.

Adams aprobă din cap.

— Părintele Pluche.

— Da!

— Pe curând, părinte Pluche!

— Da, pe curând!

O zbughi spre uşă şi ieşi. Trecând prin faţa recepţiei – să-i spunem aşa – se simţi obligat să bombăne

— Nu ştiam că ar fi sosit cineva, voiam doar să ştiu cum se vede marea…

— Nu contează, părinte Pluche.

Era gata să iasă, când se opri, întorcându-se pe propriile-i urme şi, întinzându-se spre recepţie, o întrebă în şoaptă pe Dira

— După dumneavoastră, ar putea fi doctor?

— Cine?

— El!

— Întrebaţi-1.

— Nu mi se pare un om care are chef să i se pună întrebări. Nici măcar nu s-a prezentat.

Dira ezită o clipă.

— Adams.

— Adams şi atât?

— Adams şi atât!

— Ah!

S-ar fi îndepărtat, dar mai avea de spus ceva.

Şi-i spuse cu o voce şi mai joasă.

— Ochii… Are ochii unui animal pornit la vânătoare.

Acum terminase într-adevăr.

Ann Deveria se plimba de-a lungul ţărmului în pelerina ei violetă. Alături, o tânără ce se numea Elisewin, cu umbreluţa ei albă. Are şaisprezece ani. Poate va muri sau poate va trăi. Cine ştie?

Ann Deveria îi vorbeşte fără să-şi desprindă ochii din neantul pe care-l are dinainte. Dinainte în, multe sensuri.

— Tatăl meu nu voia să moară, îmbătrânea, dar nu murea, îl măcinau bolile, dar el rămânea neînfricat, se agăţa de viaţă. Spre sfârşit nu mai ieşea nici măcar din camera lui. Trebuia să i se facă totul. Ani în şir. Se zăvorâse într-un fel de cetate, în întregime a sa, construită în colţul cel mai puţin vizibil din sine însuşi. A renunţat la toate, dar a păstrat două lucruri de care i-a păsat într-adevăr: să scrie şi să urască. Scria cu dificultate, cu o mână pe care reuşea încă să si-o mişte. Şi ura cu ochii. De vorbit, nu mai vorbi până la sfârşit. Scria şi ura. Când a murit – deoarece a murit în cele din urmă – mama culese sute de foi mâzgălite şi le citi una câte una. Erau numele celor pe care-i cunoscuse. O listă întreagă. Şi în dreptul fiecăruia, descrierea minuţioasă a unei morţi cumplite. Eu nu am citit foile acelea, dar ochii – ochii cu care ura, în fiecare minut din fiecare zi, până la sfârşit, i-am văzut. M-am căsătorit cu soţul meu pentru că avea ochi buni. Era singurul lucru care conta. Avea ochi buni.

Viaţa nu se desfăşoară după cum ţi-o imaginezi. Are drumul ei. Şi tu pe al tău… Şi nu este acelaşi drum. Aşa… Nu că aş fi vrut să fiu fericită, asta nu. Voiam… Să mă salvez, iată, să mă salvez. Dar am priceput târziu în ce parte trebuia să merg: în cea a dorinţelor.

Cineva se aştepta să existe alte lucruri care i-ar salva pe oameni: datoria, onestitatea, să fie buni, să fie drepţi. Nu. Dorinţele sunt cele care ne salvează, unicul lucru adevărat. Urmează-le şi te vei salva. Dar asta am înţeles-o prea târziu. Dacă le acorzi timp în viaţă, ea ţi se perindă prin faţa ochilor într-un mod straniu, inexorabil, şi atunci îţi dai seama că nu poţi dori ceva fără să-ţi facă Rău. Şi aici sare în aer totul: nu există cale de scăpare, cu cât te agiţi mai tare, cu atât se strânge plasa, cu cât te răzvrăteşti, cu atât te răneşti mai mult. Nu-i cale de ieşire. Când era prea târziu, am început să doresc. Mi-am făcut atâta rău cât nici nu-ţi poţi închipui.

Ştii cât e de frumos aici?

Uite, noi ne plimbăm, ne lăsăm urmele pe nisip şi ele rămân aici, precise, ordonate. Şi mâine te vei trezi, vei privi plaja mare şi nu va mai fi nimic.

Marea le şterge, noaptea. Marea le ascunde, ca şi cum n-ar fi trecut nimeni, ca şi cum n-am fi existat vreodată. Dacă se află un loc pe lume, în care să te gândeşti că eşti nimic, acel loc este aici.

Nu mai este pământul, nu e încă marea. Nu-i viaţa falsă, nu-i viaţa adevărată. E timpul. Timpul ce trece. Şi gata.

Ar fi un refugiu perfect. Invizibil oricărui inamic. Suspendaţi. Albi ca tablourile lui Plasson. Imperceptibili şi pentru ei înşişi. Dar există ceva care sparge acest purgatoriu. Şi e un lucru de care nu poţi scăpa. Marea. Marea vrăjeşte, marea ucide, emoţionează, înspăimântă, te face chiar să râzi, de multe ori dispare, se travesteşte în lac, sau construieşte furtuni, devorează nave, dăruieşte bogăţii, nu dă răspunsuri, e înţeleaptă, e plăcută, e puternică, e imprevizibilă. Dar, mai ales, marea te cheamă. Ai să descoperi, Elisewin.

Nu face, în fond, altceva decât asta: ne cheamă.

Nu încetează niciodată, pătrunde în tine, o simţi în spate, pe tine te vrea. Poţi să te şi prefaci, dar nu-ţi ajută. Nu va înceta să te cheme. Marea pe care o vezi şi toate celelalte pe care n-ai să le vezi, dar care vor fi, mereu, la pândă, răbdătoare, un pas

dincolo de viaţa ta. Neodihnite, le vei simţi Chemându-te. Asta se întâmplă în acest purgatoriu de nisip. S-ar întâmpla în orice paradis, în orice infern. Fără să-ţi explice nimic, fără să-ţi spună unde, va fi întotdeauna o mare care te va chema.

Ann Deveria se opreşte. Se apleacă, îşi scoate pantofii, îi lasă pe nisip, îşi reia desculţă plimbarea. Elisewin nu se clinteşte. Aşteaptă să se-ndepărteze câţiva paşi, apoi îi spune cu o voce destul de tare, ca să se facă auzită:

— Eu voi pleca peste câteva zile de-aici. Şi voi intra In mare şi mă voi vindeca. Asta-i ceea ce-mi doresc. Să mă vindec. Să trăiesc. Şi într-o zi să devin frumoasă ca dumneavoastră.

Ann Deveria se întoarce. Surâde, îşi caută cuvintele. Le găseşte:

— Mă vei lua cu tine?

Pe pervazul ferestrei lui Bartleboom, de astă dată se aşază două persoane. Obişnuitul copil şi Bartleboom. Picioarele bălăbănind, în gol, privirea rătăcind pe mare.

— Ascultă, Dood!

Dood se numeşte copilul.

— Văzând că stai mereu aici...

— Mmh...

— Tu cel puţin ştii...

— Ce anume?

— Unde-şi are ochii, marea?

— Pentru că-i are, nu-i adevărat?

— Da!

— Şi unde, naiba, se află?

— Navele!

— Navele, care?

— Navele sunt ochii mării!

Rămâne înlemnit Bartleboom. Asta nu-i dăduse prin minte.

— Dar există sute de nave...

— Are sute de ochi, ea. N-ar vrea cumva să-şi rezolve treburile cu doi.

Efectiv. Cu toată munca pe care o are. Şi imensă cum e. E un bun simţ în toate astea.

— Da, dar atunci, scuzaţi!

— Mmh!

— Şi naufragiile, furtunile, taifunurile, toate acele... De ce ar fi nevoie să fie devorate navele, dacă sunt ochii ei?

Are un aer un pic neliniştit Dood, când se-ntoarce spre Bartleboom şi i se adresează:

— Dar dumneavoastră… Dumneavoastră nu închideţi ochii niciodată?

— Dumnezeule, Hristoase! Are un răspuns pentru orice copilul ăsta.

Se gândeşte Bartleboom. Se gândeşte şi rumegă în minte. Reflectează şi raţionează. Apoi, dintr-un salt, coboară de pe pervaz, în partea dinspre cameră, se-nţelege. Ar trebui să aibă aripi, ca să sară în partea cealaltă.

— Plasson… Trebuie să-l găsesc pe Plasson…

E nevoie să-i spun… la naiba, nu era aşa de greu, ajungea să te gândeşti puţin…

Îşi caută gâfâind pălăria de lână. N-o găseşte.

Lucru explicabil: o are pe cap. Renunţă. O zbugheşte afară din cameră.

— Ne mai vedem, Dood!

— Ne mai vedem!

Rămâne acolo numai copilul, cu ochii aţintiţi la mare. Stă puţin. Apoi, privind în jur, îşi dă seama că nu-i nimeni şi dintr-un salt e jos de pe pervaz. De partea plajei, bineînţeles.

Într-o zi se trezire şi nu mai era nimic. Nu dispăruseră doar urmele pe nisip. Dispăruse totul, ca să spunem aşa.

O ceaţă de neimaginat.

— Nu e ceaţă, sunt nori!

Nori incredibili.

— Sunt nori marini. Cei din cer sunt mai sus, cei marini mai jos. Rareori apar, apoi se duc.

Ştia o mulţime de lucruri Dira.

Desigur, să priveşti afară era impresionant.

Numai în prima seară tot cerul era plin de stele, ca într-o poveste. Iar acum, ca şi cum ai fi stat într-o ceaşcă de lapte. Fără să mai socoteşti frigul. Ca şi cum te-ai afla înăuntrul unei ceşti cu lapte rece.

— La Carewall e la fel!

Părintele Pluche îşi lipise nasul de geam, încântat.

— Va dura zile în şir. Nu se mişcă un milimetru.

Aici e ceaţă, chiar ceaţă, şi nu pricepi nimic, o dată ce s-a lăsat. Lumea se plimbă şi ziua cu o torţă în mână, ca să-

nţeleagă câte ceva. Dar nu serveşte prea mult nici asta. Noaptea, apoi... Se-ntâmplă să '

Nu pricepi chiar nimic. Gândiţi-vă că Ario Cruţ, într-o seară, s-a întors acasă, a greşit casa şi s-a trezit de-a dreptul în patul lui Metel Cruţ, fratele său. Metel nici măcar nu-şi dăduse seama, dormea ca un bolovan, dar soţia lui observase. Un bărbat care i se strecoară în pat. De necrezut! Ei, ştii ce i-a spus?

Şi aici, în mintea părintelui Pluche se dezlănţui lupta obişnuită. Două fraze frumoase se desprinseră din locurile de lansare ale creierului, având înaintea lor măsura bine precizată a unei voci prin care ieşiseră la lumină. Cea mai chibzuită Din cele două, considerând că era vorba mereu de vocea unui preot, era, fără îndoială

— Fă-o, şi voi ţipa.

Dar avea neajunsul de-a fi falsă, învinse alta, cea adevărată.

— Fă-o, sau mă apuc să ţip.

— Părinte Pluche!

— Ce-am spus?

— Ce-aţi spus?

— Am spus eu ceva?

Stăteau cu toţii în marele salon ce dădea spre mare, la adăpost de revărsarea aceea de nori, nu fără o neplăcută senzaţie că nu ştiu prea bine ce fac. Altceva e să nu faci nimic. Altceva e să nu poţi face nimic. E un lucru diferit. Erau cu toţii cam derutaţi. Peşti în acvariu.

Cel mai neliniştit se arăta Plasson: cu jambiere şi haină de pescar, rătăcea nervos, spionând de-acolo, din spatele ferestrelor, mareea lăptoasă care nu ceda nici un milimetru.

— Pare într-adevăr unul dintre tablourile dumneavoastră – observă cu voce tare Ann Deveria, care sta scufundată într-un fotoliu de răchită şi observa marele spectacol.

— Totul miraculos de alb.

Plasson continua să se plimbe înainte şi-napoi.

Ca şi cum nici măcar n-ar fi auzit.

Bartleboom îşi ridică însă capul din cartea pe care o răsfoia leneş.

— Dumneavoastră sunteţi prea severă, doamnă Deveria. Domnul Plasson încearcă să facă un lucru foarte greu şi tablourile sale nu-s mai albe decât cărţile mele.

— Scrieţi o carte? Se auzi vocea Elisewinei din scaunul său aşezat în faţa şemineului.

— Un fel de carte!

— Ai auzit, părinte Pluche, domnul Bartleboom scrie cărţi.

— Nu, nu e chiar o carte…

— E o enciclopedie, dădu lămuriri Ann Deveria.

— O enciclopedie?

Şi gata. Uneori ajunge un fleac pentru a uita imensa mare de lapte de care între timp nu-ţi mai pasă. E suficient sunetul unui cuvânt străin.

Enciclopedia. Un singur cuvânt. Curioşi toţi.

Bartleboom, Elisewin, părintele Pluche, Plasson şi doamna Deveria.

— Domnule Bartleboom, nu mai faceţi pe modestul, explicaţi-i domnişoarei povestea cu limitele fluviilor şi toate celelalte.

— Se intitulează „Enciclopedia limitelor întâlnite în natură”.

— Bun titlu! Eu aveam un învăţător la seminar.

— Lăsaţi-l să vorbească pe părintele Pluche!

— Lucrez de la doisprezece ani. E o treabă complicată… Practic studiez până unde poate ajunge natura, sau, şi mai exact: unde decide să se oprească. Deoarece se opreşte mereu, mai devreme ori mai târziu. E un lucru ştiinţific. De pildă…

— Daţi exemplul copironilor!

— Ei, acela-i un caz particular.

— Aţi şi auzit de povestea copironilor, Plasson?

— Vedeţi că mie mi-a relatat povestea doamna Deveria şi dumneavoastră aţi auzit-o de la mine.

— La naiba! Aţi avut o frază foarte lungă, felicitări, Plasson, vă reveniţi!

— La urma urmelor, ce sunt copironii?

Copironii trăiesc sub gheţurile nordice. Sunt în felul lor animale perfecte. Practic, nu îmbătrânesc. Dacă vreţi, ar putea fi eterni.

— Oribil.

— Dar, atenţie, natura controlează totul, nu-i scapă nimic. Şi atunci, iată ce se-ntâmplă: la un anumit punct, când au în jur de şaptezeci, optzeci de ani, copironii încetează să mai mănânce.

— Nu.

— Ba da! Încetează să mai mănânce. Mai trăiesc vreo trei ani în starea aceea, apoi mor.

— Trei ani fără să mănânce?

— În medie. Unii rezistă şi mai mult. Dar, la sfârşit, ăsta-i lucrul important, mor. E ştiinţific.

— Dar e o sinucidere!

— Într-un sens, da.

— Şi trebuie să vă credem, Bartleboom?

— Uitaţi-vă aici, am şi desenul… Desenul unui copiron…

— La naiba, aveţi dreptate, Bartleboom, l-aţi desenat ca pe un câine, într-adevăr, eu n-am mai văzut un desen (stop)

— Nu l-am făcut eu… Marinarul care mi-a relatat povestea l-a desenat…

— Un marinar?

— Toată povestea o ştiţi de la un marinar?

— Da! De ce?

— Ah, felicitări, Bartleboom, cu adevărat e ştiinţific… I

— Eu vă cred!

— Mulţumesc, domnişoară Elisewin!

— Eu vă cred, şi la fel şi părintele Pluche, nu-i aşa?

— Desigur, e o poveste absolut verosimilă, ba mai mult, dacă mă gândesc bine, am mai auzit-o, trebuie să fi fost la seminar…

— Se-nvaţă cu adevărat o mulţime de lucruri în aceste seminarii… Există şi pentru femei?

— Acum, dacă mă gândesc, Plasson, mi-aţi putea face ilustraţiile pentru Enciclopedie, n-ar fi minunat?

— Trebuie să desenez copironii?

— Ei, lăsând la o parte copironii, sunt o mulţime de alte lucruri… Am scris 872 de articole, puteţi să alegeţi ce preferaţi…

— Nu vi se pare o idee bună, doamnă Deveria?

— Pentru articolul mare, cel puţin ai putea să renunţi la ilustraţii…

— Părintele Pluche si-a făcut singur desenele.

— Elisewin, las-o moartă…

— Dar e adevărat...
— Să nu-mi spui că avem alt savant...
— E o carte splendidă.
— Chiar scrieţi şi dumneavoastră, părinte Pluche?
— Nu, e un lucru un pic... Special, nu e propriu-zis o carte.
— Ba e o carte.
— Elisewin...
— N-o arată nimănui, dar e splendidă!
— Eu cred că sunt poezii.
— Nu chiar.
— Dar sunteţi pe-aproape.
— Cântece?
— Nu.
— Hai, părinte Pluche, nu vă lăsaţi rugat...
— Iată, asta-i...
— Asta-i ce?
— Nu, ziceam, apropo de rugăciune...
— Să nu-mi spuneţi că...
— Rugăciuni. Sunt rugăciuni.
— Rugăciuni?
— Adio...
— Dar nu-s ca altele, rugăciunile părintelui Pluche...
— Eu găsesc că e o idee excelentă. Am simţit mereu că ne lipseşte o carte frumoasă de rugăciuni.
— Bartleboom, un savant nu ar trebui să se roage, dacă e un veritabil savant n-ar trebui nici măcar să se gândească să (stop)
— Dimpotrivă! Tocmai pentru că studiem natura, natura nefiind altceva decât oglinda...
— A scris şi o carte foarte frumoasă porninc de la un medic. E un savant, nu?
— Cum ar fi să scrii despre un medic?
— Se intitulează: Rugăciunea unui medic care salvează un bolnav şi în momentul în care acela se ridică, vindecat, el se simte mort de oboseală.
— Cum?
— Dar nu e un titlu de rugăciune!
— V-am spus că rugăciunile părintelui Pluche nu sunt ca altele.
— Dar toate se numesc aşa?

— Ei, unele titluri le-a scurtat, dar ideea aceasta-i.

— Spuneţi-ne despre celelalte, părinte Pluche!

— O, acum vă interesează rugăciunile, Plasson?

— Nu ştiu… Există Rugăciune pentru un copil care nu reuşeşte să spună r sau Rugăciunea unui om gata să cadă într-o prăpastie şi nu ar vrea să moară…

— Nu cred!

— Da, evident e foarte scurtă, puţine cuvinte…

Sau Rugăciunea unui bătrân căruia-i tremură mâinile, lucruri de acest fel…

— Dar e extraordinar!

— Puţin… Nu-s uşor de scris; de fiecare dată se cere, dar dacă nu-i inspiraţie…

— Dar cam câte?

— Acum e acum… Sunt 9502.

— Nu…

— Dar e o nebunie…

— Ce naiba, Bartleboom, dacă facem o comparaţie, enciclopedia dumneavoastră e un carnet de însemnări.

— Dar cum procedaţi, părinte Pluche?

— Nu ştiu.

— Ieri a scris una foarte frumoasă.

— Elisewin.

— Într-adevăr.

— Elisewin, te rog…

— Ieri seară, a scris una despre dumneavoastră!

Amuţesc toţi, pe neaşteptate.

Ieri seară, a scris una despre dumneavoastră!

Dar n-a spus-o privind pe cineva anume.

Ieri seară, a scris una despre dumneavoastră!

Altundeva se uita când a vorbit, şi-ntr-acolo se-ntorc toţi, uimiţi.

O masă lângă uşa de sticlă de la intrare. Un bărbat stă la masă, cu o pipă stinsă în mână.

Adams. Nimeni nu ştie când a venit. Poate-i de o secundă aici, poate dintotdeauna.

— Ieri seară, a scris una despre dumneavoastră!

Rămân toţi neliniştiţi, dar Elisewin se ridică şi se-apropie.

— Se numeşte Rugăciunea unui om care nu vrea să-şi spună numele.

Dar cu blândeţe. O spune cu blândeţe.

— Părintele Pluche crede că dumneavoastră sunteţi doctor.

Adams surâde.

— Numai uneori.

— Eu, însă, zic că sunteţi marinar.

Tăcuţi, ceilalţi. Nemişcaţi. Dar nu pierd un cuvânt, un sunet.

— Doar uneori.

— Şi-acum, aici, ce sunteţi?

Adams clătină din cap.

— Doar unul care aşteaptă.

Elisewin e în picioare, în faţa lui. Are o întrebare exactă şi extrem de simplă în minte.

— Ce aşteptaţi?

Numai două cuvinte. Dar nu reuşeşte să le pronunţe, deoarece cu o clipă înainte aude în cap o voce murmurând:

Nu-mi cere asta, Elisewin. Nu mi-o cere, te rog!

Rămâne aşa, nemişcată, fără să spună nimic, cu ochii fixaţi în ochii, muţi ca pământul, ai lui Adams.

Linişte.

Apoi Adams îşi înalţă privirea pe deasupra ei şi rosteşte:

— E un soare minunat astăzi.

Dincolo de ferestre, fără nici o lamentaţie, a murit orice nor, şi răsună orbitor aerul limpede al unei zile înviate din neant.

Plajă. Şi mare.

Lumină.

Vântul dinspre nord.

Tăcerea mareelor.

Zile. Nopţi.

O liturghie. Nemişcată, după cât se pare.

Nemişcată.

Persoane ca gesturile unui rit.

Altceva decât oameni.

Gesturi.

Dacă-i aspiră linguşitoarea ceremonie cotidiană, transfigurată în oxigen într-un angelic surplace.

Dacă îi metabolizează perfectul peisaj al ţărmului, convertiţi în figurine ale unui evantai de mătase.

Cu fiecare zi tot mai nemişcaţi.

Aşezaţi la un pas de mare, se schimbă dispărând, şi-n interstiţiile unui elegant nimic primesc consolarea unei provizorii inexistente.

Pluteşte, pe acel trompe-l'oeil al sufletului, argintiul sunet prelung al cuvintelor lor, unica fisură perceptibilă în liniştea de nespus a vrăjii.

— Dumneavoastră mă credeţi nebun?

— Nu!

Bartleboom le-a relatat întreaga poveste. Scrisorile, cufărul de mahon, femeia care aşteaptă.

Totul.

— N-am mai spus-o nimănui!

Tăcere. Seară. Ann Deveria. Părul desfăcut.

O cămaşă de noapte lungă până la călcâie. Camera sa. Lumina joacă pe pereţi.

— De ce eu, Bartleboom?

Îşi răsucea marginea vestonului profesorul.

Nu-i uşor. Nimic nu-i uşor.

— Pentru că am nevoie să mă ajutaţi.

— Eu?

— Dumneavoastră!

Unul îşi inventează fapte măreţe, mari istorii, asta-i situaţia, şi după ce trec anii el şi crede în ele, nu contează cât de nebuneşti sunt şi de neverosimile, le duce-n spate şi gata. Şi mai sunt şi fericiţi de lucruri de acest gen. Fericiţi. Şi ar putea să nu se isprăvească niciodată. Apoi, într-o Zi, se-ntâmplă să se rupă ceva, în miezul marii maşinării fantastice, tac, fără nici un motiv, se destramă totul dintr-o dată şi tu rămâi aici, fără să-nţelegi cum toată povestea aceea fabuloasă n-o mai duci în spate, ci-ţi stă dinainte, ca şi cum ar fi fost nebunia altcuiva şi acel altul eşti tu. Tac. De multe ori, e de ajuns un fleac. Chiar o singură întrebare care se pune. E destul.

— Doamnă Deveria… Eu cum să fac s-o recunosc pe femeia aceea, a mea, atunci când o voi întâlni?

Şi o singură întrebare elementară, care apare din cotloanele subterane în care era îngropată. E De ajuns?

— Cum voi şti s-o recunosc, atunci când o voi întâlni? ' |

Aşa. |

— Dar în toţi aceşti ani nu v-aţi întrebat nici- \par

Odată?

— Nu! Ştiam c-aş fi recunoscut-o, asta-i tot.

Dar acum mi-e frică. Mi-e frică, nu voi fi capabil s-o recunosc. Şi ea va trece pe lângă mine. Şi-o voi pierde.

Ducea în cârcă toată teama din lume profesorul Bartleboom.

— Învăţaţi-mă dumneavoastră, doamnă Deveria, cum să fac s-o recunosc atunci când am s-o văd!

Doarme Elisewin, la lumina unei lumânări şi a unei fetiţe. Şi părintele Pluche, între rugăciunile lui, şi Plasson, în albul tablourilor sale. Poate doarme până şi Adams, animalul la pândă.

Doarme hanul Almayer, legănat de oceanul-mare.

— Închideţi ochii, Bartleboom, şi daţi-mi mâinile dumneavoastră!

Bartleboom o ascultă. Şi deodată simte în mâinile lui obrazul femeii şi buzele care i se joacă cu degetele, şi apoi gâtul subţire şi cămaşa care se descheie, mâinile ei care i le conduc pe ale lui de-a lungul pielii calde şi foarte moi, şi i le strânge la ea, să simtă tainele acelui trup necunoscut, să capteze acea căldură, pentru a urca apoi pe spate, în păr şi iar pe buze, unde degetele alunecă înainte şi înapoi, până când ajunge să le oprească o voce care se decupează în întuneric:

— Priveşte-mă, Bartleboom!

Cămaşa i-a coborât pe pântece. Ochii îi surâd fără nici o sfială.

— Într-o zi o să vedeţi o femeie şi veţi simţi toate acestea fără măcar s-o atingeţi. Daţi-i scrisorile dumneavoastră. Le-aţi scris pentru ea.

Zumzăie o mie de lucruri în mintea lui Bartleboom, în vreme ce-şi retrage mâinile ţinând palmele deschise, ca şi cum, închizându-le, i-ar scăpa totul.

Era aşa de încurcat când ieşi din cameră, că-i păru că zăreşte, în penumbră, aievea, figura unei fetiţe atât de frumoase, ghemuită pe o pernă mare, în fundul patului. Dezbrăcată. Pielea albă ca un nor marin.

— Când vrei să pleci, Elisewin? O întreabă părintele Pluche.

— Şi tu?

— Eu nu vreau nimic. Dar trebuie să ajungem la Daschenbach, mai devreme ori mai târziu.

Acolo trebuie să te tratezi. Acesta… Acesta nu-i un loc potrivit să te tratezi.

— De ce spui asta?

— Există ceva… Ceva bolnav în locul ăsta.

Nu-ţi dai seama? Tablourile albe ale pictorului, Măsurătorile infinite ale lui Bartleboom… Apoi, femeia aceea care e frumoasă, dar e nefericită şi singură, nu ştiu… ca să nu mai spun de bărbatul care aşteaptă… Ceea ce face e să aştepte, Dumnezeu ştie ce, sau pe cine… Şi totul… Totul se opreşte la un pas dincolo de explicaţii. Nu-i nimic real, înţelegi?

Tace şi reflectează Elisewin.

— Şi nu-i destul! Ştii ce-am descoperit? Există un alt oaspete la han. În a şaptea cameră, aceea care părea liberă. Eh, nu e goală. E un bărbat înăuntru. Dar nu iese niciodată. Dira n-a vrut să-mi spună cine e. Nimeni dintre ceilalţi nu l-a văzut vreodată, îi duc mâncarea în cameră. Ţi se pare normal?

Tace, Elisewin.

— Ce loc e ăsta, unde lumea există, dar e invizibilă, sau se plimbă înainte şi înapoi la infinit, ca şi cum ar avea eternitatea dinainte pentru…

— Ăsta-i ţărmul mării, părinte Pluche. Nici pământ, nici mare. Un loc care nu există.

Se ridică, Elisewin. Surâde.

— E o lume a îngerilor.

E gata să iasă. Se opreşte.

— Vom pleca, părinte Pluche. Încă vreo câteva zile şi vom pleca.

— Acum, ascultă-mă bine, Doi! Tu trebuie să priveşti marea. Şi când observi o navă, îmi spui.

Ai priceput?

— Da, domnule Plasson!

— Bravo.

Adevărul e că Plasson nu vede prea bine. Vede de-aproape, dar nu vede la distanţă. Spune că a petrecut prea mult timp uitându-se la figurile Celor bogaţi. Ţi se strică vederea. Ca să nu mai vorbim de restul. Aşa că el le caută, navele, dar nu le găseşte. Cel puţin, Dol reuşeşte.

— Trec departe navele, domnule Plasson!

— De ce?

— Pentru că le e frică de paşii diavolului.

— Care ar fi?

— Stânci. Sunt stânci, aici în faţă, de-a lungul întregii coaste. Apar din mare, dar nu le vezi.

Aşa că navele se-ntorc în larg.

— Numai stâncile ne mai lipseau.

— Le-a pus diavolul.

— Da, Doi.

— Într-adevăr! Ştiţi, diavolul locuieşte aici, jos, în insula lui Taby. Ei, într-o zi, o fetişcană care era o sfântă luă o barcă şi, vâslind trei zile şi trei nopţi, ajunse la insulă. Era splendidă.

— Insula ori sfânta?

— Fetişcana!

— Ah l'

— Era aşa de frumoasă, încât, văzând-o, diavolul se sperie de moarte, încercă s-o gonească, dar ea nu se clinti un milimetru. Stătea acolo şi-1

Privea. Până când, într-o zi, diavolul nu mai poate într-adevăr să mai...

— Putu.

— Nu mai putu, într-adevăr, şi, urlând, o rupse la fugă, înăuntrul mării, până dispăru şi nimeni nu l-a mai zărit.

— Şi ce legătură are cu stâncile?

— Are, deoarece, la fiecare pas pe care-l făcea diavolul, fugind, ieşea din mare o stâncă. Unde-şi punea piciorul, poc, răsărea o stâncă. Şi acum sunt încă aici. Sunt paşii diavolului.

— Frumoasă poveste!

— Da.

— Nu vezi nimic?

— Nu.

Tăcere.

— Dar stăm toată ziua, aici?

— Da.

Tăcere.

— Îmi plăcea mai mult când veneam să vă aduc seara cu barca.

— Nu te lăsa distrat, Doi!

— Aţi putea scrie o poezie pentru ei, părinte Pluche.

— Dumneavoastră ziceţi că pescăruşii se roagă?

— Desigur. Mai ales când sunt gata să moară.

— Şi dumneavoastră vă rugaţi vreodată, Bartleboom?

Îşi aranja pălăria de lână pe cap Bartleboom.

— Mai demult mă rugam, apoi mi-am făcut o socoteală, în opt ani, îmi era îngăduit să-i cer Atotputernicului două lucruri. Rezultatul: sora mea e moartă şi pe femeia cu care m-am căsătorit trebuie s-o întâlnesc iar. Acum mă rog mult mai puţin.

— Nu cred că…

— Numerele ne vorbesc limpede, părinte Pluche. Restul e poezie.

— Asta-i. Dacă am fi fost puţin mai…

— Nu îngreunaţi lucrurile, părinte Pluche.

Problema e simplă. Dumneavoastră credeţi, într-adevăr, că Dumnezeu există?

— Ei, acum a exista mi se pare un termen uşor excesiv, dar cred în a fi, iată, într-un mod numai al său, că o fi.

— Şi ce diferenţă-i?

— Există o diferenţă, Bartleboom, şi iată cum: luaţi, de pildă, povestea cu a şaptea cameră… Da, povestea bărbatului aceluia, la han, care nu iese niciodată din camera lui, şi toate celelalte, nu?

— Ei şi?

— Nimeni nu l-a văzut. Mănâncă, după câte se pare. Dar poate foarte bine să fie un truc. Ar putea să nu existe. O invenţie a Direi. Dar pentru noi, oricum, ar fi. Seara se-aprinde lumina, în acea cameră, uneori, se aud zgomote, chiar dumneavoastră treceţi pe acolo, începeţi paşii, încercaţi să priviţi, să auziţi ceva… Pentru noi omul acela există.

— Dar nu-i adevărat. Şi-apoi omul acela e nebun, e un…

— Nu e un nebun, Bartleboom. Dira afirmă că e un gentilom, un veritabil domn. Mai spune că are o taină, aici e totul, dar e o persoană cât se poate de normală.

— Şi dumneavoastră o credeţi?

— Nu ştiu cine e, nu ştiu dacă există, dar ştiu că este. Pentru mine este. Şi este un om care se teme.

— Se teme?

Bartleboom clatină din cap.

— Şi, mă rog, de ce? '*s

— Dumneavoastră nu mergeţi pe plajă?

— Nu!

— Dumneavoastră nu vă plimbaţi, nu scrieţi, nu faceţi tablouri nu vorbiţi, nu întrebaţi. Dumneavoastră aşteptaţi, aşa-i?

— Da.'

— Şi, mă rog, de ce? Pentru că nu faceţi ceea ce trebuie să faceţi şi s-a sfârşit?

Adams îşi îndreaptă privirea spre copila care vorbeşte, cu o voce de femeie, dacă vrea, iar în momentul acela vrea.

— În mii de locuri din lume, am văzut hanuri ca ăsta. Sau: am văzut hanul ăsta în mii de locuri din lume. Aceeaşi singurătate, aceleaşi culori, aceleaşi parfumuri, aceeaşi tăcere. Lumea soseşte şi timpul se opreşte. Pentru cineva trebuie să fie o senzaţie de fericire, aşa-i?

— Pentru cineva.

— Dacă m-aş întoarce, atunci asta aş alege:

Să trăiesc în faţa mării.

Tăcere.

— În faţa ei.

Tăcere.

— Adams…

Tăcere.

— Încetează să mai aştepţi! Şi-apoi, nu-i aşa de greu să omori pe cineva.

— Dar, după părerea ta, voi muri, departe?

— La Daschenbach?

— Când mă vor lăsa în mare.

— Dar închipuie-ţi…

— Hai, spune-mi adevărul, părinte Pluche, nu glumi!

— Nu vei muri, îţi jur, nu vei muri.

— Şi tu de unde ştii?

— O ştiu.

— Uff.

— Am visat.

— Visat…

— Ascultă-mă, atunci, într-o seară, mă duc la culcare, mă strecor în pat şi când să sting văd că se deschide uşa şi intră un băieţel. Credeam că Era vreun camerist sau ceva de genul ăsta. În schimb, se apropie şi mă întreabă: „Există ceva ce-aţi vrea să visaţi în noaptea asta, părinte Pluche?„ Aşa. Îi răspund: „Pe contesa Vermeer făcând baie”.

— Părinte Pluche…

— Era o glumă, nu? Bine, el nu zice nimic, surâde uşor şi pleacă. Eu adorm, şi ce visez?

— Pe contesa Vermeer făcând baie.
— Asta-i.
— Şi cum era?
— O, nimic, o dezamăgire…
— Urâtă?
— Plinuţă, deşi nu părea, o dezamăgire…
Oricum… Revine în fiecare seară băieţelul. Se numeşte Ditz şi de fiecare dată mă-ntreabă dacă vreau să visez ceva anume. Aşa că alaltăieri i-am replicat: „Vreau s-o visez pe Elisewin. Vreau s-o visez când va fi mare.” Am adormit şi te-am visat.
— Şi cum eram?
— Vie.
— Vie şi mai cum?
— Vie. Nu-mi cere mai mult. Erai vie.
— Vie… Eu? F Ann Deveria şi Bartleboom, şezând unul lângă celălalt, într-o barcă trasă pe uscat.
— Şi dumneavoastră ce i-aţi răspuns? – întreabă Bartleboom.
— Nu i-am răspuns.
— Nu? ' ' '„*t
_Nu. '>-' „*:: -”.
— Şi ce se va-ntâmpla acum?
— Nu ştiu. Cred că va Vetti. „' ' *' – - Nu sunteţi fericită?
— Mi-e dor de el. Dar nu ştiu.
— Măcar va veni şi vă va lua cu el pentru totdeauna.
— Nu spuneţi idioţenii, Bartleboom!
— Şi de ce nu? Vă iubeşte, aţi spus-o dumneavoastră, sunteţi tot ce are în viaţă…
Amantul Annei Deveria a descoperit, în fine, unde a exilat-o soţul. I-a scris, în acest moment e poate pe drum spre mare şi spre plajă.
— Voi veni aici şi vă voi duce pentru totdeauna.
Surâde, Ann Deveria.
— Repetaţi-mi-o, Bartleboom! Exact cu acelaş^
Ton, vă rog! Repetaţi-mi-o!
— Acolo, jos… Uite-o acolo!
— Unde, acolo?
— Acolo… Nu, mai la dreapta, uite, acolo…
— O văd! O văd, zău.

— Trei catarge!
— Trei catarge?
— E o navă cu trei catarge, nu vedeţi?
— Trei?
— Plasson, dar de când stăm noi aici?
— Dintotdeauna, doamnă!
— Nu, vă-ntreb serios!
— Dintotdeauna, doamnă. Serios.
— După mine, e un grădinar.
— De ce?
— Ştie numele arborilor.
— Şi dumneavoastră cum de le ştiţi, Elisewin?
— Mie, povestea din camera a şaptea nu-mi place defel.
— Ce supărare vă produce?
— Mă sperie, un om care nu se lasă văzut.
— Părintele Pluche spune că acela se teme.
— Dar de ce?
— Uneori, mă-ntreb ce stăm şi mai aşteptăm.
Tăcere.
— Să fie prea târziu, doamnă.
Ar fi putut continua aşa la nesfârşit.
CARTEA A DOUA
<titlu>Pântecele mării Paisprezece zile după ce ridică ancora din Rochefort, fregata Alliance a marinei franceze eşua, datorită nepriceperii comandantului şi impreciziei hărţilor, într-un banc de nisip, în largul coastelor Senegalului. Tentativele de a elibera coca se dovediră fără rezultat. Nu le rămăsese altceva de făcut decât să abandoneze nava. Deoarece şalupele disponibile nu erau suficiente pentru a adăposti întregul echipaj, a fost construită şi lăsată la apă o plută lungă de vreo patruzeci de picioare şi lată cam pe jumătate. Pe ea fură urcaţi 147 de oameni: soldaţi, marinari, câţiva pasageri, patru ofiţeri, un medic şi un inginer cartograf. Planul de evacuare a navei prevedea ca toate cele patru şalupe aflate la dispoziţie să remorcheze pluta până la ţărm. Nu mult după ce-au abandonat epava Alliance, panica şi dezordinea cuprinseră convoiul care, încet, încerca să atingă coasta. Din laşitate ori din incapacitate – nimeni nu a reuşit să stabilească adevărul – şalupele pierduseră legătura cu pluta, frânghia de remorcare rupându-se. Sau cineva a tăiat-o. Şalupele continuau să se îndrepte spre pământ, iar

pluta a fost lăsată în voia sorţii, în mai puţin de o jumătate de oră, purtată de curenţi, nu se mai zărea la orizont.

Primul lucru e numele meu, Savigny.

Primul lucru e numele meu, al doilea e privirea celor care ne-au părăsit – ochii lor, în acel moment – îi ţineau fixaţi spre plută, nu reuşeau să se uite-n altă parte, dar nu era nimic înăuntrul acelor priviri, nimicul absolut, nici ură, nici milă, remuşcare, teamă, nimic. Ochii lor.

Primul lucru e numele meu, al doilea ochii aceia, al treilea un gând: sunt pe punctul de-a muri, nu voi muri. Sunt pe punctul de-a muri nu voi muri sunt pe punctul de-a muri nu voi muri sunt – apa îmi ajunge la genunchi, pluta alunecă pe suprafaţa mării, strivită de greutatea prea multor oameni – pe punctul de-a muri nu voi muri sunt pe punctul de-a muri nu voi muri – mirosul, mirosul fricii, mirosul mării şi-al trupurilor, lemnul care scârţâie sub picioare, vocile, frânghiile de căţărat, hainele mele, armele mele, faţa omului care – sunt pe punctul de-a muri nu voi muri sunt pe punctul de-a muri nu voi muri – valurile de jur-împrejur, nu trebuie să mă gândesc, unde-i pământul? Cine ne poartă, cine ne comandă? Vântul, curentul, rugăciunile ca lamentaţii, rugăciunile de mânie, marea care urlă, spaima care Primul lucru e numele meu, al doilea ochii aceia, al treilea un gând şi al patrulea e noaptea care vine, nori pe suprafaţa lunii, întuneric cumplit, numai gălăgie, adică urlete şi lamentaţii şi rugăciuni şi blesteme şi marea care creşte şi-ncepe să măture din toate părţile încâlceala de trupuri – nu există altceva decât să te ţii de ce poţi, o frânghie, o scândură, braţul cuiva, întreaga noapte în apă, sub apă, să fi fost o lumină, o lumină Oricare, este eternul întuneric şi insuportabilul plânset, care-nsoţeşte fiece clipă – dar o secundă, îmi amintesc, sub palma unei unde neaşteptate, muntele de apă, îmi amintesc, pe neaşteptate, tăcerea, o tăcere de gheaţă, o clipă, şi eu care urlu şi urlu şi urlu, Primul lucru e numele, al doilea ochii aceia, al treilea un gând, al patrulea noaptea care vine, al cincilea trupurile masacrate, încastrate între scândurile plutei, un om ca o cârpă, spânzurat de un stâlp care i-a spart toracele, şi-l ţine acolo oscilând, în ritmul mării, în lumina dimineţii, care-i descoperă pe cei ucişi de mare, în întuneric, îi desparte unul câte unul din furcile lor şi-i restituie mării, care-i ia la dânsa, mare pretutindeni, nu mai există pământ, nici o navă la orizont, nimic

– şi-n acel peisaj de cadavre şi neant un om îşi face loc printre ceilalţi şi fără un cuvânt se lasă să alunece în mare şi începe să înoate, se-ndepărtează, simplu, şi alţii îl văd şi-1

Urmează, şi e drept că unii nici nu înoată, se lasă doar să alunece în mare, fără mişcări, dispar – şi totuşi e plăcut să-i vezi – se-mbrăţişează înainte de a se dărui mării – lacrimi pe obrajii bărbaţilor neaşteptaţi – apoi se abandonează mării şi respiră puternic apa sărată până-n adâncul plămânilor, să ardă totul, totul – nimeni nu-i opreşte, nimeni Primul lucru e numele meu, al doilea ochii aceia, al treilea un gând, al patrulea noaptea care vine, al cincilea trupurile acelea chinuite şi al şaselea e foamea – foame ce creşte înăuntru şi-ţi muşcă gâtul şi coboară-n ochi, cinci butoaie de vin şi doar un singur sac de pesmeţi, constată Correard, cartograful: nu putem să o Facem – oamenii se privesc, se spionează, e momentul care decide cum se vor înfrunta, dacă se vor înfrunta, spune Lheureux, primul ofiţer:

O raţie pentru fiecare om, două pahare de vin şi un pesmet – se spionează bărbaţii, poate-i lumina ori marea care se leagănă leneşă, ca un armistiţiu, ori cuvintele pe care Lheureux le scandează, în picioare pe un butoi: Ne vom salva, datorită urii pe care-o purtăm celor care ne-au abandonat, şi ne vom întoarce pentru a-i privi în ochi, şi nu vor mai putea nici să doarmă, nici să trăiască, nici să fugă de blestemul care vom fi pentru ei, noi, cei vii, şi ei, cei ucişi în fiece zi, pentru totdeauna, de vina lor – poate-i lumina aceea tăcută sau marea care se leagănă leneşă, ca un armistiţiu, dar ceea ce se întâmplă e că oamenii tac şi disperarea devine blândeţe şi ordine şi calm – defilează unul după altul pe dinaintea noastră, mâinile lor, mâinile noastre, o raţie pentru fiecare – ceva absurd care dă de gândit, în mijlocul mării, mai bine de o sută de oameni învinşi, pierduţi, învinşi se aliniază în ordine, un desen perfect în haosul fără direcţie din pântecele mării, pentru a supravieţui, în tăcere, cu o inumană răbdare şi o inumană raţiune Primul lucru e numele meu, al doilea ochii aceia, al treilea un gând, al patrulea noaptea care vine, al cincilea trupurile acelea chinuite, al şaselea foamea, şi al şaptelea – oroarea, oroarea, care explodează în timpul nopţii – iarăşi noaptea – oroarea, ferocitatea, sângele, moartea, ura, fetida oroare.

S-au făcut stăpâni pe un butoi de vin şi vinul i-a luat în stăpânire. La lumina lunii, un bărbat izbeşte cu lovituri zdravene

de secure legăturile plutei, un ofiţer încearcă să-l oprească, îi sar în Spate şi îl rănesc cu lovituri de cuţit, se-ntoarce plin de sânge înspre noi, scoatem săbiile şi puştile, dispare luna în spatele norilor, e greu să pricepi, e o clipă ce nu se mai sfârşeşte, apoi e un val invizibil de trupuri şi urlete şi de arme care se-abat asupră-ne, oarba disperare ce-si caută moartea, repede şi se isprăveşte, e ura căutându-şi un duşman, repede, să-l târască în infern – şi-n lumina ce se-ndepărtează şi dispare eu îmi amintesc trupurile acelea năpustindu-se spre săbiile noastre şi şocul bubuiturilor de puşcă şi sângele ţâşnind din răni, şi picioarele alunecând pe ţestele strivite între scândurile plutei, şi pe disperaţii aceia târându-se cu picioarele rupte până lângă unul dintre noi şi, dezorientaţi acum, mişcându-şi picioarele şi rămânând lipiţi de plută, aşteptând lovitura şi tăişul care-i despică, la sfârşit – îmi amintesc – doi dintre ai noştri murind, făcuţi, literalmente, bucăţele de bestia aceea imensă ieşită din neantul nopţii, şi zeci dintre ei murind, sfâşiaţi şi sufocaţi, se târăsc pe plută privindu-şi hipnotizaţi mutilarea, îi invocă pe sfinţi în timp ce-şi adâncesc mâinile în rănile celor morţi să le scoată măruntaiele – îmi amintesc – un om mi se-aruncă în spate, mă strânge cu mâinile de gât, si-n vreme ce încearcă să mă sugrume nu încetează o clipă să se văicărească: „milă, milă, milă!”, spectacol absurd, viaţa mea e în mâinile lui, şi vârful săbiei mele e cel care într-un târziu îl străpunge dintr-o parte, apoi i se înfige în burtă şi după aceea în gât şi, în fine, capul care i se rostogoleşte în apă, apoi, ce rămâne, amestec de sânge, învârtejit între scândurile plutei, fantoşă inutilă în care se scaldă sabia mea o dată, de două ori, de trei, de patru şi de cinci Primul lucru e numele meu, al doilea ochii aceia, al treilea un gând, al patrulea noaptea care vine, al cincilea trupurile acelea chinuite, al şaselea foamea, şi al şaptelea oroarea şi al optulea fantasmele nebuniei înflorind din soiul ăla de măcel, oribil câmp de bătălie clătit de valuri, trupuri peste tot, fragmente de trupuri, de feţe verzui, gălbui, sânge închegat pe ochii fără pupile, răni ciobite şi buze sfâşiate, ca nişte cadavre vomitate de pământ, dezarticulat cutremur al morţii, muribunzi, pasaj de agonii încastrate în periculosul schelet al plutei pe care cei vii – cei vii se rotesc furându-i pe cei morţi mizeriei neantului şi mai cu seamă dispărând în nebunie, unul câte unul, fiecare-n felul lui, fiecare cu fantasmele sale, ieşiţi din minţi de foame, de

sete, de frică şi disperare. Fantasme. Toţi cei care zăresc pământ, Pământ! sau corăbii la orizont.

Strigă şi nimeni nu-i ascultă. Cel care scrie o scrisoare formală de protest amiralităţii pentru a-şi exprima indignarea şi a denunţa infamia şi a cere în manieră oficială… Cuvinte, rugăciuni, viziuni, un stol de peşti zburători, un nor care arată drumul spre salvare, mame, fraţi, soţii care apar să le aline rănile şi să ofere apă şi mângâieri, cel care, gâfâit, îşi caută oglinda, oglinda lui, cine mi-a văzut oglinda, redaţi-mi oglinda mea, o oglindă, oglinda mea, un om care-i binecuvântează pe muribunzi cu blesteme şi lamentaţii, unul vorbeşte cu marea, cu voce scăzută, îi vorbeşte, aşezat la bordul plutei, îi face curte, ai spune, se-aud replicile lui, marea care răspunde, un dialog, ultimul, unii spre sfârşit cedează răspunsurilor ei viclene, şi convinşi, la sfârşit, se lasă să alunece în apă şi i se încredinţează marii prietene, Care-i devorează purtându-i departe – în vreme ce pe plută – înainte şi înapoi, continuă să alerge Leon, Leon băieţandrul, Leon, musul, care are doisprezece ani şi nebunia l-a cuprins, teroarea

—a răpit, înainte şi înapoi fuge de la un capăt la celălalt al plutei strigând fără încetare un unic strigăt mama mea mama mea mama mea mama mea, Leon cel cu vocea plăcută şi cu pielea catifelată, aleargă nebuneşte, o pasăre-n colivie, până se omoară singur, îi pocneşte inima, sau cine ştie ce, înăuntru, cine ştie ce pentru a-l trânti la pământ, aşa dintr-o dată, cu ochii daţi peste cap, cu o convulsie în piept care-l zgâlţâie şi la sfârşit îl aruncă nemişcat la pământ, de unde îl culeg braţele lui Gilbert – Gilbert care-l iubea – şi îl strâng – Gilbert care-l iubea şi-acum îl plânge şi-l sărută, neconsolat, un lucru straniu, aici, în mijlocul, în mijlocul infernului, faţa acelui bătrân care se-apleacă spre buzele copilului, un lucru ciudat să vezi sărutările acelea, cum să le uit, eu cel care le-am văzut, acele sărutări, eu fără fantasme, eu cu moartea-n cârcă şi fără nici măcar darul vreunei fantasme sau al unei dulci nebunii, eu care am încetat să mai număr zilele, dar ştiu că în fiecare noapte, din nou, va ieşi bestia aceea, va trebui să iasă bestia ororii, măcelul nocturn, războiul acesta pe care-l purtăm, această moarte pe care o răspândim în jur pentru a nu muri, noi care Primul lucru e numele meu, al doilea ochii aceia, al treilea un gând, al patrulea noaptea care vine, al cincilea trupurile acelea chinuite, al

şaselea foamea, şi al şaptelea oroarea, şi al optulea fantasmele nebuniei, şi al nouălea e carnea aberantă, carne care se usucă pe sarturile velei, carne care sângerează, carne, Carne de om, în mâinile mele, sub dinţii mei, carnea oamenilor pe care i-am văzut, care existau, carne a unor oameni vii şi-apoi morţi, ucişi, făcuţi bucăţi, înnebuniţi, carnea braţelor şi picioarelor pe care le-am văzut luptând, carne desprinsă de pe oase, carne care-avea un nume şi pe care acum o devorez, înnebunit de foame, zile când am mestecat pielea curelelor noastre şi bucăţi de stofă, nu mai e nimic, nimic, pe-această plută atroce, nimic, apă din mare şi urină răcită în pahare de tablă, bucăţele de cositor ţinute sub limbă pentru a nu înnebuni de sete şi rahat pe care nu reuşeşti să-l înghiţi şi frânghii muiate în sânge şi sare, unica hrană ce dă viaţă, până când cineva, orb de foame, se apleacă asupra cadavrului prietenului şi plângând şi vorbind şi rugându-se, îi desface carnea de pe el şi, ca un animal, îl târăşte într-un colţ şi începe să-l sugă, apoi să-l sfâşie şi să vomite şi din nou să-l sfâşie şi să vomite şi din nou să-l sfâşie furios învingându-şi repulsia de a-i smulge morţii ultima soluţie pentru a trăi, o potecă atroce, pe care totuşi unul după altul o urmăm, toţi, acum egali în faptul de-a deveni bestii şi şacali, în fine, mut, fiecare cu ciozvârta lui de carne, savoarea aspră între dinţi, mâinile mânjite de sânge, în burtă muşcătura unei dureri halucinante, mirosul morţii, mirosul greu, pielea, carnea ce se desface, carnea care se destramă, cu apă şi ser, corpurile acelea deschise, ca nişte urlete, mese pregătite pentru animalele ce suntem, sfârşitul tuturor, capitulare oribilă, înfrângere obscenă, abominabilă înfrângere, catastrofă blasfemică, şi acolo eu – îmi ridic privirea – eu îmi ridic privirea – privirea – şi acolo îmi ridic privirea şi Văd – eu – o văd – marea. Pentru întâia dată după zile şi zile, o văd cu adevărat. Şi simt vocea ei nemiloasă şi mirosul extrem de puternic şi, înăuntrul ei, neopritul său dans, valul infinit.

Totul dispare şi nu rămâne decât ea în faţa mea, în spatele meu. O revelaţie. Se risipeşte perdeaua de fum şi durere şi spaimă ce mi-a cuprins inima, se destramă plasa infamiei, cruzimii, ororilor care mi-au siluit ochii, se dizolvă umbra morţii ce mi-a devorat mintea, şi în lumina neaşteptată a unei clarităţi de neprevăzut eu, în sfârşit, văd şi simt şi înţeleg. Marea. Părea

un spectator, chiar tăcut, chiar complice. Părea ramă, scenariu, fundal. Acum o privesc şi-nţeleg: marea era totul.

A fost din prima clipă totul. O văd dansând împrejurul meu, somptuoasă într-o lucire de gheaţă, mirabil monstru infinit. Era ea în mâinile care ucideau, în cei morţi care mureau, era ea, în foame şi sete, în agonie era ea, în laşitate, în nebunie, ea era ura şi disperarea, era mila şi renunţarea, ea era acest sânge şi această carne, ea era oroarea aceasta şi splendoarea aceasta.

Nu există plută, nu există oameni, nu sunt cuvinte, sentimente, gesturi, nimic. Nu sunt vinovaţi şi inocenţi, condamnaţi şi salvaţi. E numai marea.

Orice lucru a devenit marea. Noi, abandonaţii pământului, am devenit pântecele mării şi pântecele mării e în noi, şi în noi respiră şi trăieşte.

O privesc dansând în pelerina sa strălucitoare, datorită bucuriei ochilor ei invizibili şi în sfârşit ştiu că aceasta nu e înfrângerea nici unui om, deoarece e solemnul triumf al mării, toate acestea sunt gloria ei şi atunci, atunci să cântăm OSANA, OSANA, OSANA LUI, ocean-mare, mai puternic decât orice putere, şi minunat mai presus decât Orice minune, OSANA ŞI GLORIE LUI, stăpân şi servitor, victimă şi călău, OSANA, pământul se-nchină la trecerea lui şi-i atinge uşor cu buze parfumate pulpana mantiei sale, SFÂNT, SFÂNT, SFÂNT, al oricărui nou-născut şi pântece al oricărei morţi, OSANA ŞI GLORIE LUI, recuperare a oricărui destin şi inimă respirând, început şi sfârşit, orizont şi izvor, stăpân al neantului, învăţătorul a toate, Lui să-i fie OSANA ŞI GLORIE LUI, domn al timpului şi stăpân al nopţilor, unicul şi singurul OSANA, pentru că al său e orizontul, şi ameţitor pântecele lui, profund şi insondabil, şi GLORIE, GLORIE, GLORIE, în înaltul cerului deoarece nu există cer care în El să nu se oglindească şi să nu se piardă, şi nu există pământ care să nu I se supună, Lui, nebiruitul, Lui soţul predilect al lunii şi părintele binevoitor al mareelor nobile, Lui i se închină oamenii toţi şi toţi îi înalţă cântul de OSANA, pentru că El e înăuntrul lor, şi-n ei creşte, şi ei în El trăiesc şi mor, şi El e pentru ei taina şi scopul şi adevărul şi condamnarea şi salvarea, şi singura cale spre eternitate, aşa e, şi aşa va continua să fie, până la sfârşitul zilelor, care va fi sfârşitul mării, dacă marea va avea sfârşit, El, Sfântul, Unicul şi Singurul,

Oceanul – Mare, LUI OSANA ŞI GLORIA Să-i fie în vecii vecilor, AMIN.

Amin.
Amin.
Amin.
Amin.
Amin.
Amin.
Amin.
Amin., Amin.
Amin.
Amin.

Primul primul lucru e numele meu, primul lucru e numele meu, al doilea ochii aceia, primul lucru e numele meu, al doilea ochii aceia, al treilea un gând, al patrulea noaptea care vine, al cincilea trupurile acelea chinuite, al şaselea foamea, primul lucru e numele meu, al doilea ochii aceia, al treilea un gând, al patrulea noaptea care vine, al cincilea trupurile acelea chinuite, al şaselea foamea primul lucru e numele meu, al doilea ochii aceia, al treilea un gând, al patrulea noaptea care vine, al cincilea trupurile acelea chinuite, al şaselea foamea, al şaptelea oroarea, al optulea fantasmele nebuniei, primul lucru e numele meu, al doilea ochii aceia, al treilea un gând, al patrulea noaptea care vine, al cincilea trupurile acelea chinuite, al şaselea foamea, al şaptelea oroarea, al optulea fantasmele nebuniei, al nouălea carnea şi al zecelea e un om care mă priveşte şi nu mă ucide. Se numeşte Thomas.

Dintre toţi, era cel mai puternic, deoarece era şiret.

Nu am reuşit să-l ucidem. A încercat Lheureux în prima noapte. A încercat Corrăard, dar are şapte vieţi omul acesta, în jurul lui au murit toţi tovarăşii săi. Pe plută am rămas cincisprezece.

Unul este el. A stat în colţul cel mai depărtat de noi. Apoi a început să se târască încet şi să se Apropie. Fiece mişcare e o sforţare imposibilă, o ştiu bine eu, care sunt imobilizat aici, din ultima noapte, şi aici am decis să mor. Orice cuvânt e un efort atroce şi orice mişcare o oboseală imposibilă. Dar el continuă să se apropie. Are un cuţit la brâu. Pe mine mă vrea. O ştiu.

Cine ştie cât timp a trecut. Nu mai e zi, nu mai e noapte, totul e o tăcere neclintită. Suntem un cimitir în derivă. Am

deschis ochii şi el era aici. Nu ştiu dacă e un coşmar sau e adevărat.

Poate e numai nebunia, în sfârşit o nebunie care a venit să mă înhaţe. Dar dacă-i nebunie, e dureroasă, şi nu are nimic plăcut. Aş vrea ca omul acela să facă ceva. Dar continuă să se uite la mine şi atât. Ar putea face un singur pas înainte şi mi-ar cădea în spate. Eu nu mai am arme. El are un cuţit. Eu nu mai am forţe, nimic. El are în ochi calmul şi forţa unui animal la vânătoare.

E incredibil că mai reuşesc să urăsc, aici, în această abjectă carceră în derivă unde de-acum e numai moartea. E incredibil că reuşesc să-mi amintesc.

Dacă aş reuşi numai să vorbesc, dacă ar fi un pic de viaţă în mine, aş spune că trebuia s-o fac, că nu există milă, nu există vină în acest infern şi că nici eu, nici el nu suntem, ci doar marea, oceanul-mare. I-aş spune să nu mă mai privească şi să mă omoare, îl rog. Dar nu reuşesc să vorbesc.

El nu se mişcă de acolo, nu-şi desprinde ochii de la mine. Şi nu mă ucide. Se vor sfârşi vreodată toate astea?

E o tăcere înspăimântătoare, pe plută şi de jur împrejur. Nimeni nu se mai lamentează.

Morţii sunt morţi, viii aşteaptă şi gata. Nici o rugăciune, nici un strigăt, nimic. Marea dansează, dar încet, pare un rămas-bun cu voce joasă. Nu mai simt nici foame, nici sete, nici durere. Doar O imensă oboseală. Deschid ochii. Omul e încă acolo, îi închid. Ucide-mă, Thomas, ori lasă-mă să mor în pace. Te-ai răzbunat de-acum. Du-te!

Îşi întoarce privirea spre mare. Eu nu mai sunt nimic. Nu mai e sufletul meu, nu mai e viaţa mea, nu-mi fura, cu ochii aceia, moartea.

Marea dansează, dar încet.

Nici o rugăciune, nici o lamentaţie, nimic.

Marea dansează, dar încet.

Mă va privi murind?

Mă numesc Thomas. Şi aceasta e istoria unei infamii. O scriu în mintea mea, cu puterile care mi-au rămas şi cu ochii fixaţi asupra acelui om pe care nu-l voi uita niciodată. Moartea – o va citi.

Alliance era o navă puternică şi mare. Marea nu ar fi învins-o niciodată. E nevoie de trei mii de stejari pentru a

construi o astfel de navă. O pădure plutitoare. Să o piardă a fost idioţenia oamenilor.

Căpitanul Chaumareys consulta hărţile şi măsura adâncimea fundului mării. Dar nu ştia să descifreze marea. Nu ştia să-i descifreze culorile.

Alliance sfârşi în bancul de nisip din Arguin fără ca nimeni să ştie s-o oprească. Ciudat naufragiu, se auzi ca o lamentaţie surdă urcând din viscerele corpului navei şi-apoi fu ţintuită, uşor aplecată într-o parte. Nemişcată. Pe vecie. Am văzut multe nave splendide luptându-se cu furtuni feroce şi-am văzut unele cedând şi dispărând în valuri înalte ca nişte castele. Era ca un duel.

Splendid. Dar Alliance, ea nu s-a putut lupta.

Un sfârşit silenţios. Era o mare înaltă şi aproape plată înjur. Inamicul îl avea înăuntru, nu dinainte.

Şi întreaga ei forţă era nimic în comparaţie cu un astfel de inamic. Am văzut multe vieţi naufragiind în acel mod absurd. Dar nave, niciodată.

Coca începea să scârţâie. Hotărârâră să abandoneze Alliance şi construiră pluta. Cunoşteau moartea încă înainte de a coborî în apă. Oamenii o simţeau şi se îngrămădeau în jurul şalupelor, pentru a scăpa din capcana aceea. Au trebuit să aţintească armele spre ei pentru a-i constrânge să urce. Comandantul promise şi jură că nu-i va părăsi, că şalupele ar remorca pluta, că nu mai era nici un risc. Au sfârşit înghesuiţi ca animalele pe bărcoiul ăla fără borduri, fără aparat de derivă, fără timonă. Şi eu eram unul dintre ei. Erau doar soldaţi şi marinari. Şi câte un pasager. Şi apoi patru ofiţeri, un cartograf, un medic cu numele Savigny; se aşezară în mijlocul plutei, unde erau aranjate proviziile, puţinele care nu s-au pierdut în mare în zăpăceala transbordării.

Stăteam în picioare pe o ladă: de jur împrejur, peste tot şedeam noi, cu apa până la genunchi, deoarece pluta se scufunda sub greutatea noastră.

Ar fi trebuit să înţeleg totul până în acel moment.

Din toate acele clipe mi-a rămas o imagine.

Schmaltz. Schmaltz, guvernatorul, cel care trebuia să ia în stăpânire, în numele regelui, noile colonii.

Il coboară din locul său de onoare aşezat în fotoliul lui. Fotoliul din catifea şi aur, şi el aşezat deasupra, impasibil. Ca şi

cum ar fi fost unica statuie, îl coboară. Noi, pe plută, încă legaţi de Alliance, dar deja luptând cu marea şi cu frica.

Şi el acolo, coborând aplecat în gol, spre şalupa lui, serafic precum acei îngeri care descind din tavan în teatrele din oraşe. Oscila, el şi fotoliul său, ca o pendulă, şi eu mă gândeam: se leagănă ca un spânzurat în briza serii.

Nu ştiu momentul precis în care ne-au abandonat. Mă luptam să rămân în picioare şi s-o ţin pe Therese lângă mine. Dar auzii ţipetele ei şi apoi împuşcăturile, îmi îndreptai privirea.

Şi peste zecile de capete care unduiau şi zecile de mâini care tăiau aerul, văzui marea şi şalupele departe, şi neantul între noi şi ei. Priveam neîncrezător. Ştiam că nu s-ar fi întors. Eram la voia întâmplării. Numai norocul ne-ar fi putut salva, dar învinşii n-au niciodată noroc.

Therese era o copilă. Nu ştiu câţi ani avea în realitate, dar părea o copilă. Când eram la Rochefort şi lucram în port, ea trecea cu coşurile pentru peste şi se uita la mine. Se uită până mă îndrăgostii de ea. Era tot ce aveam, acolo jos:

Viaţa mea, atât cât preţuia, şi pe ea. Când m-am înrolat în expediţia pentru noile colonii, am reuşit s-o fac să se angajeze ca vivandieră. Aşa pornirăm amândoi îmbarcaţi pe Alliance. Părea un joc, dacă te gândeşti bine, în primele zile părea un joc. Dacă ştiu ce înseamnă să fii fericit, în nopţile acelea noi eram fericiţi. Când sfârşii printre cei care trebuiau să urce pe plută, Therese a vrut să vină cu mine. Putea să urce într-o şalupă, ea, dar a vrut să vină cu mine. I-am spus să nu facă o asemenea prostie, că ne vom revedea pe ţărm, că nu trebuie să-i fie teamă de nimic, dar nu a vrut să mă asculte. Erau bărbaţi mari şi tari ca piatra care se plângeau şi implorau un loc în şalupele alea blestemate, sărind de pe plută şi riscând să se omoare ca să scape de aici. Ea urcă pe plută, fără să rostească o vorbă, ascunzându-si frica pe care o simţea. Fac nişte lucruri femeile, uneori, de rămâi cu gura căscată. Poţi să petreci o viaţă întreagă ca să încerci, dar nu ai fi în Stare să ai uşurinţa aceea pe care o au ele, uneori.

Sunt uşoare pe dinăuntru, înăuntru.

Primii au murit în timpul nopţii, târâţi în mare de valurile ce măturau pluta, puţin câte puţin, în zori lipseau câteva zeci de oameni. Unii tăceau încastraţi între scândurile plutei, călcaţi de alţii. Cei patru ofiţeri, împreună cu Correard, cartograful, şi cu

Savigny, medicul, luară situaţia în mâini. Aveau armele şi controlau proviziile.

Oamenii aveau încredere în ei. Lheureux, unul dintre ofiţeri, ţinu şi un frumos discurs, înălţă o pânză şi spuse: ne va duce la ţărm şi acolo o să-i urmărim pe cei care ne-au trădat şi ne-au abandonat şi nu ne vom opri până nu vor gusta din răzbunarea noastră. Spuse exact aşa: până când nu vor gusta din răzbunarea noastră. Nici măcar nu părea un ofiţer. Părea unul dintre ai noştri.

Oamenii se înflăcăraseră la aceste cuvinte. Ne gândeam cu toţii că toate se vor termina într-adevăr aşa. Trebuia doar să rezişti şi să nu-ţi fie frică.

Marea se liniştise. Vântul uşor sufla în pânzele noastre norocoase. Fiecare dintre noi avea un motiv al lui să mănânce şi să bea. Therese îmi spuse: Vom reuşi! Şi-i răspunsei: Da!

Era la apus când ofiţerii, fără să rostească un cuvânt, împinseră din ladă unul din cele trei butoaie cu vin, lăsându-l să alunece în mijlocul nostru. Nu mişcară un deget când câţiva se aruncară pe el, îl destupară şi începură să bea. Oamenii alergau spre butoi, era mare învălmăşeală, toţi voiau din vinul acela şi eu nu înţelegeam. Am rămas nemişcat, ţinând-o pe Therese lângă mine.

Era ceva ciudat în toate acestea. Apoi se auziră ţipete şi loviturile de secure cu care cineva încerca să taie corzile ce ţineau pluta laolaltă. A fost ca Un semnal. Se dezlănţui o luptă sălbatică. Era întuneric, numai la intervale luna răsărea din spatele norilor. Am auzit puştile bubuind şi, ca nişte apariţii în acele fante improvizate de lumină, bărbaţi care se năpusteau unii asupra altora, şi cadavre, şi săbii care loveau orbeşte. Ţipete, ţipete furioase şi lamentaţii. Aveam numai un cuţit:

Acelaşi pe care acum îl voi împlânta în inima acestui om care nu mai are putere să-mi scape, îl voi împunge, dar nu ştiam cine-mi era duşmanul, nu voiam să-l ucid, nu înţelegeam. Apoi luna răsări încă o dată, şi văzui: un om dezarmat, care se îndesa în Savigny, medicul, şi-l implora:

Milă, milă, milă, şi nu încetă să strige când prima lovitură de sabie îi intră în pântece, apoi a doua şi a treia... Îl văzui prăbuşindu-se la pământ.

Văzui faţa lui Savigny. Şi înţelesei. Cine era duşmanul. Şi că duşmanul învinsese.

Când se lumină, într-un răsărit atroce, pe plută erau zeci de cadavre, groaznic mutilate şi oameni agonizând peste tot. În jurul lăzii vreo treizeci de oameni supravegheau paznicii, în ochii ofiţerilor era un soi de siguranţă euforică. Se învârteau pe plută cu sabia scoasă din teacă, liniştindu-i pe cei vii şi azvârlindu-i în apă pe cei muribunzi.

Nimeni nu îndrăznea să spună ceva. Teroarea şi rătăcirea din noaptea aceea de ură îi amuţeau şi îi paralizau pe toţi. Nimeni nu înţelesese încă, într-adevăr, ce se petrecuse. Eu mă uitam la toate şi mă gândeam: dacă va continua aşa, n-aveam nici o nădejde! Ofiţer al cel mai în vârstă se numea Dupont. Trecu pe lângă mine, cu uniforma lui albă pătată de sânge, sporovăind ceva despre datoria soldatului şl nu mai ştiu ce. Avea un pistol în mână şi sabia în teacă, îmi întoarse, Pentru o clipă, spatele. Ştiam că nu mi-ar fi dat o altă ocazie. Fără să fi avut nici măcar timp să ţipe, se trezi cu cuţitul la gât. De pe ladă, bărbaţii ţintiră, instinctiv, spre noi. Chiar ar fi tras, dar Savigny le strigă să se oprească. Şi atunci, în tăcerea care se lăsase, eu am fost cel care luă cuvântul, punându-i cuţitul în gât lui Dupont. Şi am rostit: ne omoară unul câte unul şi nu se vor opri, până când nu vor rămâne decât ei. În această noapte v-au îmbătat. Dar în următoarea nu vor avea nevoie de alibiuri şi de ajutoare. Au arme şi noi nu suntem mulţi, în întuneric vor face ce vor vrea. Puteţi să mă credeţi ori nu, dar aşa e. Nu sunt provizii pentru toţi şi ei o ştiu. Nu vor lăsa viu un singur om, în afara celor care le sunt de folos. Puteţi să mă credeţi ori nu, dar aşa e.

Oamenii din jurul meu rămaseră ca prostiţi.

Foamea, setea, bătălia din timpul nopţii, marea care nu înceta niciodată să danseze... Încercau să se gândească, voiau să înţeleagă. E greu să-ţi închipui că pierdut acolo, luptând cu moartea, j eşti obligat să descoperi un alt duşman şi mai |

Insidios: oameni ca tine. Împotriva ta. Era ceva, absurd în toate acestea. Şi totuşi, era adevărat.!

Unul câte unul se strânseră în juru-mi. Savigny j zbiera ameninţări şi ordine. Dar nimeni nu-1

Asculta. Chiar dacă era idiot, un război era gata să înceapă, pe pluta aceea pierdută în mare. Îl înapoiarăm viu pe Dupont, ofiţerul, în schimbul câtorva provizii şi arme. Ne strânserăm într-un colţ al plutei. Şi aşteptarăm noaptea. Pe

Therese o ţineam lângă mine. Continuam să-mi spun: nu mi-e frică. Nu mi-e frică. Nu mi-e frică.

Noaptea aceea şi celelalte care-i urmară nu vreau să mi le amintesc. Un meticulos măcel Programat. Cu cât trecea timpul, cu atât el devenea mai necesar, pentru a supravieţui, pentru a rămâne puţini. Şi ei ucideau, ştiinţific.

Era ceva care mă fascina în luciditatea lor calculată, în inteligenţa lor fără milă. Se cerea o minte extraordinară pentru a nu pierde, în disperarea aceea, firul logic al exterminării, în ochii omului care acum mă privesc ca şi cum ar fi un vis, eu am citit de mii de ori, cu ură şi admiraţie, semnele unei groaznice genialităţi.

Încercam să ne apărăm, dar era imposibil. Cei slabi pot doar să fugă. Şi nu se poate fugi de pe o plută pierdută în mijlocul mării. Ziua te luptai cu foamea, disperarea, nebunia. Apoi cobora noaptea şi se reaprindea războiul acela mereu mai obosit, extenuat, alcătuit din gesturi tot mai lente, purtat de asasini muribunzi şi bestii în agonie, în zori noi morţi hrăneau speranţa celor vii şi groaznicul lor plan de salvare. Nu ştiu cât a durat totul.

Dar trebuia să se sfârşească, mai devreme sau mai târziu, într-un fel. Şi se sfârşi. Se sfârşiră apa, vinul, puţinele lucruri de mâncare. Nici o navă nu a ajuns ca să ne salveze. Nu mai era timp pentru nici un calcul. Nu mai exista nimic pentru care să se ucidă. Am văzut doi ofiţeri aruncându-şi în apă armele şi spălându-se ore întregi, maniacal, în apa mării. Voiau să moară inocenţi. Iată ce rămânea din ambiţia şi inteligenţa lor. Totul inutil. Masacrul, infamiile lor, furia noastră. Totul cu desăvârşire inutil. Nu există inteligenţă şi nu există curaj care să poată schimba un destin, îmi amintesc cum căutam faţa lui Savigny. Şi am văzut, în fine, faţa unui învins. Acum ştiu că, până şi în pragul morţii, chipurile oamenilor rămân mincinoase.

În noaptea aceea, am deschis ochii, trezit de gălăgie, şi am întrevăzut în lumina incertă a lunii silueta unui bărbat în picioare în faţa mea.

Instinctiv, am strâns în pumn cuţitul şi l-am îndreptat spre el. Omul se opri. Nu ştiam dacă era un vis, un coşmar, sau altceva. Trebuia să reuşesc să nu închid ochii. Am rămas acolo nemişcat. Clipe, minute, nu ştiu. Apoi bărbatul se întoarse. Şi am văzut două lucruri. Faţa, şi era a lui Savigny, şi o sabie care

tăia aerul şi se lăsa spre mine. Dură o clipă. Nu ştiam dacă era un vis, un coşmar sau ce anume. Nu simţeam durere, nimic. Nu eram plin de sânge. Bărbatul dispăru. Eu am rămas nemişcat. Doar după o vreme m-am răsucit şi am văzut: era Thărese, întinsă lângă mine, cu o rană care-i despica pieptul şi cu ochii larg deschişi, care mă priveau uluiţi. Nu. Nu putea fi adevărat. Nu. Acum totul era sfârşit. De ce? Va fi fost un vis, un coşmar, nu putea s-o fi făcut într-adevăr. Nu. Acum, nu.

Acum, de ce?

— Iubirea mea, adio.

— Oh, nu, nu, nu, nu.

— Adio.

— Nu vei muri, ţi-o jur.

— Adio.

— Te rog, nu vei muri…

— Lasă-mă.

— Nu vei muri.

— Lasă-mă.

— Ne vom salva, crede-mă.

— Iubirea mea…

— Nu vei muri…

— Iubirea mea.

— Nu vei muri. Nu vei muri. Nu vei muri.

Extrem de puternic, se auzea vuietul mării.

Puternic, cum nu-l mai auzisem niciodată. O luai în braţe şi mă târâi până la marginea plutei. O Lăsai să alunece în apă. Nu voiam să rămână în infernul acela. Şi dacă nu era o palmă de pământ, acolo, pentru a-i ocroti pacea, adâncul mării o va lua la sine. Exterminată grădină a morţii, fără cruci sau graniţe. Alunecă asemeni unui val, doar că mai frumos decât altele.

Eu nu ştiu. E greu să înţelegi toate acestea.

Dacă as avea o viaţă înaintea mea, poate mi-as petrece-o depanând această poveste, fără să încetez vreodată, de mii de ori, până când, într-o zi, voi înţelege. Dar în faţa mea am numai un bărbat care aşteaptă cuţitul meu. Şi apoi marea, marea, marea.

Unica persoană care m-a învăţat cu adevărat ceva se numea Darrell. Spunea mereu că există trei tipuri de oameni: cei care trăiesc în preajma mării, cei care plonjează în adâncul mării şi cei care reuşesc să se întoarcă vii din mare. Şi afirma:

vei avea o surpriză când vei descoperi care dintre ei sunt cei mai fericiţi. Pe atunci eram băietan. În timpul iernii priveam navele trase pe uscat, fixate pe enorme structuri de lemn, cu coca în aer şi cu deriva tăind nisipul ca o lamă inutilă. Şi mă gândeam: eu nu mă voi opri aici. În adâncul mării vreau să ajung.

Fiindcă, dacă există ceva adevărat pe lumea aceasta, există acolo jos. Acum mă aflu acolo jos, în cel mai adânc pântece al mării. Sunt încă în viaţă, pentru că am ucis fără milă, pentru că mănânc acesta carne desfăcută de pe cadavrele tovarăşilor mei, pentru că am băut sângele lor.

Am observat o infinitate de lucruri, care de pe Ţărmul mării sunt invizibile. Am văzut cu adevărat ce-i dorinţa şi ce-i frica. Am văzut oameni descompunându-se şi transformându-se în copii, apoi schimbându-se iar şi devenind bestii feroce. Am văzut visând vise miraculoase şi am ascultat istorisirile cele mai frumoase din viaţa mea, povestite de persoane oarecare, cu o clipă înainte de a se arunca în mare şi a dispărea pe vecie. Am descifrat în cer semne pe care nu le ştiam şi am privit orizontul cu ochi pe care nu credeam că-i am. Ce este ura, în realitate, am înţeles pe aceste scânduri însângerate, cu apa mării deasupra, gata să ne infecteze rănile. Şi ce-i mila nu ştiam înainte de a fi văzut mâinile noastre de asasini mângâind ore în şir părul unui tovarăş care nu reuşea să moară. Am zărit ferocitatea în muribunzii împinşi cu lovituri de picior de pe plută, am văzut blândeţea în ochii lui Gilbert, care-l săruta pe micuţul lui Leon.

Am văzut inteligenţa în gesturile cu care Savigny îşi comenta masacrul, şi am văzut nebunia în cei doi bărbaţi care, într-o dimineaţă, şi-au desfăcut aripile şi s-au înălţat zburând spre cer. Ar fi trebuit să trăieşti încă o mie de ani, iubirea ar fi |

Numele poverii uşoare a Theresei, în braţele mele, i înainte ca ea să alunece în valuri. Şi destinul ar '

Fi numele acestui ocean-mare, infinit şi frumos.

Nu greşeam, acolo pe ţărm, în iernile acelea, reflectam că acolo se află adevărul. Mi-au trebuit ani să cobor până în adâncul pântecelui mării:

Dar ceea ce căutam, am găsit. Lucrurile adevărate.

Chiar şi pe acela dintre toate mai insuportabil şi atroce de adevărat. Este o oglindă marea aceasta.

Aici, în pântecele său, m-am văzut pe mine însumi. Am văzut cu adevărat.

Eu nu ştiu. Dacă aş avea o viaţă înainte – eu, care mă pregătesc să mor – aş petrece-o depanând povestea asta, neîncetat, de mii de ori, pentru a înţelege ce înseamnă că adevărul este îngăduit doar ororii şi pentru a-l atinge a trebuit să trecem prin acest infern, pentru a-l vedea a trebuit să ne distrugem unul pe altul, pentru a-1

Poseda a fost nevoie să devenim animale feroce, pentru a-l scoate din vizuină a trebuit să ne frângem de durere. Şi pentru a fi adevăraţi, a trebuit să murim. De ce? Pentru că lucrurile devin adevărate numai în menghina disperării?

Cine a orânduit să se învârtă lumea în acest mod, că adevărul trebuie să stea în partea obscură şi că o nemărturisită mlaştină a unei umanităţi repudiate este unicul pământ scârbos, în care creste ceea ce, singur, nu e minciună? Şi la sfârşit: ce adevăr e acesta care pute a cadavru şi-ţi creşte în sânge, se hrăneşte cu durere şi trăieşte după ce omul s-a umilit, şi triumfă unde omul putrezeşte? Al cui adevăr este? E un adevăr pentru noi? Acolo, pe ţărm, în iernile acelea, îmi închipuiam un adevăr care era linişte, era pântece, era alinare şi îndurare şi blândeţe. Era un adevăr făcut pentru noi, care ne aştepta şi care s-ar fi aplecat asupra noastră ca o mamă regăsită. Dar, acolo, în pântecele mării, am văzut adevărul făcându-şi cuibul, meticulos şi perfect:

Şi ceea ce am văzut e o pasăre rapace, magnifică în zbor, şi feroce. Eu nu ştiu. Nu aceasta visam, iarna, când visam.

Darrell, el era unul dintre cei care s-au întors.

Văzuse pântecele mării, fusese acolo, dar se întorsese. Era un om iubit de cer, spunea lumea.

Supravieţuise la două naufragii, zicea, ultima Dată făcuse mai mult de trei mii de mile într-o barcă, o coajă de nucă, pentru a regăsi pământul.

Zile după zile în pântecele mării şi apoi revenise.

De aceea, lumea spunea: Darrell e înţelept, Darrell a văzut, Darrell ştie. Îmi petrecusem zilele ascultându-l cum vorbeşte: dar despre pântecele mării nu-mi spusese niciodată nimic. Nu-i venea la îndemână să vorbească. Nu-i plăcea nici măcar că lumea îl voise învăţat şi înţelept. Mai ales, nu suporta să spună cineva despre el că se salvase.

Nu putea auzi cuvântul acela: salvat. Cobora capul şi închidea ochii într-un fel în care era imposibil să-l uiţi. Îl priveam în momentele acelea şi nu reuşeam să dau un nume la ceea ce citeam pe faţa lui, şi care, ştiam, era taina sa. De mii de ori am fost gata să ating numele acela. Aici, pe această plută, în pântecele mării, l-am găsit. Şi acum ştiu că Darrell era un om învăţat şi înţelept, un om care văzuse. Dar, înainte de orice lucru, şi în adâncul fiecărui moment al său, el era un om neconsolabil. Asta m-a învăţat pântecele mării.

Cel ce a văzut adevărul va rămâne pe veci neconsolabil. E într-adevăr salvat numai cel care nu a fost vreodată în pericol. Ar putea să apară şi o navă, acum, la orizont, şi să se grăbească până aici, alunecând pe valuri, şi să sosească cu o clipă înainte de moarte şi să ne ducă şi să ne facă să ne întoarcem vii, vii: dar nu aceasta ar fi, într-adevăr, ceea ce ne-ar salva. Şi dacă nu am regăsi vreodată pământul, oarecare, noi nu vom mai fi niciodată salvaţi. Iar ce-am văzut va rămâne în ochii noştri, ce-am făcut va rămâne în mâinile noastre, ce-am simţit va rămâne în sufletele noastre. Şi pentru totdeauna, noi cei care am cunoscut lucrurile adevărate, pentru totdeauna, Noi fiii ororii, pentru totdeauna, noi cei reveniţi din pântecele mării, pentru totdeauna, noi cei înţelepţi şi învăţaţi, pentru totdeauna – vom fi neconsolabili.

Neconsolabili.

Neconsolabili.

E multă linişte pe plută. Savigny, din timp în timp, deschide ochii şi mă priveşte. Suntem aşa de aproape de moarte, suntem aşa de adânciţi în pântecele mării, încât nici măcar feţele nu reuşesc să mintă. A lui e aşa de adevărată. Frică, oboseală şi dezgust. Cine ştie ce lucruri citeşte el pe faţa mea. E atât de aproape, de-acuma îi simt, uneori, mirosul. Acum mă voi târî până acolo, şi cu cuţitul meu îi voi sfârteca inima. Ce straniu duel! Zile întregi, pe o plută în voia mării, în mijlocul tuturor morţilor posibile, noi am continuat încercând să ne lovim. Mereu mai sfârşiţi, mereu mai înceţi.

Şi acum, pare eternă această ultimă împuşcătură. Dar nu va fi. O jur. Nici un destin nu se amăgeşte: oricât de atotputernic, nu va ajunge la vreme pentru a opri duelul acesta. El nu va muri înainte de a se ucide. Şi înainte de a muri, eu îl voi ucide. E ceea ce-mi rămâne: povara uşoară a Theresei,

imprimată ca o urmă de neşters în braţele mele, şi nevoia, voinţa unei dreptăţi oarecare. Să ştie această mare că o voi învinge.

Să ştie oricare mare că eu o voi întrece. Şi nu în valurile ei va plăti Savigny: ci în mâinile mele.

E o mare linişte pe plută. Foarte puternic, se aude doar vuietul mării.

Primul lucru e numele meu, al doilea ochii aceia, al treilea un gând, al patrulea noaptea Care vine, al cincilea trupurile acelea chinuite, al şaselea foamea, al şaptelea oroarea, al optulea fantasmele nebuniei, al nouălea carnea şi al zecelea e un om care mă priveşte şi nu mă ucide.

Ultimul e o pânză.

Albă. La orizont.

CARTEA A TREIA

<titlu>Cântecele întoarcerii <titlu>1. Elisewin Suspendat, pe o palmă de pământ, la un pas de marea în furtună, se odihnea nemişcat hanul Almayer, scufundat în întunericul nopţii ca un portret, zălog de iubire, în obscuritatea unui cufăr.

Cu toate că se terminase de mult cina, toţi, în mod inexplicabil, continuau să zăbovească în marea cameră cu şemineu. Furia mării, afară, neliniştea sufletele şi tulbura ideile.

— Eu nu vreau să zic, dar poate ar fi cazul…

— Staţi liniştit, Bartleboom! În general, hanurile nu suferă naufragii.

— În general? Ce vrei să spui cu în general?

Dar lucrul cel mai curios erau copiii. Toţi acolo, cu nasul strivit de sticlă, ciudat de muţi, spionând întunericul de afară: Dood, care-şi ducea traiul pe pervazul ferestrei lui Bartleboom, şi Ditz, care-i dăruia vise părintelui Pluche, şi Doi, care pândea navele pentru Plasson. Şi Dira. Şi chiar fetiţa, preafrumoasa, care dormea în patul Annei Deveria şi pe care nimeni n-o văzuse să se arate la han.

Toţi erau acolo, hipnotizaţi de nu ştiu ce, tăcuţi şi neliniştiţi.

— Sunt ca animăluţele, credeţi-mă. Simt pericolul. E instinctul.

— Plasson, dacă vreţi să-l liniştiţi pe amicul dumneavoastră…

— Vă spun, copila aceea e miraculoasă!

— Încercaţi dumneavoastră, doamnă.

— Nu am nevoie ca să-şi asume cineva sarcina de a mă linişti, pentru că sunt perfect liniştit.

— Liniştit?

— Perfect.

— Elisewin… Nu e frumoasă? Pare…

— Părinte Pluche, trebuie să încetaţi să priviţi tot timpul femeile.

— Nu e o femeie…

— Ba e o femeie.

— Mică, dar…

— Să spunem că bunul simţ mi-a dictat o sacrosanctă prudenţă, considerând…

— Ăsta nu-i bun simţ. E frică, pur şi simplu.

— Nu-i adevărat.

— Ba da.

— Nu.

— Sigur că da.

— Ah, gata. Aţi fi în stare să continuaţi aşa ore întregi. Eu mă retrag.

— Noapte bună, doamnă! O salutară toţi.

— Noapte bună, răspunse, un pic distrată Ann Deveria. Dar nu se ridică din fotoliu. Nu-şi schimbă nici măcar poziţia. Rămase acolo nemişcată. Ca şi cum nu s-ar fi întâmplat nimic. Cu adevărat: era o noapte ciudată, noaptea aceea.

Poate, la sfârşit, s-ar fi întors toţi la normalitatea unei nopţi oarecare, unul după altul, ar fi urcat în camerele lor, ar fi adormit până la urmă, cu tot zgomotul fără odihnă al mării furioase, fiecare înfofolit în visele lui, ori ascuns într-un somn fără cuvinte. Poate, la sfârşit, ar fi putut deveni o noapte oarecare. Dar n-a fost aşa.

Prima care-şi desprinse ochii de la geam, întorcându-se brusc şi fugind afară din cameră, a fost Dira. Ceilalţi copii îi urmară exemplul, fără o vorbă. Plasson îl privi înlemnit pe Bartleboom, care-l privi înlemnit pe părintele Pluche, care-o privi înlemnit pe Elisewin, care-o privi înlemnită pe Ann Deveria, care continua să privească înaintea ei. Dar cu o imperceptibilă surpriză. Când copiii intrară din nou în sală purtau în mâini felinare. Dira prinse să le aprindă unul câte unul, cu o stranie frenezie.

— S-a întâmplat ceva? Întrebă curtenitor Bartleboom.

— Ţineţi aici, îi răspunse Dood, întinzându-i un felinar aprins. Şi dumneavoastră, Plasson, ţineţi-l pe ăsta, repede!

Nu se mai înţelegea nimic. Fiecare se trezise cu un felinar arzând în mână. Nimeni nu explica nimic, copiii fugeau dintr-o parte în alta parcă mânaţi de o nelinişte neînţeleasă. Părintele Pluche privea hipnotizat flăcăruia felinarului său, Bartleboom murmura vagi forme de protest!

Ann Deveria se ridică din fotoliu, Elisewin îşi dădu seama că tremură. Acela a fost momentul în care uşa mare de sticlă se deschise brusc. Ca şi catapultat în sală, un vânt furibund începu să alerge împrejurul tuturor şi a toate. Obrazul copiilor se lumină. Şi Dira zise

— Repede… pe aici!

Ieşi în goană pe uşa dată de perete, cu felinarul ei în mână.

— Să mergem… Afară, afară de aici!

Ţipau copiii. Dar nu de frică. Ţipau să acopere vuietul asurzitor al mării şi al vântului. Dar era un soi de bucurie – de inexplicabilă bucurie – care răsuna în vocile lor.

Bartleboom rămase stană de piatră, în picioare, în mijlocul încăperii, complet dezorientat.

Părintele Pluche se răsuci spre Elisewin: zări pe faţa ei o paloare impresionantă. Doamna Deveria nu rosti o vorbă, dar îşi luă felinarul şi-o urmă pe Dira. Plasson se precipită după ele.

— Elisewin, e mai bine să rămâi aici…

— Nu.

— Elisewin, ascultă-mă…

Bartleboom îşi luă mecanic pelerina şi ieşi în grabă, murmurând ceva în sinea lui.

— Elisewin…

— Să mergem.

— Nu, ascultă-mă… Nu sunt cu totul sigur că tu…

Se-ntoarse copila – cea frumoasă foc – şi fără să spună nimic o prinse de mână pe Elisewin, surâzându-i.

— Sunt sigură de asta, părinte Pluche!

Ii tremura vocea. Dar îi tremura de putere, şi de hotărâre. Nu de teamă.

Hanul Almayer rămase în urmă, cu uşa lui zbătută de vânt şi cu luminile arzând, pierzându-se în întuneric. Ca scânteile

ţâşnind dintr-un vas cu jăratic, zece făclii mărunte alergau de-a lungul plajei, desenând în noapte hieroglife vesele şi secrete. Marea, invizibilă, macină un zgomot de necrezut, învălmăşind lumea, cuvinte, feţe şi gânduri. Bătea vântul, miraculosul vânt. Şi oceanul-mare.

— Vreau să ştiu unde naiba mergem!

— Ei?

— UNDE NAIBA MERGEM?

— Ţineţi sus felinarul, Bartleboom!

— Felinarul!

— Ei, dar trebuie să fugim în halul ăsta?

— N-am fugit de ani de zile…

— Ani de când?

— Dood, ce naiba, se poate şti…

— ANI DE CÂND N-AM MAI FUGIT!

— Totul e bine, domnule Bartleboom?

— Dood, la naiba…

— Elisewin!

— Sunt aici, sunt aici.

— Rămâi lângă mine, Elisewin.

— Sunt aici.

Miraculosul vânt. Ocean-mare.

— Ştiţi la ce mă gândesc?

— La ce?

— După mine, e din pricina navelor. NAVELE.

— Navele?

— Se face aşa când e furtună… Se aprind focurile pe coastă, pentru nave, ca să nu eşueze…

— Bartleboom, aţi auzit?

— Ei?

Sunteţi pe cale de a deveni un erou, Bartleboom!

— Dar ce naiba zice Plasson?

— Că sunteţi pe punctul de a deveni un erou!

— Eu?

— DOMNIŞOARA DIRA!

— Dar unde se duce?

— Nu s-ar putea opri o clipă?

— Ştiţi ce fac locuitorii insulelor, când vine furtuna?

— Nu, doamnă.

— Aleargă nebuneşte în sus şi în jos de-a lungul insulei, cu felinarele înălţate pe creştet…

Aşa navele… Aşa navele nu mai pricep nimic şi-şi găsesc sfârşitul izbindu-se de stânci.

— Glumiţi.

— Nu e glumă în întregime… Există insule întregi care trăiesc din ceea ce găsesc în epave.

— Nu vreţi să spuneţi că…

— Ţineţi-mi felinarul, vă rog.

— Opriţi-vă o clipă, la naiba!

— Doamnă, pelerina dumneavoastră!

— Lăsaţi-o acolo.

— Dar…

— Lăsaţi-o acolo, pentru Dumnezeu!

Vânt miraculos. Ocean-mare.

— Dar ce fac?

— Domnişoară Dira!

— Unde naiba se duc?

— Dar, în fine…

— DOOD!

— Fugiţi, Bartleboom.

— Da, dar încotro?

— Dar şi-au pierdut graiul copiii ăştia?

— Priviţi aici.

— E Dira.

— E gata să urce colina.

— Eu mă duc într-acolo.

— Dood! Dood! Trebuie să te duci spre colină!

— Dar unde merge?

— Hristoase, aici nu se mai înţelege nimic!

— Ţineţi sus felinarul şi fugiţi, părinte Pluche!

— Nu voi face un singur pas dacă…

— Dar de ce nu vorbesc?

— Nu-mi place deloc privirea lor.

— Ce anume nu vă place?

— Ochii. OCHII!

— Plasson, unde a ajuns Plasson?

— Eu mă duc cu Doi.

— Dar…

— FELINARUL. MI S-A STINS FELINARUL!

— Doamnă Deveria, unde mergeţi?

— În fine, aş vrea să ştiu cel puţin dacă sunt gata să salvez o navă sau s-o fac să naufragieze!

— ELISEWIN! Felinarul! S-a stins!

— Plasson, ce-a spus Dira?

— Pe-acolo! Pe-acolo…

— Felinarul meu…

— DOAMNĂ!

— Nu vă mai aude, Bartleboom.

— Dar nu e posibil…

— ELISEWIN! Unde s-a dus Elisewin? Felinarul meu…

— Părinte Pluche, plecaţi de acolo.

— Dar s-a stins felinarul.

— La naiba, mă duc dincolo.

— Veniţi, vi-l aprind.

— Dumnezeule, pe Elisewin aţi văzut-o?

— O fi plecat cu doamna Deveria.

— Dar era aici, era aici…

— Ţineţi drept felinarul.

— Elisewin…

— Ditz, ai văzut-o pe Elisewin?

— DITZ! DITZ! Dar ce naiba li s-a întâmplat copiilor?

— Iată… Felinarul dumneavoastră…

— Eu nu mai înţeleg nimic.

— Hai, să mergem.

— Trebuie s-o găsesc pe Elisewin…

— Să mergem, părinte Pluche, sunt toţi în faţă.

— Elisewin… ELISEWIN! Doamne, Dumnezeule, unde o fi… ELISEWIN!

— Părinte Pluche, gata! O vom găsi…

— ELISEWIN! ELISEWIN! Elisewin, te rog!

Nemişcată, cu felinarul în mână, Elisewin îşi auzea propriul nume venind de departe, amestecat cu vântul şi vuietul mării. Înântuneric, înaintea ei, vedea întretăindu-se micile lumini ale atâtor felinare, fiecare pierdut în hăul furtunii. Nu erau În mintea ei nici nelinişte nici frică. Un lac liniştit îi acoperea, dintr-o dată, sufletul. Avea acelaşi sunet al unei voci pe care o cunoştea.

Se răsuci şi încet se-ntoarse pe urmele ei. Nu mai bătea vântul, nu mai era noapte, nu mai exista mare, pentru ea. Mergea şi ştia unde merge.

Asta era tot. Senzaţie miraculoasă. Când destinul, în fine, se întredeschide, el devine o potecă distinctă şi urmă fără echivoc şi direcţie certă.

Timpul ce nu se mai sfârşeşte al apropierii. Apropierea aceea. Ar fi trebuit să nu se sfârşească niciodată. Gestul de a se încredinţa destinului. E O emoţie. O stare fără dileme, fără minciuni. Să ştii unde mergi. Şi să ajungi. Oricare ar fi destinul.

Mergea – şi era lucrul cel mai frumos pe care-1

Făcuse vreodată.

Văzu hanul apropiindu-se. Luminile lui. Lăsă în urmă plaja, ajunse pe prag, intră şi închise după ea uşa de acolo, ca şi alţii, cine mai ştie cu cât timp înainte, când ea ieşise în fugă, fără să ştie nimic.

Tăcere.

Pe podeaua de lemn, un pas după altul. Firişoarele de nisip scârţâiau sub picioare. Intr-un ungher, la pământ, pelerina căzută a lui Plasson, în graba plecării. Pe perne, în fotoliu, urma corpului doamnei Deveria, ca şi cum abia s-ar fi ridicat.

Iar în mijlocul camerei, nemişcat, în picioare – Adams. Care o privea.

Un pas după celălat, până a ajuns aproape şi i s-a adresat:

— Nu-mi vei face rău, adevărat?

Nu-i va face rău, adevărat?

— Nu.

Nu.:

Atunci Elisewin îi luă între mâini obrazul acelui bărbat Si Îl sărută.

În ţinuturile lui Carewall n-ar mai înceta niciodată să se istorisească această poveste. Doar dacă ar cunoaşte-o. N-ar mai înceta niciodată.

Fiecare în felul lui, dar toţi ar continua să povestească despre cei doi şi despre o noapte întreagă petrecută pentru a-şi restitui viaţa unul celuilalt, cu buzele şi cu mâinile, o fetişcană ce nu văzuse nimic şi un bărbat care văzuse prea multe, unul înăuntrul celuilalt – fiecare palmă de piele e o călătorie de descoperire, de întoarcere – în gura lui Adams să simţi savoarea lumii, pe sânul lui Elisewin să-l uiţi – în pântecele acelei nopţi răvăşitoare, în furtună, scântei de spumă în întuneric, valuri ca podiumuri prăbuşite, rumoare, sonore nebunii, furii de sunet şi iuţime, lansate pe pielea mării, în nervii lumii, ocean-mare, colos

ce şiroieşte, tulburat, suspine – suspine în gâtlejul Elisewinei – catifea zburând – suspine la fiecare pas nou în lumea ce trece de munţi niciodată văzuţi şi de lacuri cu forme de neînchipuit – pe pântecele lui Adams, povara albă a fetei legănată de o muzică mută – cine ar fi spus că sărutând ochii unui bărbat poţi privi atât de departe – că mângâind picioarele unei fetişcane poţi alerga aşa de repede şi fugi – să fugi de tot – să vezi în depărtare – veneau din cele mai îndepărtate extreme ale vieţii, aceasta-i uimitor, gândindu-te că nici Nu s-ar fi atins vreodată, dacă n-ar fi străbătut de sus până jos universul, şi în plus nici măcar n-ar fi trebuit să se caute, lucru incredibil, şi tot greul fusese doar să se recunoască, să se recunoască, treabă de o clipă, din prima privire o şi ştiau, asta-i miraculos – asta ar fi continuat să povestească, mereu, în ţinuturile lui Carewall, pentru că nimeni nu poate să uite că nu te poţi îndepărta niciodată destul pentru a te regăsi, niciodată – să te îndepărtezi destul – pentru a te găsierau cei doi, mai depărtaţi decât oricare alţii şi acum – striga glasul Elisewinei, din cauza fluviilor de istorii care-i năpădesc sufletul, şi plânge Adams, auzindu-le alunecând mai departe, acele istorii, într-un târziu, în fine încheiate – poate lumea e o rană şi cineva o coase în cele două trupuri care se amestecă – şi nici măcar nu e iubire, e ceva uluitor, dar sunt mâini şi piele, buze, uimire, sex, gust – tristeţe, poate – până la urmă tristeţe – dorinţă – când vor povesti nu vor rosti cuvântul dragoste – mii de cuvinte vor spune, tăcând dragostea – tace totul, înjur, când brusc, Elisewin simte frângându-i-se spatele şi pierzându-şi firea, îl strânge pe bărbatul acela înăuntrul ei, îi cuprinde mâinile şi se gândeşte:

Voi muri. Simte frângându-i-se spatele şi pierzându-şi firea, îl strânge pe bărbatul acela înăuntrul ei, îi cuprinde mâinile şi, vezi, nu va muri.

— Ascultă-mă Elisewin…

— Nu, nu vorbi…

— Ascultă-mă.

— Nu.

— Ceea ce urmează aici va fi îngrozitor şi…

— Sărută-mă… Se crapă de ziuă, se vor întoarce…

— Ascultă-mă…

— Nu vorbi, te rog.

— Elisewin…

Cum să faci? Cum îi spui unei asemenea femei ceea ce trebuie să-i spui, cu mâinile ei deasupră-ţi şi pielea ei, nu-i poţi vorbi despre moarte tocmai ei, cum să-i spui unei asemenea fetişcane ceea ce ea ştie deja şi trebuie să audă, cuvintele, unul după celălalt, pe care le poţi şti, dar trebuie să le asculţi, mai devreme ori mai târziu, cineva trebuie să le spună şi tu să le asculţi, ea să le asculte, fetişcana aceea care-ţi spune:

— Ai ochi cum n-am mai văzut.

Şi apoi

— Numai dacă tu o vrei, ai putea să te salvezi.

Cum să i-o spui, unei asemenea femei, că tu ai vrea să te salvezi, şi, mai mult, ai vrea s-o salvezi şi pe ea împreună cu tine, să nu faci altceva decât să o salvezi, şi să te salvezi, o viaţă întreagă, dar nu se poate, fiecare are călătoria lui de făcut, şi între braţele unei femei sfârşeşti făcând drumuri întortocheate, pe care nici tu nu le pricepi prea bine, şi la momentul potrivit nu le poţi povesti, nu ai cuvinte ca s-o faci, cuvinte care să se potrivească, aici, între aceste săruturi, şi pe piele, cuvinte exacte nu există, e o încercare despre ceea ce eşti şi ceea ce-ai simţit, nu le găseşti, mereu au o muzică greşită, muzicalitatea ce le lipseşte, aici, între acele săruturi, şi pe piele, e o chestiune de muzică. Aşa că poţi spune ceva, dar e mizerabil.

— Elisewin, eu nu voi fi niciodată salvat.

Cum să i-o spui unui asemenea bărbat că de-acum sunt eu cea care vrea să-l înveţe un Lucru şi între mângâierile sale vreau să-l fac să înţeleagă că destinul nu e un lanţ, ci un zbor, şi dacă el chiar ar voi, într-adevăr, să trăiască, ar putea s-o facă, şi dacă, într-adevăr, m-ar voi, ar putea să retrăiască mii de nopţi ca aceasta, în loc de una singură, groaznică, spre care se-ndreaptă, doar pentru că ea îl aşteaptă, o noapte îngrozitoare, şi de ani îl cheamă. Cum să i-o spui unui astfel de om că nu va folosi la nimic să devină un asasin şi la nimic nu vor folosi sângele şi durerea, e doar un mod de a fugi pierzându-ţi răsuflarea, spre sfârşit, când timpul şi lumea, ca să nu se sfârşească nimic, sunt aici şi ne aşteaptă, şi ne cheamă, numai să ştim să le ascultăm, numai dacă el ar putea, cu adevărat, cu adevărat, să mă asculte. Cum să i-o spui unui astfel de om, care e pe cale să te piardă?

— Eu am să plec…

— Nu vreau să fiu aici… Mă duc.

— Nu vreau să aud urletul acela, vreau să fiu departe.

— Nu vreau să-l aud.

Muzica e dificilă, acesta-i adevărul, muzica e greu de găsit, ca s-o spunem, lucruri aşa de apropiate, muzica şi gesturile, pentru a desfiinţa vina, când chiar nu mai este nimic de făcut, muzica potrivită pentru ca să fie dans, într-un anume mod, şi nu o sfâşiere plecarea, alunecarea, spre viaţă şi departe de viaţă, stranie pendulă a sufletului, salvatoare şi asasină, să ştii să dansezi ţi-ar fi mai uşor, şi de aceea amanţii, toţi, caută muzica aceea, în acel moment, înăuntrul cuvintelor, prin Pulberea gesturilor, şi ştiu că, pentru a avea curajul, numai tăcerea ar fi muzică, muzică exactă, amplă tăcere amoroasă, luminişul despărţirii şi lac obosit care, în fine, îţi strecoară în palmă o melodie uşoară, învăţată dintotdeauna, bună de cântat cu voce joasă

— Adio, Elisewin.

O melodie fără valoare.

— Adio, Thomas.

Alunecă de sub pelerină şi se ridică Elisewin.

Cu corpul său de fetiţă gol şi în spate cu fierbinţeala unei nopţi întregi, îşi strânge hainele, se apropie de geamuri. Lumea de afară e mereu acolo. Poţi să faci orice altceva, dar fii sigur că o vei regăsi la locul ei, mereu. E greu de crezut, dar aşa e.

Două picioare goale de fetiţă. Coboară scările, intră în cameră, se îndreaptă spre fereastră şi se opresc.

Se odihnesc colinele. Ca şi cum n-ar avea nici o mare dinainte.

— Mâine vom pleca, părinte Pluche.

— Cum?

— Mâine. Vom pleca.

— Dar…

— Te rog…

— Elisewin… Nu se poate decide aşa, dintr-o dată… Trebuie să scriem la Daschenbach… Vezi că aceia nu stau aici să ne aştepte până la sfârşitul lumii…

— Nu vom merge la Daschenbach.

— Cum ar fi să spunem nu vom merge la Daschenbach?

— Nu ne vom duce.

— Elisewin, să ne păstrăm calmul. Noi am venit până aici pentru că trebuie să te tratezi, şi ca să te tratezi trebuie să intri în mare, trebuie să mergi la…

— Eu am şi intrat în mare!

— Poftim?

— Eu nu mai am de ce să mă vindec, părinte Pluche.

— Dar…

— Sunt vie.

— Lisuse, dar ce naiba s-a întâmplat?

— Nimic… E nevoie doar să ai încredere în mine… Te rog, trebuie să ai încredere…

— Eu… Eu am încredere, dar…

— Atunci lasă-mă să plec. Mâine.

— Mâine…

Părintele Pluche rămâne aşa, răsucindu-şi între mâini mirarea. Mii de întrebări în minte. Şi ştie prea bine ce-ar trebui să facă. Puţine cuvinte.

Clare. Un lucru simplu: „Şi tatăl tău ce va spune?”

Şi totuşi, se pierde pe drum. Nu mai e chip s-o facă să revină. E încă acolo părintele Pluche şi mai caută, când îşi aude propria voce întrebând:

— Şi cum e? Marea cum e?

Surâde, Elisewin. ||

— Foarte frumoasă. ||

— Şi apoi? V Nu încetează să surâdă Elisewin.

— La un moment dat încetează.

Plecară dis-de-dimineaţă. Trăsura urma firul drumului, de-a lungul mării. Părintele Pluche se lăsa zdruncinat pe scaunul lui cu aceeaşi hilară resemnare cu care îşi făcuse bagajele, îi salutase pe toţi, apoi îi salutase încă o dată şi uită, Dinadins, o valiză la han, deoarece pretextul de a te întoarce pretinde, întotdeauna, să laşi ceva în urmă, când pleci. Nu se ştie niciodată. Rămase tăcut până când nu mai zări drumul unduind şi marea îndepărtându-se. Nici o clipă mai mult.

— Ar fi prea mult să întreb unde mergem?

Elisewin ţinea strâns în mână o foaie, îşi aruncă ochii peste ea.

— Saint Parteny.

— Ce-i asta?

— Un sat, răspunse Elisewin, închizând iarăşi foaia în mână.

— Un sat unde?

— Ne trebuie cam douăzeci de zile. E la ţară, în jurul capitalei.

— Vreo douăzeci de zile? Dar e o nebunie!

— Priveşte marea, părinte Pluche, începe să se depărteze.

— Vreo douăzeci de zile... Sper că ai un motiv excelent ca să facem o călătorie de acest fel...

— Se îndepărtează...

— Elisewin, pe tine te întreb, de ce mergem acolo?

— Mergem să căutăm o persoană.

— Douăzeci de zile de drum pentru a căuta o persoană?

— Da.

— Drace, dar atunci trebuie să fie vorba cel puţin de un prinţ, ştiu eu, de regele în persoană, de un sfânt...

— Mai mult sau mai puţin...

Pauză.

— E un amiral.

Pauză.

— Iisuse...

În arhipelagul Tamal, se ridica în fiecare seară o ceaţă care devora navele, înapoindu-le în zori complet acoperite de zăpadă, în strâmtoarea Cadaoum, la fiecare fază a lunii noi, apa se retrăgea lăsând în urma ei un imens banc de nisip, populat de moluşte forfotitoare şi de alge veninoase, în largul Siciliei o insulă dispăruse, iar alte două, inexistente pe hărţi, ieşiseră la suprafaţă la mică distanţă, în apele Dragharului fusese capturat piratul van Dell, care preferase să se arunce între fălcile rechinilor decât să cadă în mâinile marinei regale, în palatul său, în sfârşit, amiralul Langlais continua cu o extenuată exactitate să catalogheze plauzibilele, absurdele sau neverosimilele adevăruri care soseau din mările globului. Pana lui de scris haşura cu o neclintită răbdare geografia fantastică a unei lumi neobosite.

Mintea lui se odihnea în exactitatea monotoniei de zi cu zi. Identică cu ea însăşi, aşa i se desfăşura viaţa. Şi necultivată, aproape neliniştitoare, se adăpostea în grădina lui.

— Numele meu este Elisewin, i se adresă fata când ajunse înaintea lui.

Îl impresiona vocea: catifea.

— Am cunoscut un bărbat care se numea Thomas.

Catifea.

— Când trăia aici, la dumneavoastră, se chema Adams.

Amiralul Langlais rămase nemişcat, fixându-şi privirea în ochii întunecaţi ai fetei. Nu spuse nimic. Sperase să nu mai audă numele acela niciodată, îl îndepărtase pentru zile, ani. Avea puţine clipe ca să-l împiedice să se întoarcă, să-i Rănească inima şi amintirile. Se gândi să se ridice şi s-o roage pe fata aceea să plece. I-ar fi dat şi o trăsură, bani, orice. I-ar fi poruncit să plece, în numele regelui, plecaţi.

Îl ajunse, ca din depărtare, vocea de catifea.

Şi zicea:

— Păstraţi-mă la dumneavoastră.

Timp de cincizeci şi trei de zile şi nouă ore, Langlais nu ştiu ce anume îl împinsese, în clipa aceea, să răspundă:

— Da, dacă doriţi.

Înţelese într-o seară, aşezat lângă Elisewin, auzind vocea de catifea spunând:

— La Tombuctu aceasta-i ora în care femeilor le place să cânte şi să-şi iubească bărbaţii. Cad vălurile de pe chip şi până şi soarele se-ndepărtează, uluit de frumuseţea lor.

Langlais simţi o imensă şi dulce oboseală urcându-i în suflet. Ca şi cum ar fi călătorit ani lungi, rătăcind, si, în fine, şi-ar fi găsit calea de întoarcere. Nu se întoarse spre Elisewin, dar murmură

— Cum de ştiţi povestea asta?

— Nu ştiu. Dar ştiu că e a dumneavoastră.

Aceasta, ca şi toate celelalte.

Elisewin rămase în palatul lui Langlais cinci ani. Părintele Pluche cinci zile. Într-a şasea îi spuse Elisewinei că era incredibil, dar uitase o valiză, acolo, la hanul Almayer, de necrezut, într-adevăr, dar erau lucruri importante înăuntru, acolo, în valiză, o haină şi poate chiar cartea cu toate rugăciunile.

— Cum ar fi să spunem poate?

— Poate… Adică, mă gândesc, desigur, se află în valiză, înţelegi, absolut, nu pot să o las acolo…

Nu că ar fi cine ştie ce, rugăciunile acelea, pentru Dumnezeu, dar, în fine, chiar să le pierd aşa…

Considerând apoi că e vorba de o scurtă călătorie, de vreo douăzeci de zile, nu e, apoi, aşa de departe, e numai o chestiune de…

— Părinte Pluche…

— Bineînţeles că mă voi întoarce… Mă duc doar să iau valiza, mă opresc măcar câteva zile să mă odihnesc şi apoi…

— Părinte Pluche…

— E o chestiune de câteva luni, mai mult, aş putea, cel puţin, să mă reped până la tatăl tău, adică, vreau să spun, prin absurd, ar şti mai bine că eu…

— Părinte Pluche… Doamne, cum ai să-mi lipseşti.

Plecă în ziua următoare. Era deja în trăsură, când coborî din nou, şi, apropiindu-se de Langlais, îi spuse:

— Ştiţi ceva? Aş fi zis că amiralii stau pe nave…

— Şi eu aş fi spus că preoţii stau în biserici…

— Ei, ştiţi bine, Dumnezeu e pretutindeni…

— Şi marea, părinte. Şi marea.

Plecă. Şi nu mai lăsă nici o valiză în urma lui, de data aceasta.

Elisewin rămase în palatul lui Langlais cinci ani. Ordinea meticuloasă a camerelor şi liniştea acelei vieţi îi aminteau de covoarele albe de la Carewall şi de cărările circulare şi de viaţa delicată pe care tatăl ei o pregătise pentru ea. Dar ceea ce acolo era medicament şi tratament, aici Era senină siguranţă şi fericită vindecare. Ceea ce cunoscuse ca pântece al unei slăbiciuni, aici descoperea ca formă a unei forţe cristaline. De la Langlais învăţă că între toate vieţile posibile, la una trebuie să ne oprim pentru a le putea contempla, senini, pe toate celelalte. Lui Langlais îi dărui, una câte una, miile de poveşti pe care un bărbat şi o noapte le semănaseră în ea, Domnul ştie cum, dar într-un mod de neşters şi definitiv.

Ea povestea. Catifea.

Despre Adams nu mai vorbiră niciodată. Numai o dată, Langlais, ridicându-şi încet ochii din cărţile lui, spuse încet:

— Eu îl iubeam pe bărbatul acela. Dacă puteţi pricepe ce vreau să spun, eu H iubeam.

Muri Langlais într-o dimineaţă de vară, devorat de o durere infamă şi însoţit de o voce catifea – care-i povestea despre parfumul unei grădini, cea mai mică şi mai frumoasă din Tombuctu.

A doua zi, Elisewin plecă. La Carewall voia să se întoarcă. Ar fi fost o lună, o viaţă, dar aici s-ar fi întors. Despre ceea ce o aştepta îşi imagina puţin. Ştia doar că toate acele poveşti, păstrate în ea, le va ţine pentru dânsa, pentru totdeauna.

Ştia că orice bărbat ar fi iubit, în el l-ar fi căutat pe Thomas. Şi ştia că nici un pământean n-ar fi ascuns în ea urma mării.

Celelalte nu însemnau nimic. Să-l inventezi – asta ar fi fost minunat.

<titlu>2. Părintele Pluche Rugăciune pentru cel ce s-a rătăcit, şi atunci să se spună rugăciunea întreagă pentru mine.

Stăpâne Bunule Doamne ai răbdare sunt din nou eu.

Deci, aici lucrurile merg bine, mai mult sau mai puţin, şi se aranjează, în practică, se găseşte apoi mereu modul modul de-a te descurca, mă înţelegeţi, în fine, problema nu-i aceasta.

Problema ar fi alta, dacă aveţi răbdare să ascultaţi să mă ascultaţi să.

Problema e acest drum frumos drum această cale ce aleargă şi se scurge şi curge dar nu aleargă dreaptă cum ar putea '

Şi nici măcar cotită cum ar şti nu.

Curios, se destramă.

Credeţi-mă

(o dată credeţi-mă voi pe mine)

Se destramă.

Trebuind să-mi revin trebuind, se-ndepărtează puţin pe-aici puţin pe dincolo cuprinsă de-o neaşteptată libertate.

Cine ştie.

Acum, nu pentru a-l nesocoti, aş vrea să-Ţi explic acest lucru, un lucru ce ţine de oameni şi nu de Dumnezeu, când drumul pe care-l ai în faţă se desface, se pierde, se îngustează, se întunecă, nu ştiu dacă reţii, e uşor să nu reţii, e ceva ce ţine, în general, de oameni, ca să se piardă.

Nu de Tine. Trebuie să ai răbdare şi să mă laşi să-Ţi explic. Treabă de o clipă, înainte de toate nu trebuie să Te abaţi de la faptul că, tehnic vorbind, nu poţi nega drumul, care fuge, alunecă pe sub roţile trăsurii, efectiv, voind să rămână la fapte, nu se desface de tot. Tehnic vorbind.

Continuă drept, fără ezitări, fără nici măcar o sfioasă răspântie, nimic. Drept ca un stâlp. Aşa-1

Văd eu. Dar problema, îngăduie-mi să Ţi-o spun, nu în asta constă. Nu de drumul acesta, alcătuit din pământ şi din praf şi din pietre, este vorba.

Drumul care ne interesează e altul. Şi aleargă, nu în afară, ci înăuntru. Aici, înăuntru. Nu ştiu Dacă reţii: drumul meu. Toţi au câte unul şi o ştii şi Tu, care între altele nu eşti străin de proiectul maşinăriei care suntem cu toţii, fiecare în felul său. Un drum înăuntru au toţi, ceea ce uşurează, mai mult, misiunea călătoriei noastre şi doar rareori o complică. Acum e unul din momentele acelea care o complică. Vrând să rezum, acela e drumul, cel dinăuntru, el e cel care se destramă, s-a destrămat, binecuvântat, el nu mai există.

Se-ntâmplă. Crede-mă. Şi nu-i ceva plăcut.

Nu.

Eu cred că a fost Doamne Bunule Dumnezeu, că a fost eu cred marea.

Marea amestecă valuri gânduri veliere mintea te minte pe negândite şi drumurile ce erau ieri nu mai sunt nimic.

Atât cât cred, eu cred că soluţia Ta cu potopul universal a fost de fapt una genială.

Deoarece dacă vrei să găseşti o pedeapsă Mă-ntreb dacă ceva mai bun se putea inventa care să-l lase pe un biet Hristos singur în mijlocul mării aceleia.

Nici măcar o plajă.

Nimic.

O stâncă.

O epavă bolnavă.

Nici măcar aceea.

Nici un semn ca să înţelegi în ce parte să te-ndrepţi ca să te duci să mori.

Atunci, vezi, Doamne Bunule Dumnezeu, marea e un soi de mic potop universal.

De cameră.

Staţi aici, plimbaţi-vă priviţi respiraţi conversaţi o spionaţi, de pe ţărm, se-nţelege, şi ea în acest timp vă ia gândurile de piatră care erau calea Certitudinea destinul Şi În schimb vă dăruieşte pânze ce-ţi unduie în cap asemeni dansului unei femei care te face să înnebuneşti.

Scuzaţi metafora.

Dar nu e uşor să explici cum e când nu mai ai răspunsuri furios să priveşti marea.

Aşa acum, vrând să rezum, problema e aceasta, că am atâtea drumuri înjur şi niciunul înăuntru, mai mult, pentru a fi precişi, niciunul înăuntru şi patru în jur. Patru. Primul: mă întorc la Elisewin şi rămân acolo, cu ea, cea care era şi prima raţiune, dacă vrem, al drumului meu. Al doilea: continuu tot aşa şi ajung la hanul Almayer, care nu-i un loc perfect sănătos, dată fiind apropierea periculoasă a mării, dar e şi un loc incredibil, atât e de frumos, liniştit, şi distrugător şi fatal. Al treilea:

Urmez drumul drept, nu o cotesc spre han şi mă-ntorc la baronul Carewall, care m-asteaptă, şi apoi, în definitiv, locuinţa mea şi locul meu sunt acolo. Erau, mai mult sau mai puţin. Al patrulea: las totul, îmi dezbrac veşmântul cel negru şi trist, aleg un alt drum, oricare, învăţ să muncesc, mă însor cu o femeie de spirit şi fără să fie frumoasă, fac câţiva copii, îmbătrânesc şi la sfârşit mor, iertat de Tine, senin şi obosit ca un creştin oarecare. Cum se vede, nu se poate spune că nu am idei clare, le am foarte clare, dar Numai până la un punct. Ştiu perfect care-i întrebarea. Şi răspunsul care-mi lipseşte. Aleargă trăsura asta şi nu ştiu încotro. Mă gândesc la răspuns şi mintea mea se întunecă.

Aşa acest întuneric îl prind şi-l pun în mâinile tale.

Şi îţi cer Doamne Bunule Dumnezeu să-l păstrezi doar un ceas să-l ţii în mână acel strop care-i destul i ca să topească negrul, > ca să topească răul lcare-mi provoacă-n ţeastă n întuneric t şi-n inimă negrul acela, ai vrea?

I Ai putea a! Numai F. Să te apleci să-l priveşti să-i surâzi să-l deschizi să-i răpeşti o lumină şi să-l laşi să cadă atât să-l găsesc e treaba mea apoi să văd unde este.

Un lucru de nimic pentru tine aşa de măreţ pentru mine.

Mă asculţi Stăpâne Bunule Dumnezeu?

Nu-i mult ce-ţi cer.

Nu-i o ofensă sperând că Tu.

Nu-i prostesc Amăgindu-mă cu.

Şi-apoi e doar o rugăciune, care-i un fel de a scrie despre parfumul aşteptării.

Scrie, Tu, unde vrei, cărarea pe care am pierdut-o.

Ajunge un semn, orice zgârietură uşoară pe sticla acestor ochi care privesc fără să vadă, eu voi vedea.

Scrie pe lume un singur cuvânt pentru mine, Îl Voi citi.

Desfălin o clipă din tăcerea aceasta, O voi simţi.

Nu-ţi fie teamă, Mie nu-mi este.

Să alunece mai departe rugăciunea mea cu puterea cuvintelor dincolo de colivia lumii până cine ştie unde.

Amin.

Rugăciune pentru cineva care şi-a pierdut calea si, prin urmare, să spună toată rugăciunea pentru mine.

Stăpâne Bunule Dumnezeu, ai răbdare sunt iarăşi eu.

Se stinge-ncet omul acesta, se stinge-ncet, ca şi cum ar vrea să guste să prefire sub degete ultima viaţă ce-o are.

Mor baronii aşa cum mor bărbaţii, acum se ştie.

Eu sunt aici, vădit fiind că-i locul meu, aici, Alături de el, baronul murind.

Vrea să audă despre fata lui care nu există, nu ştie unde-i, Vrea să ştie că e vie unde se află că în mare n-a pierit în mare s-a tămăduit.

Eu îi povestesc Şi el moare, Dar nu moare de tot când mori astfel.

Eu îi vorbesc de-aproape cam încet şi-i clar că locul meu era aici.

M-ai luat de pe un drum oarecare şi răbdător m-ai adus în ceasul acesta care avea nevoie de mine Şi eu cel pierdut în ceasul acesta m-am regăsit.

Nebunie-i să cred că m-ai ascultat în ziua aceea Într-adevăr.

Pe mine. ^

Unul se roagă să nu rămână singur unul se roagă să nu-şi trădeze aşteptarea, chiar dacă se visează că Dumnezeu că lui Dumnezeu îi place s-asculte.:;

Nu e nebunie?

M-ai ascultat.

M-ai izbăvit.

Sigur, dacă-mi pot îngădui, cu toată umilinţa, nu cred că a fost într-adevăr nevoie să se surpe drumul spre Quartel, un lucru, printre altele, istovitor, pentru oamenii locului, ar fi fost de-ajuns, probabil, ceva mai uşor, un semn mai discret, ştiu eu, ceva mai intim, între noi doi. Aşa cum, dacă pot să fac o mică obiecţie, scena cailor care se potcoveau pe drumul care mă ducea de la Elisewin, şi chiar nu era chip să-i facă să meargă

mai departe, era, tehnic, ceva deplin reuşit, dar în cele din urmă prea spectaculos, nu crezi? Aş fi înţeles şi cu mult mai puţin, se-ntâmplă uneori să faci prea mult sau greşesc? Oricum ar fi, sunt încă aici, să le povestesc celor de-acolo, o scenă ca asta nu se uită. În concluzie, cred că ar fi ajuns visul cu baronul care se ridica din pat şi striga: „Părinte Pluche! Părinte Pluche!”, un lucru bine făcut, în felul lui, nu lăsa loc îndoielii, şi, în fapt, în dimineaţa următoare eram aici călătorind spre Carewall, vezi că ajunge puţin, în fond. Nu. Ţi-o spun, deoarece, dacă trebuie să se întâmple din nou, să ştii cum să procedezi. Un Vis e un lucru care funcţionează. Dacă vrei un sfat, ăsta-i sistemul bun. Pentru a salva pe cineva, dacă e cazul. Un vis.

Aşa voi renunţa la veşmântul negru la haina tristă şi la colinele vesele coline în ochi şi în urmă.

În vecii vecilor ăsta mi-e locul.

Şi totul e mai simplu acum.

Acum simplu E

Totul.

Ce-mi rămâne de făcut voi şti să fac eu însumi.

Dacă îţi foloseşte la ceva.

Pluche, care îţi datorează viaţa ştii unde e.

Şi s-alunece mai departe rugăciunea aceasta cu puterea cuvintelor dincolo de colivia lumii până cine ştie unde.

Amin.

<titlu>3. Ann Deveria Dragă Andre, iubirea mea de o mie de ani, fetiţa care ţi-a înmânat această scrisoare se numeşte Dira. I-am spus să te facă s-o citeşti, de îndată ce vei sosi la han, înainte de a te lăsa să urci la mine. Până la ultimul rând. Nu încerca s-o minţi pe fetiţa aceea, pe ea n-o poţi minţi.

Aşază-te acum şi ascultă-mă.

Nu ştiu cum ai reuşit să mă găseşti. E un loc care aproape nu există. Dacă întrebi de hanul Almayer, lumea te priveşte surprinsă şi nu ştie.

Dacă soţul meu căuta un colţ de lume izolat, ca eu să mă vindec, l-a găsit. Dumnezeu ştie cum ai făcut chiar şi tu, ca să dai de el.

Am primit scrisorile tale şi nu mi-a fost uşor să le citesc. Se redeschid, dureroase, rănile trecutului. Dacă aş fi continuat şi aici să te doresc şi să te aştept, scrisorile ar fi fost o fericire. Dar acesta-i un loc straniu. Realitatea se înceţoşează şi totul devine

memorie. Până şi tu, puţin câte puţin, ai încetat să mai fii o dorinţă şi ai devenit o amintire. Mi-au ajuns epistolele tale ca mesaje supravieţuind unei lumi care nu mai există.

Eu te-am iubit, Andre, şi nu-mi închipui cum s-ar putea iubi mai mult. Aveam o viaţă care mă făcea fericită, şi am lăsat-o să se distrugă pentru a fi cu tine. Nu te-am iubit din plictiseală, sau din singurătate, sau din capriciu. Te-am iubit pentru că dorinţa de tine era mai puternică decât Orice fericire. Şi ştiam apoi că viaţa nu este destul de mare ca să ţină laolaltă tot ce reuşeşte să-şi imagineze dorinţa. Dar nu am încercat să mă opresc şi nici să te opresc. Ştiam că ar fi făcut-o ea. Şi a făcut-o. A explodat totul dintr-o dată.

Erau microbi peste tot şi tăiau ca nişte lame.

După aceea am sosit aici. Nici acesta nu-i un lucru uşor de explicat. Soţul meu se gândea la un loc unde să mă vindec. Dar a te vindeca e un cuvânt prea slab pentru ceea ce se întâmplă aici.

E simplu. E un loc unde trebuie să-ţi iei rămas-bun de la tine însuţi. Cel care eşti îţi alunecă printre mâini, treptat. Şi rămâi în urmă, pas cu pas, pe acest tărâm care nu cunoaşte timpul şi trăieşte o singură zi, mereu aceeaşi. Prezentul dispare şi tu devii memorie. Te strecori afară din toate, spaime, sentimente, dorinţe: le păstrezi, ca pe nişte haine uzate, în dulapul unei necunoscute înţelepciuni şi al unei păci nesperate. Reuşeşti să mă înţelegi? Reuşeşti să înţelegi că toate acestea sunt frumoase?

Crede-mă, nu e un mod, doar mai uşor, de a muri. Nu m-am simţit niciodată mai vie decât acum. Dar e altceva. Ceea ce sunt eu a trecut de-acum: şi aici, acum, trăieşte în mine ca un pas într-o urmă, ca un sunet într-un ecou, şi ca o enigmă în răspunsul ei. Nu moare, asta nu. Alunecă în altă parte a vieţii, cu o uşurinţă de dans.

E un mod de a pierde totul, pentru a regăsi totul.

Dacă reuşeşti să înţelegi toate acestea, mă vei crede când îţi spun că-mi este imposibil să mă gândesc la viitor. Viitorul e o idee care s-a desprins de mine. Nu-i important. Nu mai înseamnă nimic.

Nu mai am ochi să-l văd. Vorbeşti deseori despre el, în scrisorile tale. Eu obosesc să-mi amintesc ce vrea. Viitorul. Al meu e acum întreg aici şi Acum. A mea va fi liniştea unui timp

imobil, care va colecţiona clipe de aşezat una peste alta, ca şi cum ar fi una singură. De aici şi până la moartea mea va fi numai acea clipă şi gata.

Eu nu te voi urma, Andre. Nu vreau să-mi refac nici o viaţă, deoarece abia am învăţat să fiu adăpostul vieţii care mi-a aparţinut. Şi-mi place. Nu vreau alta. Înţeleg castelele tale îndepărtate şi înţeleg visele tale, proiectele tale. Dar nu mai există nici o cale care m-ar putea duce acolo. Şi n-o vei putea inventa tu, pentru mine, pe un pământ care nu există. Lartă-mă, iubirea mea, dar viitorul tău nu va fi al meu.

Se află un bărbat în acest han, care are un nume ridicol şi studiază unde se termină marea.

Zilele acestea, în vreme ce te aşteptam, i-am povestit despre noi şi cum mi-e frică de întoarcerea ta şi în acelaşi timp cum doresc să vii. E un om bun şi răbdător. M-a ascultat. Şi într-o zi mi-a zis: „Scrie-i”. El spune că a-i scrie cuiva e unicul mod de a-l aştepta fără să-i faci rău. Şi ţi-am scris. Tot ceea ce am înăuntrul meu am aşternut în această scrisoare. Spune omul cu nume caraghios că vei înţelege. Spune că vei citi şi apoi, ieşind pe plajă şi plimbându-te pe ţărmul mării, te vei gândi la toate şi vei înţelege. Va dura un ceas sau o zi, nu contează. Dar la sfârşit te vei întoarce la han. El spune că vei urca scările, vei deschide uşa mea şi fără să-mi spui nimic mă vei lua în braţe şi mă vei săruta.

Ştiu că pare prostesc. Mi-ar plăcea să fie aşa.

E un mod bun de a ne pierde, de a ne pierde unul în braţele celuilalt.

Nimeni nu-mi poate răpi amintirea de când, toată eu însămi, eram A ta, Ann <titlu>4. Plasson CATALOGUL PROVIZORIU DE OPERE PLASTICE ALE PICTORULUI MICHEL PLASSON AŞEZATE ÎN ORDINE CRONOLOGICĂ, ÎNCEPÂND DE LA ŞEDEREA ACESTUIA LA HANUL ALMAYER (LOCALITATEA QUARTEL) PÂNĂ LA MOARTEA SA.

Reprodus în vederea tipăririi afişelor de către profesorul Ismael Adelante Bartleboom, ţinând cont de propria experienţă personală şi de alte mărturii demne de luat în seamă.

Dedicat doamnei Ann Deveria

1. Ocean mare, ulei pe pânză, 15 x 21,6 cm.

Colecţia Bartleboom Descriere.

Complet alb.

2. Ocean mare, ulei pe pânză, 80 x 110,5 cm.
Col. Bartleboom Descriere.
Complet alb.
3. Ocean mare, acuarelă, 35 x 50,5 cm.
Col. Bartleboom Descriere.
Alb cu o vagă umbră ocru în partea superioară.
4. Ocean mare, ulei pe pânză, 44,2 x 100,8 cm.
Col. Bartleboom Descriere.
Complet alb, semnătura în roşu.
5. Ocean mare, desen, creion pe hârtie, 12 x 10 cm.
Col. Bartleboom Descriere.
Se recunosc două puncte în centrul hârtiei, foarte apropiate. Restul e alb. (Pe marginea dreaptă o pată: grăsime?)
6. Ocean mare, acuarelă, 31,2 x 26 cm.
Col. Bartleboom. În prezent, cu totul provizoriu, în custodia doamnei Maria Luigia Severina Hohenheith.
Descriere.
Complet alb.
Încredinţându-mi-o, autorul a spus textual:
Ceea ce am făcut mai bun până acum". Tonul era de profundă satisfacţie.
7. Ocean mare, ulei pe pânză, 120,4 x 80,5 cm.
Col. Bartleboom.
Descriere.
Se disting două pete de culoare: una ocru, în partea superioară a pânzei, iar alta neagră, în partea inferioară. Restul, alb. (Pe verso, o însemnare autografă: Furtună. Iar dedesubt:
Tatatum, tatatum, tatatum.)
8. Ocean mare, pastel pe hârtie, 19 x 31,2 cm.
Col. Bartleboom Descriere.
În centrul filei, uşor deplasată spre stânga, o mică velă albastră. Restul alb.
9. Ocean mare, ulei pe pânză, 340,8 x 220,5 cm.
Muzeul Districtual din Quartel. Numărul de catalog: 87
Descriere.
În dreapta, o stâncă întunecată apare din apă.
Valuri foarte înalte, spărgându-se de stânci, spumegă spectaculos, în furtună se zăresc două nave gata să se scufunde în mare. Patru şalupe stau înclinate pe marginea unui vârtej. Pe şalupe sunt îngrămădiţi naufragiaţii. Unii dintre aceştia, căzuţi în

mare, aproape se scufundă în abis. Dar marea e înaltă, mult mai înaltă spre orizont, acoperind vederea, şi, împotriva oricărei logici, pare să se înalţe de parcă toată lumea s-ar ridica, iar noi ne-am scufunda aici, unde ne găsim, în pântecele pământului, în vreme ce un val maiestuos, nesfârşit, se pregăteşte să ne acopere şi noaptea îngrozită se lasă peste acest monstru. (Atribuire îndoielnică. Aproape cu certitudine fals.)

10. Ocean mare, acuarelă, 20,8 x 16 cm.

Col. Bartleboom '...

Descriere.,'

Complet alb.

11. Ocean mare, ulei pe pânză, 66,7 x 81 cm.

Col. Bartleboom Descriere.

Complet alb. (Foarte deteriorat, probabil căzut în apă)

12. Portretul lui Ismael Adelante Ismael Bartleboom, creion pe hârtie, 41,5 x 41,5 cm.

Descriere.

Complet alB. În centru, cu caractere cursive, este scris: Bartleb.

13. Ocean mare, ulei pe pânză, 46,2 x 51,9 cm.

Col. Bartleboom Descriere.

Complet alB. În acest caz, însă, expresia trebuie înţeleasă în sens literal: pânza e complet acoperită de îngrosări ale penelului cu culoarea albă.

14. La hanul Almayer, ulei pe pânza, 50 x 42 cm.

Col. Bartleboom descriere Portretul unui înger în stil prerafaelit. Faţa e lipsită de trăsături. Aripile generează o semnificativă bogăţie cromatică. Fond auriu.

15. Ocean mare, acuarelă, 118 x 80,6 cm.

Col. Bartleboom Trei mici pete de culoare albastră, sus în stânga

(vele?). Restul alb. Pe verso, o însemnare autografă: Pijama şi pantofi.

W. Ocean mare, creion pe hârtie, 28 x 31,7 cm Col. Bartleboom Descriere.

Optsprezece vele, de diferite dimensiuni, răspândite fără vreo ordine anume, în colţul inferior stâng, o mică schiţă a unei nave cu trei catarge, fără îndoială executată de altă mână, poate de copil (Doi?).

17. Portretul doamnei Ann Deveriă, ulei pe pânză,

52,8 x 30 cm.

Col. Bartleboom Descriere.

O mână extrem de palidă de femeie, cu degetele miraculos de prelungi. Fond alb.

18, 19, 20, 21. Ocean mare, creion pe hârtie,

12 x 12 cm.

Col. Bartleboom Descriere.

Serie de patru schiţe, aparent absolut identice.

O simplă linie orizontală le străbate de la stânga la dreapta (sau, dacă vreţi, şi de la dreapta la stânga) la aproximativ jumătate din înălţime. Plasson afirma că în realitate este vorba de patru imagini profund diferite.

Susţinuse textual: „Sunt patru imagini profund diferite”. Părerea mea foarte personală este că avem acelaşi racursiu în diferite momente ale zilei. Când i-am comunicat autorului această opinie personală a mea, a găsit cu cale să-mi răspundă: „Credeţi T

22. (Fără titlu.) Creion pe hârtie, 20,8 x 13,5 cm.

Col. Bartleboom Descriere.

Un tânăr bărbat, pe ţărm, se apropie de mare ducând în braţe trupul unei femei goale. Pe cer, luna, în apă reflexe.

Această schiţă, multă vreme păstrată secretă, din voinţa autorului, azi a devenit publică, avându-se în vedere timpul scurs de la dramaticele întâmplări de care e legată.

23. Ocean mare., ulei pe pânză, 17,6 x 38,4 cm.

Col. Bartleboom Descriere.

O linie groasă roşu-închis taie pânza de la stânga la dreapta. Restul alb.

24. Ocean mare, ulei pe pânză, 127 x 108,6 cm.

Col. Bartleboom Descriere.

Complet alb. Este ultima lucrare realizată în timpul şederii la hanul Almayer, localitatea Quartel.

Autorul a dăruit-o hanului, exprimându-şi dorinţa ca ea să fie expusă pe un perete vizavi de mare.

Apoi, pe căi pe care nu am reuşit niciodată să le identific, lucrarea a ajuns în posesia mea. O păstrez, ţinând-o la dispoziţia oricui e în măsură să-i revendice proprietatea.

25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32 (Fără titlu) Uleiuri pe pânză, de dimensiuni diferite.

Muzeul din Saint Jacques de Grance Descriere.

Opt portrete de marinari, rezumând stilistic pictura de început a lui Plasson. Abatele Ferrand, care a avut amabilitatea să-mi semnaleze existenţa lor, afirmă că autorul le-a realizat gratuit, în semn de afecţiune pentru anumite persoane cu care a avut strânse relaţii de prietenie în timpul şederii sale la Saint Jacques. Acelaşi simpatic abate mi-a mărturisit că i-ar fi cerut pictorului să-i facă portretul, însă a primit un politicos, dar ferm, refuz.

Cuvintele rostite exact în acea împrejurare ar fi fost: JDin păcate, nu sunteţi marinar si, prin urmare, nu se vede marea pe chipul dumneavoastră. Ştiţi, acum ştiu să pictez doar marea, eu."

33. Ocean mare, ulei pe pânză (dimensiuni neconfirmate). (Pierdut.)

Descriere.

Complet alb. Şi aici e preţioasă mărturia abatelui Ferrand. El a avut francheţea de a admite că pânza, găsită la locuinţa pictorului, a doua zi după plecarea lui, era considerată, datorită unui inexplicabil echivoc, o pânză pur şi simplu şi nu o operă încheiată şi de o valoare semnificativă.

Ca atare, a fost luată de necunoscuţi, iar azi este de negăsit.

34, 35, 36 (Fără titlu), ulei pe pânză, 68,8 x 82 cm.

Muzeul Gallen-Martendorf, Helleborg.

Descriere.

Este vorba de trei copii îngrijite, aproape identice, după o pictură de Hans van Dyke, Portul Skalen. Muzeul Gallen-Martendorf le cataloghează ca opere ale aceluiaşi van Dyke, perpetuând astfel o regretabilă neînţelegere. Aşa cum

—am atenţionat de multe ori pe curatorul muzeului, prof. Broderfons, cele trei pânze nu numai că păstrează pe spate însemnarea clară „van Plasson", dar prezintă şi o particularitate care face evidentă paternitatea lui Plasson:

În toate trei, pictorul, portretizat la lucru pe dig, în stânga jos, are dinainte un şevalet cu o pânză complet albă. În originalul lui van Dyke, pânza este colorată uniform. Profesorul Broderfons, chiar admiţând corectitudinea observaţiilor mele, nu-i recunoaşte pânzei nici o semnificaţie particulară. Profesorul Broderfons este, de altfel, un cercetător incompetent şi un om absolut insuportabil.

37. Lacul Constanţa, acuarelă, 27 x 31,9 cm.

Col. Bartleboom Descriere.

Operă de factură îngrijită şi foarte elegantă, reprezentând celebrul lac Constanţa la apus. Culorile sunt calde şi estompate. Nu apar figuri umane.

Dar apa şi ţărmurile sunt redate cu mare poezie şi intensitate. Plasson mi-a trimis această pânză însoţită de un scurt bilet, al cărui text îl reproduc aici, integral: JE oboseala, prietene. Frumoasa oboseală. Adio."

38. Ocean mare, creion pe hârtie, 26 x 13,4 cm.

Col. Bartleboom.

Descriere.

E desenată, cu acurateţe şi precizie, mâna stângă a lui Plasson. Care, îmi revine obligaţia să notez, era stângaci.

39. Ocean mare, creion pe hârtie, 26 x 13,4 cm.

Col. Bartleboom Descriere.

Mâna stângă a lui Plasson. Fără umbre.

40. Ocean mare, creion pe hârtie, 26 x 13,4 cm.

Col. Bartleboom Descriere.

Mâna stângă a lui Plasson. Trăsături puţine, abia schiţate.

41. Ocean mare, creion pe hârtie, 26 x 13,4 cm.

Col. Bartleboom Descriere.

Mâna stângă a lui Plasson. Trei linii şi uşoară umbrire.

Notă. Acest desen mi-a fost dăruit, împreună cu celelalte trei dinainte, de doctorul Monnier, medicul care s-a ocupat de Plasson în timpul scurtei şi dureroasei sale boli de la sfârşit (pneumonie).

Conform mărturiei lui, de care nu am motiv să mă îndoiesc, acestea sunt ultimele patru lucrări cărora li s-a consacrat Plasson, deja ţintuit la pat şi, pe zi ce trecea, tot mai slăbit. Tot după aceeaşi mărturie, Plasson a murit senin, în deplină solitudine şi cu sufletul împăcat. Cu puţine minute înainte de a sfârşi, a rostit frazele următoare: JVu-i o chestiune ce ţine de culori, ci de muzică, înţelegeţi? Am investit atâta timp, dar acum" (stop).

Era un om generos şi desigur dotat cu un enorm talent artistic. Era prietenul meu. Îl iubeam.

Acum se odihneşte, din voinţa sa explicită, în cimitirul din Quartel. Pe mormântul său se află o simplă piatră. Complet albă.

<titlu>5. Bartleboom Se petrecu aşa. Era la băi Bartleboom, la băile de la Bad Hollen, orăşel îngheţat, dacă înţelegeţi ce vreau să spun. Mergea din pricina anumitor tulburări care-l chinuiau, ceva ce ţinea de prostată, o treabă supărătoare, plicticoasă. Când te apucă în partea aceea e o adevărată plictiseală întotdeauna, chiar dacă nu-i vorba de ceva grav, dar trebuie să fii atent, ţi se cere să faci o mie de lucruri ridicole, umilitoare. Bartleboom, de pildă, mergea la băile de la Bad Hollen, orăşel, printre altele, îngheţat.

Dar oricum.

Era acolo Bartleboom, cu logodnica, Măria Luigia Severina Hohenheith, o femeie frumoasă, fără îndoială, dar în genul scenă de operă, dacă înţelegeţi ce vreau să spun. Puţină faţadă, îţi venea să te învârti în jurul ei, ca să vezi dacă există ceva în spatele machiajului şi a vorbelor mari şi a celorlalte. Nu o făceai, dar aveai chef s-o faci. Bartleboom, spre a respecta adevărul, nu se logodise cu mare entuziasm, dimpotrivă. Asta trebuie spus. Se ocupase de toate una dintre mătuşi, Matilde. Se înţelege că pe atunci era aproape înconjurat de mătuşi, şi, s-o spunem, depindea de ele, economic vreau să zic, el nu avea un sfanţ. Erau mătuşile cele care-l finanţau.

Asta era consecinţa consacrării sale, pasionate şi Totale, ştiinţei, care lega viaţa lui Bartleboom de acea ambiţioasă Enciclopedie a limitelor etcetera, operă capitală şi meritorie, care însă îl împiedica, evident, să se ţină de îndatoririle lui profesionale, făcându-l să-i cedeze, în fiecare an, postul său de profesor şi respectivul salariu, unui suplinitor provizoriu, care, în cazul în speţă, cu toţi cei şaptesprezece ani pe care mergeam, am fost eu. De aici, înţelegeţi, recunoştinţa mea faţă de el şi admiraţia pentru opera lui. De la sine înţeles. Sunt lucruri pe care un om de onoare nu le uită.

Dar oricum.

Făcuse totul mătuşa Matilde şi Bartleboom nu putuse să se opună cine ştie cât. Se logodise.

Nu-i căzuse prea bine, totuşi. Pierduse puţin din strălucirea aceea… Sufletul i se înceţoşase, dacă înţelegeţi ce vreau să spun. Era ca şi cum ar fi aşteptat altceva, cu totul diferit. Nu era pregătit pentru normalitatea aceea. Ţintea mai sus, nimic mai mult. Apoi, într-o zi, aici, la Bad Hollen, el cu

logodnica şi cu prostata, se duse la o recepţie, ceva elegant, numai şampanie şi muzică veselă.

Vals. Şi-aici o întâlni pe acea Anna Ancher. Era o femeie deosebită ea. Picta. Şi încă bine, se spunea. Cu totul altceva decât Măria Luigia Severina, să se înţeleagă. Ea a fost aceea care

—a oprit în cancanul sărbătorii.

— Iertaţi-mă… Dumneavoastră sunteţi profesorul Bartleboom, nu-i aşa?

— Da.

— Sunt o prietenă a lui Michel Plasson.

Reieşea că-i scrisese de mii de ori pictorul, vorbindu-i despre Bartleboom şi despre atâtea lucruri, în special despre acea Enciclopedie a Limitelor etcetera, o poveste care, în ce o priveşte, chiar o impresionase.

— Aş fi încântată să văd într-o zi opera dumneavoastră.

Spuse exact aşa: încântată. O spuse înclinând uşor căpşorul într-o parte şi îndepărtându-şi de pe ochi o şuviţă de păr negru ca pana corbului.

Un lucru de maestră. Pentru Bartleboom a fost ca şi cum i-ar fi turnat direct în sânge fraza aceea.

Ca să zicem aşa, i-a reverberat până înăuntrul pantalonilor. Bâlbâi ceva şi de acum încolo nu făcu decât să transpire. Transpira nebuneşte, el, când era cazul. Nu conta temperatura. Se întâmpla de la sine.

Măcar de s-ar fi oprit aici povestea, dar în ziua următoare, în vreme ce se plimba, singur, reamintindu-şi fraza şi toate celelalte, Bartleboom văzu trecând o trăsură, una dintre cele frumoase, cu bagaje şi cutii de pălării deasupra. Se îndrepta spre ieşirea din oraş. Şi înăuntru, o văzu prea bine, era Anna Ancher. Chiar ea. Cu părul negru.

Căpşorul. Era totul. Şi reverberaţia în pantaloni era aceeaşi din ziua precedentă. Bartleboom înţelese. Orice s-ar spune, era un bărbat care, dacă era cazul, ştia să ia decizii, fără glumă, când era nevoie nu dădea înapoi. Aşa că se întoarse acasă, îşi făcu bagajele şi, gata de plecare, se prezentă la logodnică, Măria Luigia Severina. Se agita cu perii, panglici, colane.

— Măria Luigia…

— Te rog, Ismael, sunt deja în întârziere…

— Măria Luigia, vreau să te informez că nu mai eşti logoditǎ.

— De acord, Ismael, vorbim mai târziu.

— Şi în consecinţă nici eu nu mai sunt logodit.

— Evident, Ismael.

— Atunci, adio.

Ceea ce era uluitor, la femeia aceea, era încetineala timpilor ei de reacţie. Am vorbit de mai multe ori cu Bartleboom despre situaţia aceea, el era absolut fascinat de fenomen, l-a şi studiat, ca să spunem aşa, sfârşind prin a dobândi o competenţă aproape ştiinţifică şi completă, în împrejurarea respectivă, ştia că timpul aflat la dispoziţia lui, pentru a dispărea nepedepsit din casa aceea, oscila între douăzeci şi două şi douăzeci şi şase de secunde. Socotise că i-ar fi fost suficient să ajungă la trăsură. De fapt, a fost exact timpul până să se aşeze în trăsură şi cristalinul aer matinal de la Bad Hallen a fost cutremurat de un urlet inuman

— BAAAAAARTLEBOOM!

Ce voce la femeia aceea! Şi după câţiva ani, la Bad Hollen, povesteau că a fost ca şi cum cineva, din clopotniţă, ar fi lăsat să cadă un pian chiar peste un depozit de candelabre de cristal.

Se informase Bartleboom: Ancherii stăteau la Hollenberg, la cincizeci şi patru de kilometri nord de Bad Hollen. Porni la drum. Avea cu el hainele pentru marile ocazii. Şi pălăria era cea de sărbătoare. Transpira, da, dar în limita decenţei comune. Trăsura alerga fără probleme de-a lungul drumului printre coline. Totul părea să meargă în modul cel mai potrivit.

Asupra cuvintelor ce urma să i le spună Annei Ancher, când ea i-ar fi apărut dinainte, Bartleboom avea idei clare:

— Domnişoară, vă aşteptam. V-am aşteptat ani de zile.

Şi, pac, i-ar fi întins caseta de mahon cu toate scrisorile, sute de scrisori, un lucru la care rămâi interzis, de uluire şi de duioşie. Era un plan bun, nimic de zis. Bartleboom îl răsuci în minte tot drumul şi asta te face să reflectezi la complexitatea minţii marilor bărbaţi dedicaţi studiului şi gândirii – ceea ce profesorul Bartleboom era în afara oricărei îndoieli – la care facultatea sublimă de a se concentra asupra unei idei, cu enormă acuitate şi profunzime, aduce cu sine incertul corolar de a repune în mişcare instantaneu, şi într-un mod absolut complet, toate celelalte idei limitrofe, înrudite şi coincidente. Capete

nebune, în rezumat. Aşa, de pildă, Bartleboom îşi petrecu tot drumul verificând inatacabila exactitate logică a planului său, dar numai la şapte kilometri de Hollenberg şi, mai precis, între satele Alzen şi Balzen, îşi aminti de caseta aceea de mahon şi deci de scrisorile, de sutele de scrisori, pe care nu le mai avea.

Sunt lovituri, acestea. Dacă înţelegeţi ce vreau să spun. De fapt, caseta cu scrisori, Bartleboom i-o dăduse Măriei Luigia Severina în ziua logodnei.

Nu chiar convins, îi adusese totul, cu o anumită solemnitate, adresându-i-se:

— Eu v-am aşteptat. V-am aşteptat ani de zile.

După cele zece, douăsprezece secunde de obişnuit impas, Măria Luigia Severina îşi dădu ochii peste cap, îşi lungi gâtul şi, neîncrezătoare, rosti un singur cuvânt elementar:

— Mie?

„Mie?” nu era, propriu-zis, răspunsul la care Bartleboom visase, de-a lungul anilor, în vreme ce scria epistolele şi trăia singur, descurcându-se cum Putea. De aceea, este de la sine înţeles că rămăsese cam dezamăgit, în acea împrejurare, se înţelege.

Ceea ce explică de ce, mai târziu, în chestiunea „scrisorilor” nu mai revenise, limitându-se să verifice dacă era întotdeauna acolo caseta de mahon, la Măria Luigia, şi numai Dumnezeu ştia dacă o deschisese vreodată cineva. Se întâmplă.

Unul îşi face vise, e treaba lui, intimă, apoi viaţa nu înseamnă joacă şi te descurajează, o clipă, o frază, şi totul se destramă. Se întâmplă. Să trăieşti nu înseamnă pentru altcineva decât o iscusinţă nefericită. E rândul resemnării. Nu are recunoştinţă viaţa, dacă înţelegeţi ce vreau să spun.

Recunoştinţă.

Dar oricum…

Acum problema era că avea nevoie de casetă şi totuşi ea se afla în cel mai rău loc cu putinţă, undeva în casa Măriei Luigia. Bartleboom coborî din trăsură la Balzen, cu cinci kilometri înainte de Hollenberg, îşi petrecu noaptea la han şi în dimineaţa următoare luă trăsura în sens invers, pentru a se întoarce la Bad Hollen. Începuse odiseea sa. O adevărată odisee, dacă mă credeţi.

Cu Măria Luigia întrebuinţa obişnuita tehnică, nu-şi permitea să greşească. Intră fără să se anunţe în camera unde ea zăcea, la pat, să-şi refacă nervii, şi, fără introducere, îi spuse:

— Dragă, am venit să-mi iau scrisorile.

— Sunt pe birou, iubire, îi răspunse ea cu o anumită drăgălăşenie. Apoi, după exact douăzeci de secunde, izbucni într-un plâns sufocat şi leşină. Bartleboom, se înţelege, şi dispăruse.

Luă iarăşi trăsura, de astă dată în direcţia Hollenberg, şi în seara zilei următoare se prezentă la locuinţa Ancher. Îl însoţiră în salon şi Puţin a lipsit să nu cadă jos uluit. Era la pian domnişoara şi cânta, cu căpşorul, părul ca pana corbului şi toate celelalte, cântând ca un înger.

Singură, acolo, ea şi pianul. Să nu-ţi vină să crezi.

Bartleboom rămase împietrit, cu caseta lui de mahon în mână, în pragul salonului, topit de tot.

Nu reuşea nici măcar să transpire. Contempla şi atât.

Când melodia se sfârşi, domnişoara îşi întoarse privirea spre el. Cu desăvârşire extaziat, el traversă salonul, ajunse în faţa ei, puse caseta de mahon pe pian şi spuse:

— Domnişoară Anna, eu vă aşteptam. V-am aşteptat ani de zile.

Şi de data aceasta răspunsul fu singular:

— Eu nu sunt Anna.

— Poftim?

— Mă numesc Elisabeta. Anna e sora mea.

Gemene, dacă înţelegeţi ce vreau să spun.

Două picături de apă.

— Sora mea se află la Bad Hollen, la băi.

Cam la cincizeci de kilometri de aici.

— Da, cunosc drumul, mulţumesc.

Ce lovitură! Nimic de zis. Adevărată lovitură.

Din fericire, Bartleboom avea resurse, avea forţe sufleteşti de cheltuit în pieptul său. Îşi reluă călătoria, cu destinaţia Bad Hollen. Dacă acolo se afla Anna Ancher, acolo trebuia să meargă.

Simplu. Mai mult sau mai puţin pe la jumătatea drumului i se păru ceva mai puţin simplu. Nu-şi putea scoate din minte muzica aceea. Şi pianul, mâinile pe claviatură, căpşorul cu părul

ca pana corbului, apariţia aceea, într-un cuvânt. O treabă parcă organizată de diavol, atât era de perfectă.

Sau de destin, îşi spuse Bartleboom. Începu să Se chinuiască profesorul cu povestea gemenelor, pictoriţa şi pianista, nu mai pricepea, e de înţeles.

Cu cât trecea timpul, înţelegea tot mai puţin. Se putea spune că la fiecare kilometru de drum înţelegea cu un kilometru mai puţin. La sfârşit, decise că se impunea o pauză de reflecţie. Coborî la Pozei, cu şase kilometri înainte de Bad Hollen.

Aici îşi petrecu noaptea. Ziua următoare luă trăsura spre Hollenberg: se hotărâse pentru pianistă. Mai fascinantă, se gândise, îşi schimbă ideea la kilometrul douăzeci şi doi: exact la Bazei, unde coborî şi înnopta, îşi reluă drumul dimineaţa devreme cu trăsura de Bad Hollen – intim logodit deja cu Anna Ancher, pictoriţa – ca să se oprească la Suzer, un mic sat la doi kilometri de Pozei, unde se lămuri definitiv, că, din punct de vedere al caracterului, era făcut mai mult pentru Elisabeta, pianista, în zilele următoare schimbările lui oscilante îl duseră iar la Alzen, apoi la Tozer, de aici la Balzen, apoi înapoi până la Fazei, şi de-aici, în ordine, la Palzen, Rulzen, Alzen

(pentru a treia oară) şi Colzen. Lumea din regiune îşi întărise convingerea că era un inspector din vreun minister. Se purtau cu toţii foarte frumos.

La Alzen, la a treia trecere, găsi chiar un comitet al orăşelului care-l aştepta. Nu-i dădu mare importanţă. Era un om simplu Bartleboom, un om dintr-o bucată. Şi drept, într-adevăr.

Dar oricum.

Nu putea să se desfăşoare la infinit povestea asta. Chiar dacă locuitorii orăşelului se arătau amabili. Mai devreme sau mai târziu trebuia să se isprăvească. Pricepu Bartleboom. Şi după douăsprezece zile de pasionată oscilaţie îşi îmbrăcă hainele potrivite şi se îndreptă hotărât spre Bad Hollen. Se decisese: va trăi alături de o pictoriţă.

Sosi în seara unei zile de sărbătoare. Anna Ancher nu era acasă. Se va întoarce în curând. Aştept, spuse, şi luă loc în salonaş. Aici îi veni brusc în minte, fulminantă, o imagine elementară şi ruinătoare: caseta lui lustruită de mahon, aşezată pe pianul din casa Ancher. O uitase acolo. Sunt lucruri greu de înţeles, pentru lumea obişnuită, pentru mine, de pildă, deoarece există un mister al minţilor superioare, numai al lor, asociaţii de

geniu, capabil de acrobaţii măreţe şi de figuri colosale, uneori. El, Bartleboom, era din specia aceea. Figuri colosale, uneori. Nu se tulbură, în orice caz. Se ridică şi informându-i că se va întoarce mai târziu, se adăposti într-un hotel mic din afara oraşului, în ziua următoare luă trăsura spre Hollenberg.

Începu să se obişnuiască cu drumul acela, în care devenea, să spunem aşa, un veritabil expert. Dacă ar fi existat vreodată vreo catedră universitară de studii asupra drumului respectiv, puteai jura că era domeniul lui, asigurat.

La Hollenberg, lucrurile au mers ca pe roate.

Caseta era, într-adevăr, acolo.

— Aş fi vrut să v-o trimit, dar nu aveam nici o idee unde să vă găsesc, îi spuse Elisabeta Ancher, cu o voce care l-ar fi sedus şi pe un surd.

Bartleboom ezită o clipă, apoi îşi reveni:

— Nu are importanţă, e foarte bine aşa.

Îi sărută mâna şi se retrase. Nu închise ochii toată noaptea şi dimineaţa se prezentă punctual la prima trăsură spre Bad Hollen. O călătorie frumoasă. La fiecare oprire, numai salutări şi serbări.

Se legase lumea de el, aşa sunt oamenii în părţile acelea, lume sociabilă, nu-ţi pune prea multe întrebări, ci sufletul în palmă, într-adevăr. Locul e de O urâţenie care te îngheaţă, asta trebuie spus, dar lumea e rafinată, oameni din alte timpuri.

Dar, oricum.

Cu voia lui Dumnezeu, Bartleboom sosi la Bad Hollen cu caseta sa de mahon, cu scrisorile şi toate celelalte. Se întoarse la casa Annei Ancher şi se anunţă. Pictoriţa lucra la o natură moartă, mere, pere, fazani, lucruri de felul acesta, se înţelege, o natură moartă, întocmai, îşi ţinea căpşorul uşor aplecat într-o parte. Părul ca pana corbului îi încadra chipul, care era aşa de plăcut.

Dacă ar mai fi fost şi un pian, n-ar mai fi avut nici o îndoială că este cealaltă, cea din Hollenberg.

În schimb, era ea, cea din Bad Hollen. Două picături de apă, zic eu. Ce minune reuşeşte să facă natura, când o face cu zel! Să nu-ţi vină să crezi, într-adevăr.

— Profesore Bartleboom, ce surpriză! Ciripi ea.

— Bună ziua, domnişoară Ancher, răspunse el, adăugând repede:

— Anna Ancher, nu-i aşa?

— Da, de ce?

Voia să fie sigur profesorul. Nu se ştie niciodată.

— Ce v-a adus până aici, ca să mă faceţi fericită cu vizita dumneavoastră?

— Aceasta, răspunse serios Bartleboom, punându-i înainte caseta de mahon şi deschizând-o sub ochii ei.

— Eu vă aşteptam, Anna.

V-am aşteptat ani de zile.

Pictoriţa îşi întinse mâna şi închise dintr-o dată caseta.

— Înainte să continuăm conversaţia, ar fi bine să vă informez despre un lucru, profesore Bartleboom.

— Orice vrei, adorata mea.

— Sunt logodită.

— Ei, nu?

— M-am logodit acum şase zile cu sublocotenentul Gallega.

— Excelentă alegere.

— Mulţumesc.

Bartleboom se-ntoarse în minte acum şase zile. Era ziua în care, ajuns la Rulzen, se oprise la Colzen, ca să plece apoi la Alzen. În mijlocul tribulaţiilor sale, într-un cuvânt. Şase zile. Şase zile nenorocite, în paranteză fie spus, acel Gallega era un adevărat parazit, dacă înţelegeţi ce vreau să spun, o făptură insignifiantă şi într-un fel chiar nocivă. O pedeapsă. Pur şi simplu. O belea.

— Acum doriţi să mai continuăm?

— Cred că nu mai este cazul, răspunse Bartleboom, recăpătându-şi caseta de mahon.

Pe drumul care-l ducea la hotelul lui, profesorul încerca să analizeze la rece situaţia şi ajunse la concluzia că erau două cazuri (împrejurare, vom nota, care revine cu o anume frecvenţă, cazurile fiind, în general, două, şi rareori, trei): sau era doar un neplăcut impediment, şi atunci ceea ce trebuia să facă era să-l provoace la duel pe sus-numitul sublocotenent Gallega, eliminându-l din joc. Sau era un semn clar al destinului, al unui destin măreţ, şi-atunci ceea ce trebuia să facă era să se întoarcă la Hollenberg cât mai repede şi să se însoare cu Elisabeta Ancher, neuitata pianistă.

Spus lapidar, Bartleboom ura duelurile. Chiar nu le suporta.

„Fazani morţi…”, reflectă cu un anumit dezgust. Şi se hotărî să plece. Aşezat pe locul său, în prima trăsură de dimineaţă, urmă încă o dată drumul spre Hollenberg. Era într-o stare Sufletească senină şi culese, cu binevoitoare simpatie, manifestările de veselă afecţiune, pe care încet, încet, i le aduceau tribut mulţimea din satele Pozei, Colzen, Tozer, Rulzen, Palzen, Alzen, Balzen şi Fazei. Lume simpatică, cum am zis. Spre seară, se prezentă îmbrăcat la patru ace şi cu caseta de mahon în mână, la casa Ancher.

— Domnişoara Elisabeta, vă rog, îi spuse cu o anumită solemnitate servitorului care-i deschise uşa.

— Nu-i aici, domnule, a plecat în această dimineaţă la Bad Hollen.

Să nu-ţi vină să crezi.

Un om cu o altă pregătire morală şi culturală s-ar fi întors cel puţin pe urmele propriilor săi paşi şi ar fi luat prima trăsură spre Bad Hollen.

Un om de mai mică forţă psihică şi nervoasă poate s-ar fi lăsat copleşit de cele mai vulgare expresii, de un disconfort definitiv şi fără leac.

Dar Bartleboom era un om cinstit şi drept, dintre cei care au un anumit stil când e vorba să înghită toanele destinului.

Bartleboom începu să râdă.

Dar să râzi de boacăna ta, până să plesneşti, să te frângi în două de râs, nu era chip să-1

Opreşti, râdea cu lacrimi şi totul era un spectacol, o cascadă de râs năucitoare, oceanică, apocaliptică, un râs care nu se mai isprăvea. Servitorii din casa Ancher nu mai ştiau ce să facă, nu era chip să-l facă să înceteze, nici cu binele nici cu răul, continua să crape de râs, era un lucru jenant şi contagios, pe deasupra, se ştie, începe unul şi toţi îl urmează, e legea jocului, e ca o boală molipsitoare, ai vrea să încerci să rămâi serios, dar nu reuşeşti, e inexorabil, n-ai ce să faci, cădeau Unul după altul servitorii, chiar dacă nu aveau motiv de râs, dimpotrivă, ca să fim exacţi, ar fi avut de ce să se îngrijoreze, din pricina acelei situaţii penibile, dacă nu chiar dramatice, dar se prăbuşeau unul după altul, râzând ca nebunii, o făceau pe furiş, dacă înţelegeţi ce vreau să spun, râdeau pe furiş, dacă nu erai atent, în sfârşit,

îl conduseră la un pat. Râdea şi din poziţie orizontală, oricum, şi cu ce entuziasm, cu ce generozitate, un miracol, într-adevăr, între lacrimi cu sughiţuri şi sufocări, dar de neoprit, miraculos, într-adevăr. O oră şi jumătate după aceea, era încă acolo, râzând. Şi nu încetase o clipă. Servitorii erau de-acum la limită, alergau afară din casă, ca să nu-i mai audă hohotul vesel şi contagios, încercau să fugă, aveau stomacul întors pe dos de râs, din cauza hohotului uriaş, încercau să se salveze, e lesne de înţeles, acum era o chestiune de viaţă şi de moarte. De necrezut!

Apoi, la un moment dat, Bartleboom, fără preaviz, înţepeni, ca o maşinărie oprită, deveni pe neaşteptate serios, privi în jur şi fixându-l pe servitorul cel mai apropiat, îi vorbi foarte serios:

— Aţi văzut o casetă de mahon?

Nu-i venea să-şi creadă ochilor, omului aceluia, că el poate fi util, că totul se terminase:

— Lat-o, domnule.

— Ei, v-o dăruiesc, spuse Bartleboom, şi se apucă iar să râdă, ca un nebun, ca şi cum ar fi zis cine ştie ce glumă nemaipomenită, cea mai bună glumă din viaţa lui, una enormă, ca să spunem aşa, o glumă uriaşă. De atunci încolo nu mai încetă.

Noaptea o petrecură toată râzând, în afara servitorilor din casa Ancher, care acum circulau cu Bumbac în urechi, era un lucru supărător pentru tot orăşelul, blândul Hollenberg, pentru că hohotele lui Bartleboom, se înţelege, depăşeau pragul propriu-zis al casei şi se revărsau în jur, încât erau o plăcere în liniştea, nocturnă. De dormit nici nu putea fi vorba. Era prea mult să reuşeşti să rămâi serios. Şi în primul moment, luând în consideraţie iritarea cauzată de gălăgia aceea supărătoare, reuşeai să rămâi serios, dar, nu peste mult, bunul simţ se năruia, şi începea să se răspândească morbul râsului vesel, de nereţinut, devorându-i pe toţi, fără alegere, bărbaţi şi femei, ca să nu-i mai pomenim pe copii, într-adevăr, chiar pe toţi. Ca o epidemie. Existau case în care nu se râdea de luni, nici măcar nu-şi mai aminteau ce însemna să râzi. Lume cufundată în propriile-i ranchiune şi nenorociri. Fără luxul unui zâmbet de luni de zile. Iar în noaptea aceea, la râs, cu toţii, de se zguduiau măruntaiele, un lucru nemaivăzut, se străduiau să se

recunoască între ei, le căzuseră măştile de pe veşnicele lor chipuri şi răbufnise pe faţă hohotul. O revelaţie. Regăsiseră gustul vieţii, vedeai reaprinzându-se, una după alta, luminile în orăşel, auzeai casele prăvălindu-se de atâta râs, fără să fie nimic de râs, dar aşa, printr-un miracol, ca şi cum s-ar fi revărsat, chiar în noaptea aceea, butoiul răbdării colective şi unanime şi, ca leac împotriva oricărei mizerii, oraşul întreg ar fi fost inundat de sacrosancte fluvii de hohote. Un concert care te ungea la inimă. O minunăţie. El, Bartleboom, dirija corul. Era ceasul său, să zicem. Şi el dirija ca un maestru. O noapte memorabilă, vă spun. Întrebaţi numai. Ticălos cine nu vă va spune că a fost o noapte memorabilă.

Dar, oricum.

La primele luciri ale dimineţii se potoli.

Bartleboom, zic. Şi apoi, treptat, treptat, tot orăşelul, încetară să mai râdă, puţin câte puţin, apoi definitiv. Cum venise, aşa se şi dusese.

Bartleboom ceru de mâncare. Fapta, se înţelege, îi provocase o foame grozavă, nu-i un fleac să râzi atâta timp şi cu atâta entuziasm. Cât despre sănătate, însă, avea aerul că avea şi de vânzare.

— Niciodată nu m-am simţit mai bine, confirmă el în faţa delegaţiei cetăţenilor, care, oarecum recunoscători şi, oricum, curioşi, veniră să se intereseze de starea lui. Îşi făcuse noi prieteni, practic, Bartleboom. Hotărât, în ţinutul acela îi era menit să lege prietenii cu lumea, îi mergea pe dos cu femeile, e drept, dar cât despre lume, părea născut pentru ţinutul acela, într-adevăr. Oricum, se ridică, îi salută pe toţi şi se pregăti să-şi reia călătoria. Avea o idee precisă, referitor la ea.

— Care-i drumul spre capitală?

— Trebuie să vă întoarceţi la Bad Hollen, domnule, şi de aici să luaţi…

— Nici nu poate fi vorba, şi se îndreptă în direcţia opusă, în caleaşca unui vecin, cineva care era fierar, un talent în domeniul său, un adevărat talent, îşi petrecuse noaptea prăpădându-se de râs. În concluzie, avea o datorie de recunoştinţă, să zicem, închise atelierul, în ziua aceea, şi-l duse departe pe Bartleboom din locurile respective şi de amintirile acelea, şi de toate, la naiba, nu se va mai întoarce profesorul,

niciodată, povestea se sfârşise, bună sau rea, cum fusese, se sfârşise, odată pentru totdeauna, pentru Dumnezeu. Sfârşită.

Aşa.

Apoi n-a mai încercat Bartleboom. Să se însoare. Spunea că-i trecuse vremea şi să nu se mai vorbească despre asta. Eu cred că suferise puţin din cauza poveştii, dar nu ţi-o lua în nume de rău, nu era tipul, mâhnirile şi le ţinea pentru sine şi ştia să treacă peste ele. Era unul din cei care, oricum, îşi fac o idee veselă despre viaţă.

Un om împăcat, dacă ştiţi ce vreau să spun. În cei şapte ani cât a locuit aici, dedesubt, a fost întotdeauna o bucurie să-l avem aici, sub noi, şi de multe ori în casa noastră, de parcă ar fi făcut parte din familie, şi într-un anumit sens, chiar era din familie, într-adevăr. Între altele, ar fi putut locui, foarte bine, în alte cartiere, el, cu toţi banii săi, care-i soseau în ultima vreme, moştenirea, pentru a ne înţelege, de la mătuşile care dădeau în primire, una după alta, ca merele coapte, odihnească-se în pace, o întreagă procesiune de notari, un testament după altul, şi toate, vrând-nevrând, aduceau lichidităţi în buzunarele lui Bartleboom. În fine, putea să locuiască în cu totul altă parte. Dar el rămase aici. Spunea că se simţea bine în cartier. Ştia să aprecieze, să zicem aşa. Se vede omul şi din lucruri ca acestea.

La Enciclopedia limitelor etcetera a lui a continuat să lucreze până la sfârşit. Acum începuse să o rescrie. Declara că ştiinţa făcea paşi uriaşi, că, în fine, nu se va termina niciodată să actualizeze, să specifice, să corecteze, să finiseze, îl fascina ideea că o Enciclopedie a limitelor ajunsese o carte care nu se mai isprăvea vreodată. O carte infinită. Era o mare absurditate, dacă te gândeşti, şi el râdea de asta, îmi explica şi răsexplica, mirat, chiar amuzat. Altul cel puţin ar fi suferit.

Dar el, cum spun, nu era croit pentru anumite suferinţe. Le lua uşor.

Se înţelege de la sine că şi moartea o luă în felul lui. Fără atâta spectacol, încet. Se aşeză în pat într-o zi, nu se simţea bine, şi în săptămâna următoare totul se sfârşise. Nici măcar nu se ştia bine dacă suferise sau nu în acele zile, eu îl întrebam, dar pentru el era important să nu ne întristăm, toţi câţi eram, pentru povestea aceea neînsemnată, îl mâhnea să deranjeze. Doar o singură dată îmi ceru, rugându-mă, să-i atârn unul dintre

tablourile prietenului său pictorul, iar tabloul să fie chiar în faţa patului. Şi aceea era o poveste incredibilă, colecţia lui Plasson.

Toate tablourile albe, dacă mă credeţi. Dar ţinea la ele foarte mult. Chiar şi acela pe care i l-am atârnat atunci era alb, în totalitate alb, el îl alese dintre toate, şi eu i l-am pus acolo, ca să-l poată vedea bine, din pat. Era alb, vă jur. Dar el îl privea şi iar îl privea rotindu-şi ochii, ca să spunem aşa.

— Marea… Spunea încet.

A murit spre dimineaţă. A închis ochii şi nu-i mai deschise niciodată. Simplu.

Nu ştiu. Există oameni care mor, şi, cu tot respectul, nu se pierde nimic. Dar el era unul dintre aceia pe care îi simţi mai tare după ce nu mai sunt. Ca şi cum lumea întreagă ar fi devenit, de la o zi la alta, ceva mai grea. Te convingi că planeta întreagă şi toate celelalte rămân la suprafaţă doar pentru că există atâţia Bartleboom, în jur, care se străduiesc s-o susţină. Cu uşurinţa aceea a lor.

Fără să aibă o înfăţişare de eroi, duc greul. Sunt plămădiţi aşa. El, Bartleboom, era plămădit aşa.

S-o zicem: era în stare să te ia de braţ pe stradă, într-o bună zi, şi să-ţi spună în mare taină:

— Eu am văzut o dată îngerii. Stăteau pe ţărmul mării.

Cu toate că nu credea în Dumnezeu, era un om de ştiinţă, iar în chestiuni de biserică n-avea prea mare dispoziţie, dacă înţelegeţi ce vreau să zic. Dar văzuse îngerii. Şi ţi-o spunea. Te lua de braţ, într-o zi ca oricare alta, pe stradă, şi cu uimire în ochi îţi spunea.

— Eu am văzut o dată îngerii.

Se putea să nu-l iubeşti pe unul ca el?

<titlu>6. Savigny

— Aşadar, ne părăsiţi, doctore Savigny…

— Da, domnule.

— Şi aţi hotărât să vă întoarceţi în Franţa.

— Da.

— Nu va fi uşor pentru dumneavoastră… Vreau să spun, curiozitatea lumii, ziarele, politicienii…

Mă tem că s-a pornit o adevărată vânătoare a supravieţuitorilor de pe pluta aceea…

— Mi-au spus-o.

— A devenit aproape o problemă naţională.

Se întâmplă, când se vâră politica la mijloc…

— Mai devreme sau mai târziu, veţi vedea, vor uita cu toţii povestea.

— Nu mă îndoiesc, dragă Savigny. Poftiţi:

Acestea sunt hârtiile pentru întoarcerea dumneavoastră.

— Vă rămân dator, căpitane.

— Nu spuneţi asta.

— În ce-l priveşte pe doctorul dumneavoastră, îi datorez, poate, viaţa… A făcut minuni.

— Savigny, dacă ne apucăm să numărăm minunile, în povestea asta, nu mai isprăvim. Duceţi-vă.

Şi noroc!

— Mulţumesc, căpitane… Ah, ar mai fi un lucru.

— Spuneţi.

— Acel… Acel timonier… Thomas… Se zice că a fugit din spital…

— Da, e o poveste ciudată. Sigur, aici nu s-ar fi întâmplat, dar acolo, la spitalul civil, vă puteţi imagina cum…

— Nu s-a mai aflat după aceea nimic despre el?

— Nu, până acum, nu. Dar n-a putut să ajungă prea departe, în starea în care era. Nimic mai simplu decât să moară pe undeva…

— Să moară?

— Ei, cel puţin, la asta te duce gândul în legătură cu unul care… Ah, iertaţi-mă, vă era cumva prieten?

— Nu va fi greu, Savigny, va trebui doar să repetaţi ce aţi scris în memorialul dumneavoastră. Apropo, trebuie să fi făcut bani buni cu cărticica aceea… Altceva nu se citeşte în saloane…

— V-am întrebat dacă e neapărat necesar ca să vin la înfăţişare.

— Ah, nu că n-ar fi necesar, dar acesta-i un proces nenorocit, ochii întregii ţări sunt pe noi, nu se poate lucra bine… Totul conform legii, e absurd…

— Va fi şi Chaumareys…

— Sigur că va fi… Vrea să se apere singur…

Dar nu are nici o posibilitate, zero, lumea îi vrea capul şi îl va avea.

— N-a fost doar vina lui.

— Nu contează, Savigny. El era căpitanul. El a condus Alliance în mlaştina aia, el a hotărât s-o abandoneze, şi tot el,

pentru a sfârşi în triumf, v-a lăsat să plutiţi în derivă, în capcana aceea infernală…

— Bine, bine, să lăsăm. Ne vom vedea la tribunal.

— Ar mai fi ceva…

— Lăsaţi-mă să plec, Parpeil.

— Avocatul Parpeil, mulţumesc.

— Adio!

— Nu, nu puteţi pleca.

— Ce mai e?

— Ah, o plictiseală… Un lucru de nimic, dar ştiţi, e mai bine să fim prudenţi… În fine… Există zvonuri, se pare că a scris cineva un… Să-i zicem jurnal, un fel de jurnal despre zilele petrecute pe plută… Mi se pare că e un marinar şi asta spune mult despre seriozitatea problemei… Închipuiţi-vă un marinar care scrie, o absurditate, evident, dar, în orice caz, se pare că unul dintre supravieţuitori…

— Thomas. Thomas ştia să scrie.

— Poftim?

— Nu, nimic…

— Ei, asta-i, în jurnal s-ar părea că sunt lucruri… Oarecum… Penibile, să zicem. Înfine, povestite puţin altfel de cum le-aţi povestit dumneavoastră şi ceilalţi…

— Şi citea. Cărţi. Ştia să citească şi să scrie.

— Pentru Dumnezeu, vreţi să mă ascultaţi?

— Da?

— Încercaţi să înţelegeţi, nu trebuie mai nimic ca să se nască o calomnie cât roata carului… Vă poate şi distruge… În sfârşit, mă întrebam dacă, într-o anume situaţie, aţi fi dispus să folosiţi o sumă de bani, mă înţelegeţi, nu există altă modalitate de a vă apăra de calomnie, şi, pe de altă parte, e mai bine să o stârpim înainte ca…

Savigny! Unde dracu' vă duceţi? Savigny! Vedeţi că nu-i de fapt cazul să vă supăraţi, spuneam că-i spre binele dumneavoastră, eu sunt de meserie…

— Depoziţia dumneavoastră a fost foarte preţioasă, doctore Savigny. Curtea vă mulţumeşte şi vă invită să luaţi loc.

— Doctor Savigny…

— Da, scuzaţi, voiam…

— Aveţi ceva de adăugat?

— Nu… Sau mai bine… Doar un lucru… Voiam să spun că… Marea, ea e diferită, nu se poate judeca şi ceea ce se întâmplă acolo înăuntru…

Marea e altceva…

— Doctore, ne aflăm în faţa unui tribunal al Marinei Regale, care ştie foarte bine ce este marea.

— Aşa consideraţi?

— Credeţi-mă, citind încântătoarea dumneavoastră cărticică, m-a cuprins o emoţie… O emoţie prea puternică pentru o doamnă în vârstă ca mine…

— Marchiză, ce spuneţi…

— Adevărul, doctore Savigny, cartea aceea e aşa de… Cum să vă spun… Realistă, iată, o citeam şi mi se părea că mă aflu acolo pe plută, în mijlocul mării, îmi dădea fiori…

— Mă măguliţi, marchiză.

— Nu, nu… Cartea e, într-adevăr…

— Bună ziua, doctore Savigny.

— Adele…

— Adele, fiica mea, nu se face să-l laşi să aştepte atâta timp pe un om ocupat ca doctorul…

— O, sunt sigură că l-ai chinuit cu o mie de întrebări despre aventurile sale, nu-i aşa, Savigny?

— E o plăcere să conversez cu mama dumneavoastră!

— Încă puţin şi s-ar fi răcit şi ceaiul.

— Mulţumesc.

— Încă o ceaşcă, doctore?

— Avea ochii întunecaţi?

— Da.

— Înalt de statură, cu părul negru, lins…

— Legat în spate, la ceafă, domnule.

— Un marinar?

— Aşa părea. Dar era îmbrăcat… Obişnuit, aproape elegant.

— Şi nu şi-a spus numele.

— Nu. A spus doar că se va întoarce.

— Că se va întoarce?

— L-am găsit într-o locandă pe fluviu… Un caz… Căutam doi dezertori şi l-am găsit şi pe el…

Zice că se numeşte Philippe.

— Şi nu a încercat să fugă?

— Nu. A protestat, a vrut să ştie de ce îl ducem… Lucrurile obişnuite… În partea aceasta, Savigny.

— Şi voi ce i-aţi spus?

— Nimic. Poliţia nu e obligată să explice de ce trimite pe cineva la închisoare, în vremurile noastre. Desigur, nu-l putem reţine mult, dacă nu avem un motiv serios… Dar la asta v-aţi gândiţi dumneavoastră, nu?

— Sigur.

T – Veniţi, haideţi! Nu, nu vă aplecaţi prea tare! E acolo, îl vedeţi? Penultimul din rând.

— Cel rezemat de zid…

— Da. El este?

— Mă tem că nu.

— Nu?

— Nu, regret.

— Dar asta-i descrierea, e identic.

— E identic, dar nu-i el.

— Savigny, ascultaţi-mă… Dumneavoastră puteţi fi şi un erou al Regatului, puteţi fi prietenul tuturor miniştrilor din lumea asta, dar cel de-acolo e deja al patrulea pe care…

— Nu contează, aţi făcut deja prea mult.

— Nu, ascultaţi-mă. Noi nu-l vom găsi niciodată pe omul acela şi ştiţi de ce? Fiindcă omul acela e mort. A fugit dintr-un spital mizerabil al unui sordid colţ din Africa, a făcut nu ştiu câţi kilometri printr-un deşert infernal şi l-a prăjit soarele până a crăpat. Punct. Omul acela se află acum pe cealaltă parte a lumii, să îngraşe un petec de nisip.

— Omul acela, acum, e în oraş şi e gata să mă întâlnească. Priviţi aici!

— O scrisoare?

— Acum două zile cineva a lăsat-o în faţa uşii mele. Citiţi, citiţi numai…

— O singură frază.

— Dar foarte clară, nu?

— Thomas…

— Thomas. Aveţi dreptate, Pastor. Nu-l veţi găsi niciodată pe omul acela. Dar nu pentru că-i mort. Pentru că-i viu. E mai viu decât mine şi voi toţi laolaltă. E viu cum sunt animalele la vânătoare.

— Savigny, eu vă asigur că…

— E viu! Şi, spre deosebire de mine, are un motiv excelent să rămână în viaţă.

_Dar e o nebunie, Savigni! Un medic strălucit ca dumneavoastră, o celebritate, acum… Chiar Acum, când porţile Academiei vi se deschid înainte… O ştiţi prea bine, studiul dumneavoastră asupra efectelor foamei şi ale setei… În sfârşit, chiar dacă eu îl apreciez mai mult la modul romanesc decât din punct de vedere ştiinţific…

— Baroane…

— În orice caz, i-a impresionat mult pe colegii mei şi mă bucur pentru dumneavoastră, Academia se înclină în faţa farmecului dumneavoastră şi…

În faţa dureroaselor experienţe… Asta pot să înţeleg, dar ceea ce nu pot să înţeleg deloc este de ce v-aţi băgat în cap, chiar acum, să vă duceţi să vă ascundeţi într-o văgăună de provincie, ca să deveniţi, auziţi, auziţi, medic de ţară, zic bine?

— Da, baroane.

— Ah, felicitări… Nu există medic în oraşul acesta care nu ar dori, dar ce zic, care n-ar visa să aibă numele şi viitorul dumneavoastră strălucit, iar dumneavoastră ce faceţi? Vă duceţi să practicaţi într-un sătuc… Şi ce fel de sătuc o fi?

— La ţară.

— Asta am înţeles, dar unde?

— Departe.

— Trebuie să deduc că nu se poate şti unde?

— Asta-i dorinţa mea, baroane.

— Absurd! Sunteţi un om chinuit, Savigny, sunteţi incalificabil, iraţional, execrabil! Nu găsesc nici o justificare plauzibilă pentru atitudinea voastră de neiertat şi… Şi… Nu reuşesc să mă gândesc la altceva decât că sunteţi nebun!

— E altceva: nu vreau să devin, baroane.

Iată… Acela e Charbonne… Îl vedeţi acolo?

Da.

— E un orăşel frumos. Vă veţi simţi bine.

FDa.

— Ridicaţi-vă, doctore… Aşa. Ţineţi-mi o clipă acest… Aşa. Aţi delirat toată noaptea, trebuie să faceţi ceva…

— Ţi-am spus că nu era nevoie să te opreşti, Mărie.

— Ce faceţi? Nu vreţi să vă ridicaţi…

— Sigur că nu vreau să mă ridic…

— Dar nu puteţi…

— Mărie, doctorul sunt eu.

— Da, dar nu v-aţi văzut în noaptea asta…

V-a fost rău într-adevăr, păreaţi nebun, vorbeaţi de fantome şi ţipaţi…

— Ţipam?

— Aveaţi ceva cu marea.

— Ah, încă?

— Aveţi amintiri neplăcute, doctore. Şi amintirile neplăcute tulbură viaţa.

— E o viaţă rea, Mărie, aceea care tulbură amintirile.

— Dar dumneavoastră nu sunteţi rău.

— Am făcut unele lucruri, acolo. Şi au fost lucruri groaznice.

— De ce?

— Au fost îngrozitoare. Nimeni nu le-ar putea ierta. Nimeni nu mi le-a iertat.

— Nu trebuie să vă mai gândiţi…

— Şi ce-i mai îngrozitor, este că ştiu că, azi, dacă ar trebui să mă întorc acolo, aş face aceleaşi lucruri.

— Încetaţi, doctore…

— Ştiu că aş face iarăşi aceleaşi lucruri. Nu-i monstruos?

— Doctore, vă rog…

— Nu-i monstruos?

— Nopţile încep să fie iar răcoroase…

— Da. '

— Mi-ar plăcea să vă însoţesc acasă, doctore, dar nu vreau să-mi las singură soţia…

— Nu, nu vă deranjaţi…

— Totuşi, vreau să ştiţi că mi-a făcut mare plăcere să discut cu dumneavoastră.

— Şi mie.

— Ştiţi, când aţi sosit, acum un an, spuneau că sunteţi…

— Un medic încrezut şi arogant din capitală…

— Da, mai mult sau mai puţin. Lumea aici e bănuitoare. De multe ori are şi idei ciudate.

— Ştiţi ce mi s-a spus despre dumneavoastră?

— Că sunt bogat.

— Da.

— Şi taciturn.

— Da. Dar şi că eraţi un om bun.

— V-am spus, lumea îşi face idei ciudate.

— E curios. Să te gândeşti să stai aici. Pentru unul ca mine... Un medic arogant din capitală...

Să te hotărăşti să îmbătrâneşti aici.

— Îmi păreţi încă prea tânăr ca să începeţi să vă gândiţi unde să îmbătrâniţi, nu credeţi?

— Poate aveţi dreptate. Dar aici e aşa de departe de toate... Mă întreb dacă va mai fi ceva în stare să-mi redea viaţa.

— Nu vă gândiţi. Dacă se va întâmpla, va fi ceva frumos. Iar dacă nu, orăşelul acesta va fi fericit să vă păstreze.

— E o onoare s-o auzi de la primar în persoană...

_O, nu-mi amintiţi, vă rog...

_Acum chiar trebuie să plec.

_Da. Dar să veniţi când vreţi. Îmi va face plăcere. Şi soţia mea va fi foarte fericită.

_Contaţi.

_Atunci, noapte bună, domnule Deveria.

<titlu>7. Adams Rămase treaz ore bune, după asfinţit. Ultimul timp inocent al unei vieţi întregi.

Apoi ieşi din camera lui, şi, tăcut, parcurse coridorul, oprindu-se la ultima uşă. Nici un fel de chei la hanul Almayer.

O mână sprijinită pe clanţă, alta ducând un mic sfeşnic. Clipe ca nişte ace. Uşa se deschise fără zgomot. Tăcere şi întuneric înăuntrul încăperii.

Intră, aşează sfeşnicul pe birou, închise uşa după el. Declicul închizătorii pocni în noapte: în penumbră, în aşternuturi, cineva se mişcă.

Se apropie de pat şi spuse:

— S-a sfârşit, Savigny.

O frază ca o spadă. Savigny se îndreptă în pat, scuturat de un frison de spaimă. Bâjbâi în lumina călduţă a celor câteva lumânări şi văzu strălucind lama unui cuţit şi, nemişcată, faţa unui bărbat, pe care ani de zile încercase să-1

Uite.

— Thomas...

Ann Deveria îl privi rătăcită. Se ridică într-o rână, aruncă o privire în cameră, nu înţelegea, căută iar figura amantului ei, alunecă pe lângă el.

— Ce se întâmplă, Andre?

El continua să privească, terorizat, înainte.

— Thomas, opreşte-te, eşti nebun…

Dar nu se opri. Ajunse până lângă pat, ridică apoi cuţitul şi-l coborî violent, o dată, de două ori, de trei ori. Aşternuturile fură înmuiate în sânge.

Ann Deveria nu avu nici măcar răgazul să ţipe. Fixă uluită mareea întunecată care se revărsa peste ea, şi simţi viaţa scurgându-i-se din trupul deschis, cu o repeziciune care nu-i lăsă nici cel puţin timp să se gândească. Căzu pe spate, cu ochii închişi, ca să nu mai vadă nimic.

Savigny tremura. Era sânge peste tot. Şi o tăcere absurdă. Se odihnea hanul Almayer.

Nemişcat.

— Ridică-te, Savigny. Şi ia-o în braţe.

Vocea lui Thomas răsuna cu un calm inexorabil. Nu se sfârşise încă, nu.

Savigny se mişca parcă în transă. Se ridică, sprijini corpul Annei Deveria şi, ţinându-l în braţe, se lăsă târât în afara camerei. Nu reuşea să spună un cuvânt. Nu mai zărea nimic şi nu se putea gândi la nimic. Tremura şi gata.

Ciudat, micul cortegiu. Trupul aşa de frumos al unei femei purtat în procesiune. Un balot plin de sânge în braţele unui bărbat care se ţâra tremurând, urmat de o umbră impasibilă care strângea în mână un cuţit. Traversară hanul, aşa, până la ieşirea pe plajă. Un pas după celălalt, pe nisip, până la ţărmul mării. O dâră de sânge în urmă.

Un colţ de lună în spate.

— Nu te opri, Savigny.

Clătinându-se, îşi vârî picioarele în apă. Simţea cuţitul împungându-l în spate şi în braţe o greutate care devenea enormă. Ca o marionetă se târî câţiva metri. Îl opri vocea aceea.

— Ascultă-l, Savigny. E vuietul mării. Vuietul acesta şi povara din braţele tale te pot urmări tot restul vieţii.

O spuse încet, fără emoţie, şi cu o umbră de oboseală. Apoi lăsă să-i cadă cuţitul în apă, se răsuci şi se întoarse spre plajă. O traversă, urmând petele întunecate, închegate în nisip. Mergea încet, fără gânduri şi fără istorie.

În pragul mării, cu valurile spumegându-i printre picioare, rămase nemişcat Savigny, incapabil de orice gest. Tremura. Şi

plângea. O fantoşă, un copil, o relicvă. Picurau sânge şi lacrimi: ceara unei lumânări pe care nimeni n-ar mai fi stins-o.

Adams a fost spânzurat, în piaţa Saint Amand, în zorii ultimei zile de aprilie. Ploua tare, dar au fost mulţi cei care au ieşit din casă, pentru a se bucura de spectacol. Il îngropară în aceeaşi zi.

Nimeni nu ştie unde.

<titlu>8. A şaptea cameră Se deschise uşa şi din cea de-a şaptea cameră ieşi un bărbat. Se opri la un pas după ce trecu pragul şi privi în jur. Părea pustiu hanul. Nici un zgomot, nici o voce, nimic. Intra soarele prin ferestruicile coridorului, tăind penumbra şi proiectând pe pereţi mici imagini ale dimineţii clare şi luminoase.

În cameră totul era aranjat cu o grijă plină de bunăvoinţă, dar în grabă. O valiză burduşită, deschisă încă pe pat. Teancuri de hârtii pe birou, tocuri de scris, cărţi, o lampă stinsă. Două farfurii şi un pahar pe pervaz. Murdare, dar puse în ordine. Covorul de pe podea făcea un fel de cocoaşa, ca şi cum cineva ar fi făcut un semn ca să se întoarcă acolo într-o bună zi. Pe fotoliu era o husă largă, bine pliată. Am observat, agăţate de un perete, două tablouri. Identice.

Lăsând deschisă uşa în spatele lui, bărbatul străbătu coridorul, coborî scările, fredonând un motiv muzical indescifrabil, şi se opri în faţa recepţiei, dacă vrem să-i spunem astfel. Nu era acolo Dira. Era doar obişnuitul registru deschis pe pupitru. Bărbatul începu să citească, în timp ce-şi aranja cămaşa în pantaloni. Caraghioase nume. Se-ntoarse să privească în jur. Hotărât lucru, era hanul cel mai părăsit din istoria hanurilor părăsite. Pătrunse în salon, se învârti în Jurul meselor, mirosi un buchet de flori care se ofileau într-un groaznic vas de cristal, se apropie de uşa de sticlă şi o deschise.

Aerul acela. Şi lumina.

Trebui să închidă ochii, aşa de puternică era lumina, şi să-şi strângă bine haina în jurul trupului, din pricina vântului dinspre nord.

Toată plaja dinaintea sa. Păşi pe nisip, îşi privi picioarele de parcă se întorseseră în momentul acela dintr-o lungă călătorie. Părea sincer uimit că se aflau iar aici. Îşi îndreptă capul şi-i apăru pe chip expresia aceea pe care o are lumea când nu se gândeşte la nimic, cu capul parcă golit, fericită.

Există clipe ciudate. Când ai putea să faci orice prostie fără să ştii de ce. El făcu una extrem de simplă, începu să alerge, dar să alerge ca un nebun, până la pierderea respiraţiei, împiedicându-se şi ridicându-se, fără să contenească deloc, alergând cât de repede putea, ca şi cum l-ar fi gonit din urmă iadul, dar de fapt nu-l gonea nimeni, el alerga şi atât, el singur, de-a lungul plajei pustii, cu ochii măriţi şi cu sufletul la gât, şi, văzându-1, ai fi zis: „Nu se va opri niciodată”.

Aşezat pe obişnuitul său pervaz, cu picioarele bălăbănindu-i-se în gol, Dood îşi desprinse ochii de la mare, se întoarse spre plajă şi îl văzu.

Alerga nu glumă, nimic de zis.

Zâmbi Dood.

— A terminat.

Îl avea lângă el pe Ditz, cel care născocea vise şi apoi ţi le dăruia.

— Sau a înnebunit sau a terminat.

După-amiază se aflau cu toţii pe ţărm şi aruncau cu pietre plate, ca să le facă să sară pe Valuri, şi cu pietre rotunde, ca să le audă cum fac pluff. Erau toţi în păr: Dood, abia coborât de pe pervazul lui, Ditz, cel cu visele, Doi, cel care zărise atâtea nave pentru Plasson. Era şi Dira. Şi mai era copila frumoasă foc ce dormise în patul Annei Deveria, cine ştie care-i era numele. Acolo erau cu toţii, ca să arunce cu pietre în apă şi să-1

Asculte pe bărbatul care ieşise din cea de-a şaptea cameră, încet, încet prinse să le vorbească.

— Trebuie să vă imaginaţi două persoane care se iubesc… Care se iubesc. Şi el e obligat să plece.

Să fie marinar. Pleacă într-o lungă călătorie pe mare. Atunci, ea brodează cu mâinile ei o batistă de mătase… Îi brodează numele pe ea.

— June.

— June. O brodează cu un fir roşu. Şi se gândeşte: o va purta mereu la el, şi-l va apăra de primejdii, de furtună, de boli…

— De peştii cei mari.

— De peştii cei mari…

— De peştii banană.

— De tot. Este convinsă de asta. Dar nu i-o dă imediat, nu. O duce mai întâi la biserica din satul ei şi-i spune preotului:

„Trebuie s-o binecuvântaţi! Vreau să-mi ocrotesc iubirea şi trebuie s-o binecuvântaţi!”Aşa că preotul aşază batista în faţa lui, se apleacă puţin şi, cu un deget, desenează deasupra ei o cruce. Reuşiţi să vă imaginaţi?

Un gest mic, mic. Batista, degetul, fraza preotului, ochii ei care surâd. V-a intrat în cap?

— Da.

— Acum imaginaţi-vă următorul lucru. O navă.

Mare. E gata de plecare.

— Nava marinarului dinainte?

— Nu. O altă navă. Dar şi aceea e gata de plecare. Au făcut-o lună de sus până jos. Pluteşte În apa portului, înaintea ei se întind kilometri şi kilometri de mare, care o aşteaptă, marea, cu puterea ei nemăsurată, marea nebună, care poate va fi bună cu ea, ori poate o va sugruma cu mâinile ei, şi o va înghiţi, cine ştie. Nimeni nu spune nimic, dar toţi ştiu ce cumplită e marea.

Şi pe nava aceea urcă un omuleţ îmbrăcat în negru. Toţi marinarii se află pe punte, împreună cu familiile lor, femeile, copiii, mamele, toţi sunt acolo, în picioare, în tăcere. Omuleţul se plimbă pe navă, murmurând ceva încet. Vine până la prora, apoi înapoi, trece uşor pe lângă cordaj, pe lângă pânzele strânse, butoaie, plase. Continuă să murmure lucruri ciudate, şi le murmură lui însuşi, şi nu există ungher al navei în care el să nu intre. La sfârşit, se opreşte în mijlocul punţii, îngenunchează, îşi pleacă apoi capul şi continuă să murmure în limba lui stranie, de parcă i-ar vorbi navei, i-ar spune ceva. După aceea tace pe neaşteptate, şi cu o mână desenează, încet, deasupra plutelor de lemn, semnul crucii. Semnul unei cruci. Şi atunci se întorc toţi spre mare şi ochii lor sunt ochii unor învingători, pentru că ştiu că nava aceea se va întoarce, e o navă binecuvântată, va înfrunta marea şi o va scoate la capăt, nimeni nu-i va putea face vreun rău. E o navă binecuvântată.

Până la urmă au încetat să mai arunce cu pietre în apă. Şedeau de acum nemişcaţi, ascultând. Aşezaţi pe nisip toţi cinci, iar în jur, pe o distanţă de câţiva kilometri, nici ţipenie de om.

— Aţi priceput?

— Da.

— Aveţi totul dinaintea ochilor, ca lumea?

— Da.

— Atunci vă rog să fiţi atenţi, fiindcă aici vine greul. Un bătrân. Cu pielea albă, albă, cu mâinile slabe, merge obosit, fără grabă. Urcă strada principală dintr-un sat. În spatele lui sute şi sute de oameni, toată suflarea din partea locului, care defilează şi cântă, şi-au îmbrăcat hainele cele mai bune, nu lipseşte nimeni. Bătrânul continuă să meargă şi pare a fi singur, cu desăvârşire singur.

Ajunge la ultimele case ale aşezării, dar nu se opreşte. E aşa de bătrân, încât îi tremură mâinile, chiar şi capul, puţin. Dar priveşte liniştit drept înaintea lui, şi nu se opreşte nici când începe plaja, se prelinge printre bărcile trase pe uscat, cu pasul său, gata, gata să se prăbuşească, dintr-o clipă în alta, dar nu se prăbuşeşte, în urma sa, toţi ceilalţi, câţiva metri mai în spate, dar mereu acolo. Sute şi sute de oameni. Bătrânul pune piciorul pe nisip, şi e mai complicat, dar nu are importanţă, nu vrea să se oprească, şi pentru că nu se opreşte, ajunge în cele din urmă dinaintea mării. Marea. Lumea încetează să mai cânte, se opreşte la câţiva paşi de mal. Acum pare şi mai singur bătrânul, în timp ce-şi pune un picior după celălalt, aşa de încet, şi intră în mare, el singur, în mare. Câţiva paşi şi apa îi ajunge până la genunchi. Hainele ude s-au lipit de picioarele slabe, slabe, numai piele şi os. Valul alunecă înainte şi înapoi şi el e aşa de plăpând că ţi se pare că îl va lua. Dar nu se întâmplă nimic, e tot acolo, ca înrădăcinat în apă, cu ochii ţintă înainte.

Ochii lui sunt fixaţi în ochii mării. Tăcere. Nu se clinteşte nimic de jur împrejur. Lumea îşi ţine respiraţia. O vrajă.

Atunci bătrânul Îşi pleacă ochii, îşi cufundă o mână în apă Şi Încet desenează semnul unei cruci încet. Binecuvântează marea.

E un lucru nemaipomenit, trebuie să reuşiţi să vi-l închipuiţi, un bătrân slab, un gest mic, şi pe neşteptate marea se cutremură, marea toată până la cel din urmă orizont, tremură, se cutremură, se descompune, alunecă prin venele sale mierea unei binecuvântări, vrăjit e fiecare val, vrăjite toate navele lumii, furtunile, abisurile cele mai adânci, apele cele mai întunecate, oamenii şi animalele, cei care îşi dau duhul, cei care se tem, cei care-i privesc vrăjiţi, înspăimântaţi, emoţionaţi, fericiţi, marcaţi, când, pe neaşteptate, pentru o clipă, îşi înclină capul, marea imensă, şi nu mai e o enigmă, nu mai e vrăjmaşa,

nu mai e tăcerea, ci soră şi pântece blând şi privelişte pentru cei salvaţi. Mâna unui bătrân. Un semn în apă.

Priveşti marea şi ea nu te mai îngrozeşte. Sfârşit.

Tăcere.

Ce poveste… Se gândi Dood. Dira se întoarse şi privi marea. Ce poveste IFetiţa frumoasă foc îşi iţi şi ea năsucul. Dar o fi adevărată? Se întrebă Ditz.

Bărbatul rămase tot acolo, pe nisip, şi acum tăcea. Doi îl privi în ochi.

— E o poveste adevărată?

— Era.

— Şi nu mai este?

— Nu.

— De ce?

— Nu mai izbuteşte nimeni să binecuvânteze marea.

— Dar bătrânul o făcea.

— Bătrânul acela era bătrân şi avea ceva înăuntrul său care acum nu mai există.

— Magie?

— Ceva de felul ăsta. O magie puternică.

— Şi unde e acum?

— A dispărut.

Nu puteau să creadă că dispăruse într-adevăr în neant.

— Juri?

— Jur.

Chiar dispăruse.

Bărbatul se ridică. De departe se zărea fumul hanului Almayer, aproape transparent în lumina limpezită de vântul dinspre nord. Soarele părea că se oprise la jumătatea cea mai clară a cerului.

Şi Dira i se adresă:

— Ai venit aici să binecuvântezi marea, nu-i aşa?

Bărbatul o privi, făcu câţiva paşi, veni aproape de ea, se înclină şi-i zâmbi.

— Nu.

— Atunci ce făceai în camera aceea?

— Dacă marea nu o mai poţi binecuvânta, poţi, cel puţin, să-i rosteşti numele.

Să spui marea. Să spui marea. Să spui marea.

Ca să nu se piardă tot ce exista în gesturile bătrânului, pentru ca măcar o fărâmă din magia aceea, rătăcitoare prin timp, să fie păstrată, înainte de a dispărea pentru totdeauna. Să spui Marea. Fiindcă doar asta ne-a mai rămas, înaintea ei, noi, fără cruci, fără bătrâni, fără magie, se cade să avem totuşi o armă, ceva, ca să nu murim în tăcere, şi gata.

— Să spui marea?

— Da.

— Şi tu ai fost acolo, înăuntru, în tot timpul ăsta, ca să spui marea?

— Da.

— Dar cui?

— Nu contează cui. Important e să încerci să spui. Cineva tot te va asculta.

Se gândeau că era totul puţin cam ciudat. Dar nu într-un mod oarecare, într-un mod mai simplu.

— Şi e nevoie de toate hârtiile acelea ca s-o spui?

Dood se muiase tot târând de unul singur sacoşa plină de hârtii, în jos pe scări, îi rămăsese lui să facă trebuşoara asta.

— Ei, nu. Dacă cineva ar fi într-adevăr capabil, i-ar ajunge câteva cuvinte… Chiar dacă ar porni de la atâtea pagini, dar după aceea, încet, încet, ar găsi cuvintele potrivite, cele care, spuse o singură dată, le conţin pe toate celelalte şi, astfel, de la o mie de pagini ar ajunge la o sută, apoi la zece, apoi le-ar lăsa acolo să aştepte, până ce cuvintele în plus ar aluneca dintre pagini şi atunci ar fi bune de cules numai cele rămase, şi acestea restrânse la câteva cuvinte, zece, cinci, aşa de puţine încât, tot privindu-le de aproape şi ascultându-le, îţi rămâne în mână un singur cuvânt, unul singur. Şi dacă-l spui, spui marea.

— Unul singur?

— Da.

— Şicare-i?

— Cine ştie.

— Un cuvânt oricare?

— Un cuvânt.

— Chiar şi de tipul cartof.

— Da. Sau ajutor l sau etcetera, nu se poate şti până când nu l-ai găsit.

Vorbea, privind în jur la nisipuri, omul din cea de-a şaptea cameră. Căuta o piatră.

— Dar, scuzaţi..., i se adresă Dood.

— Ei!

— Nu se poate folosi mare?

— Nu, nu se poate folosi mare.

Se ridică. Găsise piatra.

— Atunci e imposibil. E un lucru imposibil.

— Cine ştie ce-i imposibil!

Se apropie de mare şi o aruncă departe, în apă. Era o piatră rotundă.

— Pluff, zise Doi, care se pricepea.

Dar piatra prinse să salte pe suprafaţa apei, o dată, de două ori, de trei ori, nu se mai oprea, sălta cu mare plăcere, mereu mai departe, sărea spre larg, ca şi cum ar fi eliberat-o. Părea că nu vrea să se mai oprească. Şi nu se mai opri.

Bărbatul părăsi hanul în dimineaţa următoare. Era un cer straniu, dintre acelea cu nori care fug repede, se grăbesc să se întoarcă la ei acasă. Sufla vântul dinspre nord, puternic, dar fără zgomot. Bărbatului îi plăcea să meargă, îşi luă valiza şi sacoşa plină de hârtii şi se îndreptă pe strada dinspre mare. Mergea iute, fără să se întoarcă deloc. Aşa că nu-l văzu, hanul Almayer, desprinzându-se de pământ şi desfăcându-se uşor în mii de bucăţi, care păreau vele şi urcau în aer, coborau şi urcau, zburau, şi duceau totul cu ele, Departe, şi pământul acela şi marea aceea, şi cuvintele, şi poveştile, totul, cine ştie unde, nimeni nu ştie, poate într-o zi cineva va fi aşa de obosit că va descoperi.

<titlu>Postfaţă Autor de succes, Alessandro Baricco, născut la Torino în 1958, îşi semnează, la prestigioasa editură italiană Rizzoli, majoritatea volumelor apărute până acum, romanele Castele de mânie (1991), Ocean Mare

(1993), Mătase (1996), City (1999). Doar microromanul Novecento este tipărit de Editura Feltrinelli

(1994), precum şi două culegeri de articole (1995 şi 1998), iar două studii de critică muzicală (1988 şi 1992) la alte edituri.

Romanul Ocean Mare, ales de Editura Polirom pentru a fi prezentat, în traducere, cititorului român, are calităţile unei proze postmoderne de o pregnantă libertate a compoziţiei şi de o mare, cuceritoare originalitate şi un nostalgic filon clasic, o nobilă încredere în destin, iubire, comunicare umană şi

inteligenţă, har şi putere a cuvântului, vindecător şi plin de energii supraumane. Aşadar, un modernism târziu, aliat cu un joc postmodernist, unde încap şi construcţia şi deconstrucţia, alternând, ca fluxul şi refluxul principalului personaj al cărţii – marea. Un elogiu al puterilor acvatice, crude, nemiloase, dar şi regeneratoare, ca viaţa însăşi, amestec de sublim şi oribil.

Pe ţărmul mării se află scena, hanul Almayer: acolo se întâlnesc personajele romanului, blândul profesor Bartleboom, cel care scrie un insolit tratat asupra limitelor lucrurilor, încercând să identifice punctul misterios unde se sfârşeşte marea, strania, hipersensibila fiică a baronului de Carewall, Elisewin, părintele Pluche, pe care cuvintele, ca nişte voci lăuntrice, îl domină şi care compune rugăciuni-poezii De o candoare vulnerabilă, fascinanta Ann Deveria, ciudatul pictor Plasson, cel care pictează zi şi noapte acelaşi enigmatic, identic aproape, tablou alb al mării.

Marea ucide sau te îndeamnă să ucizi, naufragiul navei „Alliance” provoacă un dezastru, abandonaţi pe o plută oamenii devin ucigaşi, canibali, înnebunesc sau se sinucid, lăsându-se în voia indiferentei forţe a naturii... Pagini de un realism insuportabil descriu măcelul condus de câţiva ofiţeri, de medic, împotriva celor simpli şi neînarmaţi, aflaţi în voia valurilor şi a bestialităţii ieşite din străfundurile omului civilizat.

Dintre supravieţuitori, straniul Adams, după peripeţii demne de Sinbad Marinarul, se va întoarce să se răzbune în numele celor masacraţi fără nici o vină.

Totul porneşte de la mare şi se întoarce la mare, lauda puterilor apei, în finalul unui capitol, e o rescriere neparodică, tensionat-febrilă a Imnului Fratelui Soare de Sfântul Francisc, aproape o eretică echivalare a mării cu însuşi Creatorul, în mintea tulburată a supravieţuitorului Savigny, vinovatul de crimă, puterea elementului acvatic e divinizată de-a dreptul, ocupă locul cuvenit Tatălui Ceresc, i se înalţă Osana, în romanul lui Alessandro Baricco, în italiană, marea, U Mare, substantiv masculin, semnifică imaginea teribilului, a înspăimântătorului, supraumanului, numinosului, cu expresia consacrată de Rudolf Otto.

În româneşte, substantiv feminin, marea e, mai ales, partea maternă, generatoare a vieţii, misterioasa profunzime care te iniţiază şi te ocroteşte, te maturizează şi te eliberează

de spaime, pe care autorul o înfăţişează în capitolul „Pântecele mării”.

Personajele secundare, să le spunem, memorabile toate, consulul Langlais, care îşi face din ritualul ordinii cotidiene o pavăză împotriva neantului, autoritara Dira, care conduce hanul-hotel la zece ani, cele două gemene curtate şi încurcate de naivul Bartleboom, în câteva secvenţe de un haz nebun, de la grotesc la absurd, de la buf la iraţionalul poetic, devin voci ale unei conştiinţe a diversităţii inclasificabile a umanului, A bogăţiei miraculoase a existenţei care nu intră în scheme prestabilite.

Despre traducere, câteva observaţii simple: limbajul suculent, imprevizibil, folosirea cuvintelor rare, ieşite din uz, sau a ticurilor verbale, mai mult, preferinţele manifestate pentru sensul secund, figurat, au fost plăcute provocări în transpunerea din original. Topica frazei, unde predicatul, ca în germană, apare la sfârşit, am căutat să o păstrez cât mai fidel, înţelegând-o ca o marcă stilistică a lirismului autorului, ca o savantă încetinire visătoare a acţiunii. De aici, aerul uşor artificial, alexandrin-manierist al unor propoziţii precum „Deoarece marea baronul de Carewall nu o văzuse vreodată”. Alături de scenele veriste, realiste, chiar hiperrealiste, cele de atmosferă lirică, nedatate ca sensibilitate, de un lirism peren, aş zice, de fragmente care sunt rescrieri ale unor cunoscute texte sacre – Sfântul Pavel despre poeţii antici (Fapte, 17, 28), ori amintita laudă franciscană – compun toate, omogen şi totuşi expresiv, un text atrăgător şi suplu, generat de o tensiune reală a ideilor neobişnuite, paradoxale uneori, ca şi de o exersată artă a seducţiei cititorului.

Un roman al întreţeserilor textuale, aluziilor culturale, dar mai ales al unei strălucitoare originalităţi a ideilor.

O idee majoră, una dintre ele, este cea a terapiei marine, să te vindeci cu marea, aşa cum se vindecă Elisewin, cea înfricoşată de viaţa ca viaţă, să regăseşti farmecul comunităţilor, familia celor asemeni şi diverşi, inocenţa lui Dood, pasiunea Annei, bunătatea lui Bartleboom, magia bătrânului care se roagă, în mare, mării. Marea care nu mai poate fi binecuvântată, ca în trecut, dar care poate fi invocată ca nume totalizant. Din toate atributele mării, din toate supraabundentele, miraculoasele calităţi, concentrate în mii de

cuvinte, fraze, capitole, să rămână un singur cuvânt, chintesenţa mării înseşi: MAREA. Acesta e visul povestitorului şi al romancierului, împlinit într-o carte de zile mari.

SFÂRŞIT